

The Role of Civil Society in Countering Polarisation

Sivil Toplumun Kutuplaşmayı
Önleyici Etkisi

OCTOBER / EKİM 2024

Published by / Yayınlayan

Democratic Progress Institute / Demokratik Gelişim Enstitüsü

11 Guilford Street London WC1N 1DH

www.democraticprogress.org • info@democraticprogress.org

+ 44 (0) 20 7405 3835

Design, typesetting and cover design copyright © Medya Production Center

Publication Editor: Ruhi Karadağ

First Published, October 2024 / Baskı, Ekim 2024

© DPI – Democratic Progress Institute / Demokratik Gelişim Enstitüsü

DPI – Democratic Progress Institute is a charity registered in England and Wales.

Registered Charity No. 1037236. Registered Company No. 2922108

This publication is copyright, but may be reproduced by any method without fee or prior permission for teaching purposes, but not for resale. For copying in any other circumstances, prior written permission must be obtained from the publisher, and a fee may be payable.

DPI – Demokratik Gelişim Enstitüsü İngiltere ve Galler’de kayıtlı bir vakıftır.

Vakıf kayıt No. 1037236. Kayıtlı Şirket No. 2922108

Bu yayının telif hakları saklıdır, eğitim amacıyla telif ödenmeksizin yada önceden izin alınmaksızın çoğaltılabilir ancak yeniden satılamaz. Bu durumun dışındaki her tür kopyalama için yayıncıdan yazılı izin alınması gerekmektedir. Bu durumda yayıncılara bir ücret ödenmesi gerekebilir.

The Role of Civil Society in Countering Polarisation

Sivil Toplumun Kutuplaşmayı Önleyici Etkisi

CONTENTS / İÇİNDEKİLER

Foreword	4
Introduction	6
The Role of Civil Society in Countering Polarisation	10
The Current State of Civil Society in Türkiye	10
How can civil society in Türkiye recover?	14
Civil Society in Türkiye from Past to Present	18
The Role of Civil Society in Conflict Resolution	30
On the Right to Peace and the Socialisation of Peace	34
Closing Remarks	48
DPI Aims and Objectives	50
Board Members	54
Council of Experts	58
Önsöz	5
Giriş	7
Sivil Toplumun Çatışmayı Önleyici Etkisi	11
Türkiye’de Sivil Toplumun Mevcut Hali	11
Türkiye’de Sivil Toplum Nasıl Toparlanabilir?	17
Geçmişten Günümüze Türkiye’de Sivil Toplum	19
Sivil Toplumun Çatışma Çözümündeki Rolü	31
Barış Hakkı ve Barışın Toplumsallaştırılması Üzerine	35
Kapanış Notları	49
Demokratik Gelişim Enstitüsü’nün Amaçları ve Hedefleri	52
Yönetim Kurulu Üyeleri	54
Uzmanlar Kurulu Üyeleri	58

FOREWORD

On October 21, 2024, DPI organised an interactive seminar titled *The Role of Civil Society in Countering Polarisation*, hosted by the Embassy of Finland in Ankara, Türkiye. Joined by Ambassador Pirkko Hamalainen, participants comprised a small group of leading civil society actors representing the spectrum of different political and societal affiliations in Türkiye as well as political party representatives.

The seminar sought to discuss and debate the role of civil society in depolarisation efforts in Türkiye, specifically from a conflict resolution perspective, seeking to constructively exchange viewpoints and open discourse. Discussions aimed to analyse the impacts of polarisation on society from different perspectives and determine strategies to solve them, identify the role of civil society organisations in facilitating dialogue between polarised groups and actors, and assess how civil society can contribute to building societal peace and developing fair, equal, and inclusive practices.

From a peacebuilding standpoint, international experiences have shown that peace agreements are more successful and enduring when informal processes engaging civil society and grassroots movements support formal negotiations. Ensuring the involvement and representation of civil society within peace processes fosters momentum, builds mutual trust, and reduces polarisation. The absence of civil society from peace processes can result in failure to publicise the idea of peace or transcend political divides. As a result, including civil society in the peace process serves to direct action in a manner that unites people, ensures accountability, and holistically addresses meso-level concerns beyond political contexts.

From this discussion, the exchange of insights and experiences highlighted the importance of acknowledging the role of civil society in the peacebuilding process and its vital potential for anti-polarisation. Leveraging civil society to further ongoing peacebuilding efforts in Türkiye is an essential step to effectively resolve the Kurdish issue and instil peace.

We would like to express our gratitude to the Embassy of Finland in Ankara and Ambassador Hamalainen for hosting the event and for their continued support.

This series forms part of a wider range of activities planned under the Promoting Peace in Turkey and the Region project, supported by the governments of Ireland, Norway and Switzerland.

Yours sincerely,

Kerim Yıldız

Chief Executive Officer
Democratic Progress Institute

ÖNSÖZ

21 Ekim 2024 tarihinde DPI, Finlandiya'nın Ankara Büyükelçiliği'nin ev sahipliğinde Sivil Toplumun Kutuplaşmayı Önleyici Etkisi başlıklı interaktif bir seminer düzenledi. Büyükelçi Pirkko Hamalainen'in de katıldığı seminerin katılımcıları arasında Türkiye'deki farklı siyasi ve toplumsal eğilimleri temsil eden sivil toplum aktörlerinin yanı sıra siyasi parti temsilcileri de vardı.

Seminer, Türkiye'deki kutuplaşmayı önleyici çabalarda sivil toplumun rolünü, özellikle çatışma çözümü perspektifinden tartışmayı ve yapıcı bir şekilde görüş alışverişinde bulunmayı amaçlamıştır. Tartışmalar, kutuplaşmanın toplum üzerindeki etkilerini farklı perspektiflerden analiz etmeyi ve çözüme yönelik yöntemleri belirlemeyi, kutuplaşmış gruplar ve aktörler arasında diyalogu kolaylaştırmada sivil toplum kuruluşlarının rolünü tanımlamayı ve sivil toplumun toplumsal barışın inşasına ve adil, eşit ve kapsayıcı uygulamaların geliştirilmesine nasıl katkıda bulunabileceğini değerlendirmeyi amaçlamıştır.

Barışın inşası açısından bakıldığında, uluslararası deneyimler sivil toplum ve taban hareketlerinin dahil olduğu süreçler resmi müzakereleri desteklediğinde barış anlaşmalarının daha başarılı ve kalıcı olduğunu göstermiştir. Sivil toplumun barış süreçlerine katılımının ve temsilinin sağlanması ivme kazandırır, karşılıklı güven tesis eder ve kutuplaşmayı azaltır. Sivil toplumun barış süreçlerinde yer almaması, barış fikrinin duyurulamamasına veya siyasi bölünmelerin aşılmasına neden olabilir. Sonuç olarak, sivil toplumu barış sürecine dahil etmek, insanları birleştiren, hesap verebilirliği sağlayan ve siyasi bağlamların ötesinde mezo düzeydeki kaygıları bütüncül bir şekilde ele alan bir şekilde eylemi yönlendirmeye hizmet eder.

Bu tartışma, sivil toplumun barış inşası sürecindeki potansiyel rolünün ve kutuplaşmayı önleyici etkisinin önemini vurgulamıştır. Türkiye'de devam eden barış inşası çabalarını ilerletmek için sivil toplumdan yararlanmak, Kürt meselesini etkili bir şekilde çözmek ve barışı tesis etmek için önemli bir adımdır.

Finlandiya'nın Ankara Büyükelçiliği'ne ve Büyükelçi Hamalainen'e etkinliğe ev sahipliği yaptıkları ve desteklerini sürdürdükleri için şükranlarımızı sunarız.

Bu etkinlik, Norveç, İrlanda ve İsviçre hükümetleri tarafından desteklenen Türkiye'de ve Bölgede Barışı Desteklemek projesi kapsamında planlanan daha geniş bir dizi etkinliğin bir parçasıdır.

Saygılarımla,

Kerim Yıldız

İcra Kurulu Başkanı
Demokratik Gelişim Enstitüsü

INTRODUCTION

Ambassador of Finland to Türkiye, Pirkko Hamalainen, started her speech by thanking the participants. Drawing attention to the increasing polarisation of the world and the losses caused by conflicts, she emphasised the importance of today's discussion. She particularly highlighted the critical role of civil society organisations (CSOs) in building peace, increasing inclusiveness, and bridging social divides.

He stated that CSOs are important mediators promoting peace and dialogue, bringing the voices of marginalised groups into decision-making processes and bridging differences between societies. She stressed that one of the main ways to prevent polarisation is to create neutral institutions for dialogue. Ambassador Hamalainen stated that CSOs undertake the task of establishing an environment of trust and raising social awareness by bringing together different stakeholders.

Ambassador Hamalainen discussed the contribution of CSOs in these processes by sharing two important examples from Finland: one of the indigenous Sami People and the other of Åland Islands. Pointing out that the Sami people are the only recognised indigenous people in the European Union, the Ambassador described the crucial role played by civil society in Finland to advocate for and protect Sami people's cultural values and land rights. Organisation like the Sami Council and the Sami Parliament have worked closely with the Finnish government, representing Sami interests in key policy areas such as cultural preservation and land rights. The Finnish government's recognition of the language and cultural autonomy of the Sami people demonstrates how this cooperation is effective in finding peaceful solutions. Similarly, Åland Islands are a small group of islands between Sweeden and Finland. The conflict in the Åland Islands was resolved through the Åland Agreement in 1921, granting autonomy to the Swedish speaking region. The conflict is in fact often cited as one of the only major successes of the League of Nations. The Ambassador emphasised the role of NGOs in preserving the island's linguistic, cultural, and political autonomy. She emphasised that this region is a concrete example of cooperation and peace.

Referring to the challenges the world is facing today, the Ambassador noted that Finland, through its cooperation with NGOs, has developed approaches that promote peace and dialogue. She pointed to the role of NGOs in establishing accountability mechanisms and discussed their contribution to building trust between minority groups and governments. The Ambassador stressed that continued dialogue and trust in CSOs are key to avoiding polarisation. She recalled that the work of NGOs in conflict resolution and social peacebuilding is a long-term process. The examples of the Sami people of Finland and the Åland Islands illustrate the challenging but positive outcomes of this process. She concluded her speech with the hope that today's discussions will make new contributions to inclusion and peace.

GİRİŞ

Finlandiya Büyükelçisi Pirkko Mirjami Hamalainen, konuşmasına katılımcılara teşekkür ederek başladı. Dünyanın giderek artan kutuplaşmasına ve çatışmaların yol açtığı kayıplara dikkat çekerek, bugünkü tartışmanın önemine vurgu yaptı. Özellikle sivil toplum kuruluşlarının (STK) barışın tesis edilmesinde, kapsayıcılığın artırılmasında ve toplumsal ayrılıkların giderilmesindeki kritik rolüne dikkat çekti.

STK'ların barış ve diyalogu teşvik eden, marjinalize edilmiş grupların seslerini karar alma süreçlerine taşıyan ve toplumlar arasındaki farklılıkları gidermeye yönelik önemli bir arabulucu olduğunu belirtti. Kutuplaşmayı önlemenin temel yollarından birinin, diyalog için tarafsız kurumlar oluşturmak olduğunu vurguladı. STK'ların farklı paydaşları bir araya getirerek güven ortamı tesis etme ve toplumsal farkındalığı artırma görevini üstlendiğini ifade etti.

Büyükelçi Hamalainen, biri Sami Halkı ve diğeri Åland Adaları olmak üzere Finlandiya'daki iki önemli örneği paylaşarak STK'ların bu süreçlerdeki katkısını ele aldı. Sami halkının Avrupa Birliği'nde tanınan tek yerli halk olduğuna dikkat çeken Büyükelçi, Finlandiya'daki sivil toplumun Sami halkının kültürel değerlerini ve toprak haklarını savunmak ve korumak için oynadığı önemli rolü anlattı. Sami Konseyi ve Sami Parlamentosu gibi kuruluşlar Finlandiya hükümetiyle yakın iş birliği içinde çalışarak kültürel koruma ve toprak hakları gibi kilit politika alanlarında Sami çıkarlarını temsil etmektedir. Finlandiya hükümetinin Sami halkının dil ve kültürel özerkliğini tanımış olması, bu iş birliğinin barışçıl çözümler bulmada ne kadar etkili olduğunu göstermektedir. Benzer bir şekilde, İsveç ve Finlandiya arasında yer alan küçük bir adalar grubu olan Åland Adaları örneğinden de bahsedilebilir. Åland Adaları'ndaki çatışma 1921 yılında Åland Anlaşması ile çözülmüş ve İsveççe konuşulan bölgeye özerklik verilmiştir. Bu çatışma aslında Milletler Cemiyeti'nin tek büyük başarısı olarak da gösterilmektedir. Büyükelçi, adanın dilsel, kültürel ve siyasi özerkliğinin korunmasında STK'ların rolünü vurguladı. Bu bölgenin sivil toplumla iş birliğinin ve barışın somut bir örneği olduğunu vurguladı.

Dünyanın günümüzde karşı karşıya olduğu zorluklara değinen Büyükelçi, Finlandiya'nın STK'larla olan iş birliği sayesinde barış ve diyalogu teşvik eden yaklaşımlar geliştirdiğini belirtti. STK'ların hesap verebilirlik mekanizmaları oluşturmadaki rolüne işaret ederek, azınlık gruplarıyla hükümetler arasındaki güvenin tesis edilmesindeki katkılarını ele aldı. Büyükelçi, diyalogun sürdürülmesinin ve STK'lara güven duyulmasının kutuplaşmanın önlenmesinde kilit öneme sahip olduğunu vurguladı. Ayrıca, STK'ların çatışma çözümü ve toplumsal barış inşası konularındaki çalışmalarının uzun vadeli süreçler olduğunu hatırlattı. Finlandiya'nın Sami halkı ve Åland Adaları örneklerinin, bu sürecin zorlu ama olumlu sonuçlar doğuran yönlerini ortaya koyduğunu ifade etti. Konuşmasını, bugünkü tartışmaların kapsayıcılık ve barış için yeni katkılar sağlayacağına dair umutla tamamladı.

DPI Kıdemli Bölgesel Analisti Zeynep Ardic konuşmasına barış inşasının zorluğu üzerine kendi gözlemleriyle başladı. Doktora çalışmalarında, savaşın zor bir süreç olduğunu, ancak

Zeynep Ardiç, Senior Regional Analyst at DPI, began her speech with her observations on the difficulty of peacebuilding. She said that during her PhD studies, she realised that war is a complicated process, but peacebuilding is even more complex. In her analyses of examples from various parts of the world and the Kurdish question, she stated that this difficulty is caused by multiple actors and parameters. She emphasised that all parties need to make concessions to a certain extent to establish peace, which complicates the process.

Since 2011, Democratic Progress Institute (DPI) has been working on conflict resolution, especially concerning the peaceful resolution of the Kurdish question, through three key points:

- **Drawing on International Experience:** DPI built a body of knowledge by analysing the experiences of different countries on conflict resolution. In this context, a comprehensive corpus was created through meetings, visits abroad and research.
- **Developing the Ground for Dialogue:** By adopting a neutral approach, DPI brought together actors who would not normally come together on a platform for dialogue. This is considered an important method in conflict resolution.
- **Long-Term Studies:** DPI continued its work even after the resolution processes had ended. Ardiç emphasised that preparation for conflict resolution should be continuous, even if it is not on the political agenda, and that it is critical to be ready when the time is right.

Referring to the Ambassador's speech, Ardiç touched upon the role of civil society organisations (CSOs) in conflict resolution. She summarised the main discussion topics of the meeting as the prevention of polarisation in the Turkish context and the contribution of CSOs to the building of social peace. She invited the participants to share their ideas on such issues.

She concluded her speech by pointing out that peace-building processes are laborious and require long-term determination. She stated that DPI's impartial approach and capacity to benefit from international experiences make an important contribution to these processes. Stating that continuous work for conflict resolution is critical in reducing polarisation and contributing to social peace, she concluded her speech with the wish for a fruitful discussion.

barışın sağlanmasının daha da karmaşık olduğunu fark ettiğini ifade etti. Dünyanın farklı bölgelerindeki örnekler ve Kürt sorunu üzerine yaptığı incelemelerde, bu zorluğun çok sayıda aktör ve parametreden kaynaklandığını belirtti. Barışın tesis edilmesi için tüm tarafların belirli ölçüde taviz vermesi gerektiğini, bunun da süreçleri karmaşık hale getirdiğini vurguladı.

2011 yılından beri çatışma çözümü ve özellikle Kürt sorununun barışçıl yollarla çözülmesi üzerine çalışan Demokratik Gelişim Enstitüsü'nün (Democratic Progress Institute, DPI) faaliyetlerini detaylandırdı:

- **Uluslararası Deneyimlerden Faydalanma:** DPI, farklı ülkelerin çatışma çözümü konusundaki deneyimlerini analiz ederek bir bilgi birikimi oluşturdu. Bu kapsamda düzenlenen toplantılar, yurtdışı ziyaretleri ve araştırmalarla kapsamlı bir kütülyat oluşturuldu.
- **Diyalog Zeminini Geliştirme:** DPI, tarafsız bir yaklaşım benimseyerek, normalde bir araya gelmeyecek aktörleri diyalog kurabilecekleri bir platformda buluşturdu. Bu, çatışma çözümünde önemli bir yöntem olarak değerlendirilmekte.
- **Uzun Vadeli Çalışmalar:** DPI, çözüm süreçleri sona ermiş olsa bile çalışmalarını sürdürdü. Ardiç, politikanın gündeminde olmasa dahi çatışma çözümüne yönelik hazırlığın sürekli olması gerektiğini, doğru zaman geldiğinde hazır olmanın kritik öneme sahip olduğunu vurguladı.

Ardiç, Büyükelçinin konuşmasına atıfta bulunarak, sivil toplum kuruluşlarının (STK) çatışma çözümündeki rolüne değindi. Toplantının ana tartışma konusunu, Türkiye bağlamında kutuplaşmanın önlenmesi ve STK'ların toplumsal barışın inşasına katkıları olarak özetledi. Katılımcıları bu konularda fikirlerini paylaşmaya davet etti.

Konuşmasını, barış inşası süreçlerinin uzun süreli emek ve kararlılık gerektirdiğine dikkat çekerek tamamladı. DPI'nin tarafsız yaklaşımı ve uluslararası deneyimlerden faydalanma kapasitesinin bu süreçlerde önemli bir katkı sağladığını belirtti. Çatışma çözümü için sürekli çalışmanın, kutuplaşmayı azaltmada ve toplumsal barışa katkı sunmada kritik olduğunu ifade ederek, tartışmanın verimli geçmesi dileğiyle konuşmasını noktaladı.

Ambassador Hamalainen
during opening remarks

Büyükelçi Hamalainen
açılış konuşması
yaparken

THE ROLE OF CIVIL SOCIETY IN COUNTERING POLARISATION

The Current State of Civil Society in Türkiye

The first participant emphasised the importance of civil society in conflict resolution and assessed the current situation in Türkiye. He stated that civil society in Türkiye has a polarised structure, divided into pro-government and pro-opposition groups. However, he stated that civil society has moved away from its own field of work independently of these political divisions and that the reasons for this situation should be discussed. The participant drew attention to the developments after the 7 June 2015 elections:

He stated that the increase in clashes in the region and the killing of Tahir Elçi intimidated civil society. In Western Türkiye, the arrest of Kavala had a similar effect and was described as a “period of stagnation” for civil society. Nonetheless, he emphasised that in the last two to three years, civil society has regained its strength, and this is a valuable development.

The participant criticised that civil society was insufficiently engaged with the solution process beginning in 2012. He highlighted that the process was mostly individual-based and that civil society's participation in the process as a third party was neglected. He established that the creation of a safe civil society space is critical in terms of both promoting trust between the parties and reducing polarisation. The extent to which the government would want to involve civil society in this process is unclear if it is sincerely seeking a solution to the Kurdish issue. Emphasising civil society's potential de-polarising role, he declared it essential for the parties to accordingly show a sincere will. Stating that a safe and neutral space should be created for civil society to be an effective actor in conflict resolution, the participant added that this process' success depends on the sincerity of the parties and their trust in civil society.

Another participant talked about the work carried out by their organisation in 2012-2013. He stated that after the end of the resolution process, the foundation worked on two main topics: what needs to be done for politics to return to the negotiation table and the role of civil society in the resolution process. He discussed how the confusion surrounding the definition and functioning of civil society came to the fore in these studies. The participant stated that it is not a correct approach to label all institutions other than the state civil society. Within the scope of the resolution process spanning from 2012 to 2015, field studies were conducted with 40 civil society organisations across four provinces. The results of these studies were reported in English, Kurdish and Turkish. These reports constituted an important source for

SİVİL TOPLUMUN ÇATIŞMAYI ÖNLEYİCİ ETKİSİ

Türkiye’de Sivil Toplumun Mevcut Hali

İlk katılımcı, sivil toplumun çatışma çözümündeki önemine vurgu yaparak, Türkiye’deki mevcut durumu değerlendirdi. Türkiye’de sivil toplumun kutuplaşmış bir yapıya sahip olduğunu belirterek, bu kutuplaşmanın iktidara yakın ve muhalefet yanlısı gruplar olarak ayrıştığını ifade etti. Ancak sivil toplumun, bu siyasi ayrışmalardan bağımsız şekilde kendi çalışma alanından uzaklaştığını ve bu durumun nedenlerinin tartışılması gerektiğini söyledi. Katılımcı, 7 Haziran 2015 seçimlerinden sonra yaşanan gelişmelere dikkat çekti:

Bölgede çatışmaların artması ve Tahir Elçi’nin öldürülmesinin, sivil toplumu sindirdiğini belirtti. Türkiye’nin batısında ise Kavala’nın tutuklanmasının benzer bir etki yarattığını dile getirerek, bu dönemi sivil toplum için bir “duraklama dönemi” olarak nitelendirdi. Ancak, son iki-üç yıldır sivil toplumun yeniden güçlendiğini ve bunun değerli bir gelişme olduğunu vurguladı.

Katılımcı, 2012 yılında başlayan çözüm sürecine sivil toplumun yeterince dahil edilmediğini eleştirdi. Sürecin daha çok bireyler üzerinden ilerlediğini ve sivil toplumun üçüncü taraf olarak sürece katılmasının ihmal edildiğini ifade etti. Güvenli bir sivil toplum alanı oluşturulmasının, hem taraflar arasında güveni tesis etmek hem de kutuplaşmayı azaltmak açısından kritik olduğunu belirtti. Hükümetin Kürt meselesine dair samimi bir çözüm arayışı içinde olduğunda, sivil toplumu bu sürece ne derece dahil etmek isteyeceğinin belirsiz. Sivil toplumun kutuplaşmayı azaltmada oynayabileceği rolü vurgulayarak, tarafların bu konuda samimi bir irade göstermesinin şart olduğunu ifade etti. Sivil toplumun çatışma çözümünde etkin bir aktör olması için güvenli ve tarafsız bir alan oluşturulması gerektiğini belirten katılımcı, bu sürecin başarılı olmasının tarafların samimiyetine ve sivil topluma olan güvene bağlı olduğunu sözlerine ekledi.

Başka bir katılımcı, 2012-2013 döneminde gerçekleştirdikleri çalışmalara değindi. Çözüm süreci sona erdikten sonra vakfın siyasetin yeniden müzakere masasına dönmesi için yapılması gerekenler ve sivil toplumun çözüm sürecindeki rolü üzerine iki ana başlıkta çalıştığını belirtti. Bu çalışmalarda, sivil toplumun tanımı ve işleyişine dair kafa karışıklığının öne çıktığını ifade etti. Katılımcı, devlet dışındaki tüm kurumların sivil toplum olarak adlandırılmasının doğru bir yaklaşım olmadığını belirtti. 2012-2015 dönemindeki çözüm süreci kapsamında, dört ilde 40 sivil toplum örgütü ile saha çalışmaları yapıldığını ve bu çalışmaların sonuçlarının İngilizce, Kürtçe ve Türkçe olarak raporlandığını söyledi. Bu raporlar, sivil toplumun çatışma çözümündeki rolünü incelemek açısından önemli bir kaynak teşkil etti. Katılımcı, Türkiye’de sivil toplumun iki temel sorununa dikkat çekti:

analysing the role of civil society in conflict resolution. The participant drew attention to two main problems of civil society in Türkiye:

- 1) Lack of Maturity** He stated that civil society in Türkiye has failed to develop due to the state's failure to open space for civil society while organising the public sphere.
- 2) Partisanship and the Problem of Being a Political Backyard:** He stated that civil society in Türkiye often acts as the backyard of a political party, which weakens the independence and effectiveness of civil society.

He stated that during the 2013-2015 resolution process, civil society did not assume a sufficiently independent role. He said that civil society was weak in terms of information and unable to create a unique space for conflict resolution. He emphasised that these weaknesses had grave consequences in the post-2015 period.

According to the participant, civil society should assume its unique role in conflict resolution and fulfil this role properly without interfering with the roles of other actors. He pointed out that there are seven main topics that civil society should work on within the scope of conflict resolution in Türkiye, but only two of them can be realised. The participant concluded his speech by emphasising that civil society should understand its role correctly and fulfil it independently. "Our job is difficult, but we can be more effective in this process if we try to play our role", he said, giving a hopeful message that civil society can be a strong actor in conflict resolution.

Another participant stated that in a recent public opinion survey conducted with over three thousand citizens, the level of trust in civil society was analysed. He emphasised the vital difference between civil society and organised civil society. He stated that civil society in Türkiye has a low level of trust in organised civil society organisations, with said rate sitting at around 40%. He described how during extraordinary disasters such as earthquakes, these rates can reach up to 50 per cent and solidarity networks increase. However, he stated that civil society is polarised on some issues, such as the Kurdish issue, and that such issues cause polarisation in lieu of commonality. The participant mentioned the results of the studies they have been conducting for two years on organised civil society. He said that the main axis of polarisation in civil society in qualitative research is the political atmosphere. He stated that the presidential system and the current laws harm civil society organisations and that this negative impact is seen on three main axes:

- 1) Policies Targeting Civil Society:** The state's policies targeting civil society have increased.
- 2) Economic Crisis and Poverty:** The economic crisis and impoverishment in Türkiye further deepened polarisation.
- 3) International Crises:** International crises such as Syria and Israel, and tensions with the EU have also shaped this political atmosphere.

He stated that civil society showed solidarity with the refugees coming to Türkiye

1) Yetişkinlik Düzeyi Eksikliği: Türkiye'de sivil toplumun, devletin kamu alanını düzenleyen sivil topluma alan açmaması nedeniyle gelişemediğini ifade etti.

2) Tarafgirlik ve Siyasi Arka Bahçe Olma Sorunu: Türkiye'de sivil toplumun çoğunlukla bir siyasi tarafın arka bahçesi gibi hareket ettiğini, bu durumun sivil toplumun bağımsızlık ve etkinliğini zayıflattığını belirtti.

2013-2015 çözüm sürecinde sivil toplumun yeterince bağımsız bir rol üstlenmediğini ifade etti. Sivil toplumun bilgi anlamında zayıf olduğunu ve çatışma çözümüne yönelik özgün bir alan oluşturamadığını söyledi. Bu zayıflıkların, 2015 sonrası dönemde ağır sonuçlar doğurduğunu vurguladı.

Katılımcıya göre sivil toplum, çatışma çözümünde kendi özgün rolünü üstlenmeli ve diğer aktörlerin rollerine müdahale etmeden bu rolü doğru bir şekilde yerine getirmeli. Türkiye'de çatışma çözümü kapsamında sivil alanın çalışması gereken yedi ana başlık olduğuna dikkat çekti ancak bunların yalnızca ikisinin gerçekleştirilebildiğini belirtti. Katılımcı, sivil toplumun rolünü doğru anlaması ve bağımsız bir şekilde yerine getirmesi gerektiğini vurgulayarak konuşmasını tamamladı. "İşimiz zor, ama kendi rolümüzü oynamaya soyunursak bu süreçte daha etkili olabiliriz" diyerek, sivil toplumun çatışma çözümünde güçlü bir aktör olabileceğine dair umutlu bir mesaj verdi.

Bir diğer katılımcı, son dönemde üç binden fazla yurttaşla yaptıkları bir kamuoyu araştırmasında, sivil topluma güven düzeyini incelediklerini belirtti. Sivil toplum ile örgütlü sivil toplum arasındaki farkın önemli olduğunu vurguladı. Türkiye'de sivil toplumun, örgütlü sivil toplum kuruluşlarına güveninin düşük olduğunu ifade etti ve bu oranların %40 civarında olduğunu söyledi. Depremler gibi olağanüstü felaketlerde ise bu oranların %50'lere kadar çıkabildiğini, dayanışma ağlarının arttığını belirtti. Ancak, Kürt meselesi gibi bazı konularda sivil toplumun kutuplaşma gösterdiğini ve bu meselelerin ortaklaşmak yerine kutuplaşmaya yol açtığını dile getirdi. Katılımcı, örgütlü sivil toplumla ilgili olarak iki yıldır yaptıkları çalışmaların sonuçlarına değindi. Nitel araştırmalarda sivil toplumda kutuplaşmanın temel ekseninin politik atmosfer olduğunu söyledi. Cumhurbaşkanlığı sistemi ve mevcut yasaların sivil toplum örgütleri üzerinde olumsuz etkiler yarattığını belirtti. Bu olumsuz etkinin üç ana ekseninde görüldüğünü ifade etti:

- 1) Sivil Toplum Hedef Alan Politikalar:** Devletin sivil toplumu hedef alan politikalarının arttığını söyledi.
- 2) Ekonomik Kriz ve Yoksulluk:** Türkiye'deki ekonomik krizin ve yoksullaşmanın kutuplaşmayı daha da derinleştirdiğini vurguladı.
- 3) Uluslararası Krizler:** Suriye, İsrail, AB ile yaşanan gerginlikler gibi uluslararası krizlerin de bu politik atmosferi şekillendirdiğini ifade etti.

Suriye krizi sırasında Türkiye'ye gelen mültecilerle ilgili olarak sivil toplumun dayanışma gösterdiğini ancak hükümetin tutumunun ardından sivil toplumun geri çekildiğini belirtti. Bu durumun, bir kutuplaşma yarattığını söyledi. Katılımcı, sivil toplumun karşılaştığı en büyük zorluklardan birinin denetimler olduğunu belirtti. Hukuku referans

during the Syrian crisis but later withdrew its support following the establishment of the government's stance. He said that this situation created a polarisation. The participant stated that one of the biggest challenges faced by civil society is audits. He stated that the inspections, which are carried out without reference to the law, are especially focused on rights-based organisations. He said that the state's polarising policies towards organisations that focus on LGBT and Kurdish issues have led these organisations to withdraw into themselves. He added that there is a similar pressure on women's organisations and that the situation is reinforced by the implementation of the Istanbul Convention. Although the participant defined the Kurdish issue as a principal issue, he stated that he does not see Türkiye's polarisation problem as limited to this issue. He emphasised that other social problems such as gender inequality, economy and poverty have interconnected and mutually reinforcing dimensions.

The participant stated that the dialogue between the public and civil society should be strengthened. He said that the central administration is closed to rights-based civil society organisations. He stated that the dialogue with organisations working in many rights categories such as the Kurdish issue, women's rights, children's rights, and the environment was broken. Instead, only organisations close to the government are welcomed. The participant stated that civil society organisations started to gravitate towards local governments. However, he stated that this movement was prevented due to the appointment of trustees, especially in the Kurdish region. Additionally, the organisations in the Western regions that turned towards metropolitan municipalities also faced polarisation. He added that a similar polarisation emerged when opposition parties won the elections.

The participant stated that globalisation is in decline and a more geopolitical process is taking place. He said that this process has affected civil society organisations most negatively and that factors such as nationalisation and the closing of borders have weakened civil society. The decrease in global funding has further weakened these organisations. Finally, the participant emphasised that Türkiye requires structural reform. He stated that it is impossible to solve these problems without the actual implementation of structural changes and reforms and that such reforms must be realised for civil society to function effectively.

How can civil society in Türkiye recover?

Another participant stated that the general situation of civil society in Türkiye underwent a significant transformation following the coup attempt in 2016. He stated that consequently, civil society was unable to recover, losing its autonomy and moving away from activism to a great extent. He said that civil society has turned into a service sector under the name of professionalisation and assumed a structure that does not contribute to its empowerment. He stated that the sphere of influence and functional capacity of civil society has narrowed. The participant drew attention to

Participants during the discussion.

Tartışma sırasında katılımcılar.

almadan yapılan denetimlerin, özellikle hak temelli örgütlere yoğunlaştığını ifade etti. Devletin, LGBT ve Kürt sorunlarına dair çalışmalar yapan örgütlere yönelik uyguladığı kutuplaştırıcı politikaların, bu örgütlerin içe kapanmalarına yol açtığını söyledi. Kadın örgütlerine yönelik benzer bir baskı olduğunu ve İstanbul Sözleşmesi'ne dair uygulamaların da bu durumu pekiştirdiğini ekledi. Katılımcı, Kürt sorununu önemli bir mesele olarak tanımlasa da Türkiye'nin kutuplaşma sorununu sadece bu meseleyle sınırlı görmediğini belirtti. Cinsiyet eşitsizliği, ekonomi ve yoksulluk gibi diğer toplumsal sorunların da birbirine bağlı ve birbirini güçlendiren boyutlar taşıdığını vurguladı.

Katılımcı, kamu ve sivil toplum arasındaki diyalogun güçlenmesi gerektiğini ifade etti. Merkezi idarenin, hak temelli sivil toplum örgütlerine kapalı olduğunu söyledi. Kürt meselesi, kadın hakları, çocuk hakları ve çevre gibi birçok hak kategorisinde çalışan örgütlerle diyalogun kopmuş olduğunu belirtti. Bunun yerine, yalnızca iktidara yakın olan örgütlere kapıların açıldığını ifade etti. Katılımcı, sivil toplum örgütlerinin yerel yönetimlere kaymaya başladığını belirtti. Ancak, özellikle Kürt bölgesinde kayyum atamaları nedeniyle bu hareketliliğin engellendiğini, Batı bölgelerinde ise büyükşehir belediyelerine yönelen örgütlerin de kutuplaşma ile karşı karşıya kaldığını söyledi. Muhalefet partilerinin seçimi kazanması durumunda da benzer bir kutuplaşmanın ortaya çıktığını ekledi.

Katılımcı, küreselleşmenin gerileyip daha jeopolitik bir süreç yaşandığını belirtti. Bu sürecin, en olumsuz şekilde sivil toplum örgütlerini etkilediğini ve uluslaşma, sınırların kapanması gibi faktörlerin sivil toplumu zayıflattığını söyledi. Küresel fonların azalmasının da bu örgütleri daha da güçsüzleştirdiğini ifade etti. Son olarak, katılımcı Türkiye'nin yapısal bir reforma ihtiyacı olduğunu vurguladı. Yapısal değişiklikler ve re-

the fact that this narrowing and deepening polarisation prevents civil society from once again playing an empowering role within society.

The participant emphasised that civil society faces an important problem in restructuring and strengthening society. To overcome this problem, public, structural, and legal reorganisations are needed. He stated that rights-based civil society organisations play one of the most constructive roles in the peace process and that necessary arrangements should be made for these organisations to work in a safe environment. He also highlighted that civil society, which has grown sectorised, has assumed a supportive role with the dominant politics close to the state, which cannot sufficiently contribute to social peace.

The participant stated that for civil society to maintain its role in social peace, it must reestablish areas of trust. He also stated that to revive civil society, organised structures should remember their responsibility in strengthening society and establishing social peace. However, he stated that many civil society organisations that forget these main roles will have difficulties in fulfilling their functions. He emphasised that Turkish society, together with all its polarised groups, is going through a traumatic process and it is exceedingly difficult for civil society to remain separate from this situation.

The participant said that civil society needs to be supported by safeguards and should be orientated towards the public good to strengthen social trust. He also stated that in the post-2016 period, society has experienced a great crisis of trust, with deepened trust problems constituting an obstacle to social peace. He emphasised that civil society should come to a point that will close this trust gap, strengthen society, and ensure peace.

The participant stated that civil society must mobilise to build bridges and reduce distances between societies, but that this is only possible through secured structures. He stated that it is difficult for a structurally weak civil society to fulfil such tasks. Civil society should be able to strengthen broader society and support the public sphere.

The participant stated that civil society can play a vital role in building peace and trust alongside bringing the parties closer together. However, for civil society to fulfil these roles, lessons should be learnt from past experiences. He stated that civil society in Türkiye greatly differed before and after 2015 and that this transformation should be considered to understand the current situation. The participant emphasised that civil society needs to unify once more and rally around common goals to advance a process that will prepare the ground for peace, build social peace, and create confidence-building environments.

Zeynep Ardiç asked the participant whether the inability of civil society to fulfil its roles was due to the political climate and authoritarian tendencies, or whether the

formların fiilen uygulanmadan bu sorunların çözülmesinin mümkün olmadığını belirtti ve sivil toplumun etkili bir şekilde çalışabilmesi için bu reformların gerçekleştirilmesi gerektiğini ifade etti.

Türkiye’de Sivil Toplum Nasıl Toparlanabilir?

Başka bir katılımcı, Türkiye’deki sivil toplumun genel durumunu 2016’daki darbe girişiminin ardından önemli bir dönüşüm geçirdiğini belirtti. Darbenin ardından sivil toplumun kendini toparlayamadığını, özerkliğini kaybettiğini ve aktivizmden büyük oranda uzaklaştığını ifade etti. Sivil toplumun, profesyonelleşme adı altında hizmet sektörüne dönüştüğünü ve güçlendirilmesine katkı sağlamayan bir yapıya büründüğünü söyledi. Ayrıca, sivil toplumun etki alanlarının ve işlevsel kapasitesinin büyük ölçüde daraldığını belirtti. Katılımcı, bu daralma ve derinleşen kutuplaşmaların, sivil toplumun yeniden toplum üzerinde güçlendirici bir rol oynamasını engellediğine dikkat çekti.

Katılımcı, sivil toplumun toplumu yeniden yapılandırma ve güçlendirme konusunda önemli bir sorunla karşı karşıya olduğunu vurguladı. Bu sorunun aşılabilmesi için kamusal, yapısal ve hukuki yeniden düzenlemelere ihtiyaç duyulduğunu ifade etti. Özellikle hak temelli çalışan sivil toplum örgütlerinin, barış sürecinde en yapıcı rollerden birini üstlendiklerini belirtti ve bu örgütlerin güvenli bir ortamda çalışabilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması gerektiğini söyledi. Ayrıca, sektörel hale gelen sivil toplumun, devlete yakın egemen siyasetle destekleyici bir rol üstlendiğini, bunun toplumsal barışa katkı sağlamak için yetersiz olduğunu belirtti.

Katılımcı, sivil toplumun toplumsal barıştaki rolünü sürdürebilmesi için güven alanlarını genişletmesi gerektiğini söyledi. Ayrıca, sivil toplumun yeniden canlanması için örgütlü yapıların, toplumu güçlendirici ve toplumsal barışı tesis edici rollerini yeniden hatırlamaları gerektiğini ifade etti. Ancak, bu ana rolleri unutan birçok sivil toplum örgütünün, işlevini yerine getirmede zorlanacağını belirtti. Türkiye toplumunun, tüm kutupsal gruplarıyla birlikte travmatik bir süreçten geçtiğini ve sivil toplumun bu durumdan ayrı kalmasının çok zor olduğunu vurguladı.

Katılımcı, sivil toplumun, güvenceyle desteklenen ve kamusal faydayı gözetken bir yapıya kavuşturulması gerektiğini söyledi. Bu şekilde, sivil toplumun toplumsal güveni güçlendirebileceğini belirtti. Ayrıca, 2016 sonrası süreçte toplumun büyük bir güven bunalımı yaşadığını ve derinleşmiş güven sorunlarının toplumsal barışın önünde engel teşkil ettiğini ifade etti. Sivil toplumun bu güven uçurumunu kapatacak, toplumu güçlendirecek ve barışı sağlayacak bir noktaya gelmesi gerektiğini vurguladı.

Katılımcı, toplumlar arası köprüleri kurmak ve mesafeleri azaltmak için sivil toplumun harekete geçmesi gerektiğini ancak bunun yalnızca güvence altına alınmış yapılarla mümkün olabileceğini söyledi. Güvenceleri zayıf olan sivil toplumun, bu tür görevleri yerine getirmesinin zor olduğunu belirtti. Sivil toplumun, toplumu güçlendirici ve kamusal alanı destekleyici bir konumda olması gerektiğini ifade etti.

internal structuring processes of civil society were effective. In response, a participant stated that the authoritarianism in Türkiye and the monism and centralisation of politics following the establishment of the presidential system have seriously weakened civil society. However, he emphasised that the centralisation of politics has led to the depoliticization of civil society. He stated that this situation also results in depoliticization in terms of peace policy. The participant stated that one of the main reasons for the weakening of civil society is the security policies implemented by the current regime and authoritarian administration in Türkiye and the developments related to the problem of survival. He drew attention to the need to overcome this situation.

Civil Society in Türkiye from Past to Present

Another participant stated in his speech that he started his education life in the 1980s, right after the coup d'état, and raised the question "Why do coups keep happening in Turkey, why is democracy not established?". He stated that one of the main reasons for this situation was the weakness of civil society. He stated that there is a significant difference between civil society and civil society organisations and pointed out that the rate of individuals becoming members of civil society organisations in Türkiye is quite low. The participant stated that the civil society organisations with the highest number of members are the associations of fellow countrymen and said that this is related to the rapid urbanisation process. He stated that in the 1980s, the rate of urbanisation was around 20%-30%, while today it has reached 85%. He emphasised that with the increase in urbanisation, civil society, which is an environment where individuals who do not know each other can establish trust-based relationships, is expected to strengthen, but this structure is still weak.

The participant stated that the polarisation that is increasing today also existed in the past and cited the headscarf ban as an example of this situation. The participant stated that although 85% of the society was against the headscarf ban, no mechanism or platform could reflect this view to the government and that women wearing headscarves were severely excluded from education and political life. Stating that most of the women's organisations at that time were close to the government, the participant said that these organisations, which should normally defend women's rights, instead of opposing the headscarf ban, sided with the status quo, which argued that the republic had liberated women, and remained insensitive to this problem.

The participant stated that there was polarisation in the past, but today this situation has increased even more. She stated that the current government strengthens the supportive segments by bringing them together and that this method continues to be effective even if the supporters of the government shrink. She said that polarisation is not only limited to the classical secular-religious distinction but also that

Katılımcı, sivil toplumun barışı tesis etme, tarafları yakınlaştırma ve güven yaratma noktasında önemli bir rol oynayabileceğini söyledi. Ancak, sivil toplumun bu rolleri üstlenebilmesi için geçmiş deneyimlerden ders alınması gerektiğini belirtti. Türkiye'deki sivil toplumun, 2015 öncesi ve sonrası dönemde farklı bir noktada olduğunu, mevcut durumu anlamak için bu dönüşümün dikkate alınması gerektiğini ifade etti. Katılımcı, barışın zeminini hazırlayacak, toplumsal barışı kurucu ve güven artırıcı ortamları yaratabilecek bir sürecin ilerlemesi için sivil toplumun yeniden bir araya gelmesi ve ortak hedefler etrafında toplanması gerektiğini vurguladı.

Zeynep Ardic, katılımcıya sivil toplumun kendi rollerini yerine getirememesinin politik iklim ve otoriter eğilimlerden mi kaynaklandığını, yoksa sivil toplumun içsel yapılanma süreçlerinin etkili olup olmadığını sordu. Katılımcı, cevap olarak, Türkiye'deki otoriterleşme ve Cumhurbaşkanlığı sistemi sonrası uygulanan tekçilik, merkeziyetçilik ve siyasetin tek elde toplanmasının sivil toplumu ciddi şekilde zayıflattığını belirtti. Ancak, siyasetin merkezleşmesinin, sivil toplumun siyasetten uzaklaşmasına ve siyasetsizleşmesine de yol açtığını vurguladı. Bu durumun barış politikası açısından da siyaset-sizlikle sonuçlandığını ifade etti. Katılımcı, sivil toplumun güçsüzleşmesinin başlıca nedenlerinden birinin, Türkiye'deki mevcut rejimin ve otoriter yönetimin uyguladığı güvenlikçi politikalar ile beka sorunuyla ilişkili gelişmeler olduğunu söyledi. Bu durumu aşmak gerektiğine dikkat çekti.

Geçmişten Günümüze Türkiye'de Sivil Toplum

Bir diğer katılımcı konuşmasında 1980'li yıllarda, darbenin hemen ardından eğitim hayatına başladığını belirtti ve o dönem sıkça karşılarına çıkan "Türkiye'de neden sürekli darbe oluyor, demokrasi neden yerleşmiyor?" sorusunu gündeme getirdi. Bu durumun temel nedenlerinden birinin, sivil toplumun güçsüz olması olduğunu ifade etti. Sivil toplum ve sivil toplum örgütleri arasında büyük bir fark olduğunu belirtti ve Türkiye'de bireylerin sivil toplum kuruluşlarına üye olma oranının oldukça düşük olduğuna dikkat çekti. En fazla üye sayısına sahip olan sivil toplum kuruluşlarının ise hemşeri dernekleri olduğunu belirten katılımcı, bunun hızlı şehirleşme süreciyle ilişkili olduğunu söyledi. 1980'li yıllarda şehirleşme oranının %20- %30 seviyesinde olduğunu, bugün ise %85'e ulaştığını ifade etti. Şehirleşmenin artmasıyla, birbirini tanımayan bireylerin güvene dayalı ilişkiler kurabileceği bir ortam olan sivil toplumun güçlenmesi beklenirken, bu yapının halen zayıf kaldığını vurguladı.

Katılımcı, günümüzde artan kutuplaşmanın geçmişte de var olduğunu söyledi ve başörtüsü yasağını bu duruma örnek gösterdi. Başörtüsü yasağına toplumun %85'inin karşı olmasına rağmen, bu görüşü iktidara yansıtabilecek bir mekanizma ya da platformun olmadığını ve başörtülü kadınların eğitim ve siyasi hayattan ağır şekilde dışlandığını ifade etti. O dönemdeki kadın örgütlerinin büyük kısmının iktidara yakın bir duruş sergilediğini belirten katılımcı, normalde kadın haklarını savunması gereken bu örgütlerin, başörtüsü yasağına karşı çıkmak yerine, cumhuriyetin kadını özgür-

polarisation is increasing among existing groups. The participant stated that she was a member of a women's platform founded by a religious person, but this platform was closed in 2009; she was also a member of an organisation where a trustee was appointed there. Stating that there is a great divergence even within this group, she emphasised that the pro-government group remains a large group, while the others have become individualised. Referring to the other participant's expression "the backyard of politics", she said that civil society organisations are neither supported by the public nor given autonomy or security by the government. This situation leads civil society organisations to establish close relations with politics.

As an example of the lack of autonomy of both the government and civil society organisations, she cited an incident that took place in 2009, when the Justice and Development Party was more democratic. She stated that when the organisation wanted to prepare a report on human rights violations in Syria at that time, they were pressured by some circles saying, "Our relations with the government are very good, do not prepare such a report". This situation showed that even the process of publishing an independent report by a non-governmental organisation was being interfered with. She stated that the government's resistance to such independent movements led to fragmentation and the organisation disintegrated in this process.

The participant also criticised the structure of existing civil society organisations through the example of a speaker's student. He said that many civil society organisations in Türkiye are founded with individual charisma and personal priorities, that presidential elections revolve around the same people, and that the principles of transparency and equal relations are lacking. However, he added that despite this, trust in civil society organisations increases in times of crisis, such as earthquakes, and that such events reduce polarisation in society. For example, he stated that during the 1999 earthquake, people with different lifestyles were in solidarity, which had a destructive effect on prejudices. He also stated that Haluk Levent came to the forefront as a figure who overcame the polarisation in society and whom everyone trusted. Even Haluk Levent feared attracting lightning and tried to make pro-government statements. The participant drew attention to the various weaknesses of civil society beyond the peace process and stated that these shortcomings should be recognised. However, he stated that this does not mean that these weaknesses are permanent. He stressed that civil society organisations should have a goal of establishing contact with the public and gaining their support.

Stating that he would like to express some thoughts about Devlet Bahçeli, the participant stated that his political stance, in a way, reflects the general attitude of the state. He reminded that one of the critical events during the headscarf ban period was the election of two headscarved deputies: Merve Kavakçı and Nationalist Movement Party (MHP) MP Nesrin Ünal. When the MHP informed Nesrin Ünal that she would be expelled from the party if she appeared in Parliament wearing a headscarf,

leştirdiğini savunan statükonun yanında yer aldığını ve bu soruna duyarsız kaldığını söyledi.

Katılımcı, geçmişte de kutuplaşma olduğunu ancak günümüzde bu durumun daha da arttığını ifade etti. Mevcut iktidarın, destekleyici kesimleri bir araya getirerek onları güçlendirdiğini, bu yöntemin iktidar destekçileri küçülse dahi etkili olmaya devam ettiğini belirtti. Kutuplaşmanın sadece klasik seküler-dindar ayrımıyla sınırlı kalmadığını, aynı zamanda mevcut gruplar arasında da kutuplaşmanın giderek arttığını söyledi. Katılımcı, kendisinin dindar bir kişinin kurduğu bir kadın platformuna üye olduğunu, fakat bu platformun 2009 yılında kapandığını; ayrıca üyesi olduğu bir başka kuruma da kayyum atandığını dile getirdi. Bu kesim içinde bile büyük bir ayrışma olduğunu ifade ederek, iktidar yanlısı kesimin geniş bir grup olarak kaldığını, diğerlerinin ise bireyselleştğini vurguladı. Diğer katılımcının "siyasetin arka bahçesi" ifadesine atıfta bulunarak, sivil toplum örgütlerine ne halk tarafından destek verildiğini ne de iktidar tarafından özerklik veya güvenlik alanı sağlandığını söyledi. Bu durumun sivil toplum kuruluşlarını siyasetle yakın ilişki kurmaya yönlendirdiğini belirtti.

Hem iktidarın hem de sivil toplum kuruluşlarının özerklikten yoksun olduğunu gösteren bir örnek olarak, Adalet ve Kalkınma Partisi'nin daha demokratik bir çizgide olduğu 2009 yılında yaşanan bir olayı aktardı. O dönemde, Suriye'deki insan hakları ihlallerini içeren bir rapor hazırlamak istendiğinde, bazı çevrelerden "Hükümetle ilişkilerimiz çok iyi, böyle bir rapor hazırlamayın" şeklinde baskı gördüklerini belirtti. Bu durum, bir sivil toplum kuruluşunun bağımsız bir rapor yayımlama sürecine dahi müdahale edildiğini gösteriyordu. İktidarın bu tür bağımsız hareketlere yönelik direnç göstermesinin kurum içinde bölünmeye yol açtığını ifade etti.

Katılımcı, bir konuşmacının öğrenci örneği üzerinden de mevcut sivil toplum kuruluşlarının yapısını eleştirdi. Türkiye'deki birçok sivil toplum kuruluşunun, bireysel karizma ve kişisel önceliklerle kurulduğunu; başkanlık seçimlerinin aynı kişiler etrafında döndüğünü, şeffaflık ve eşit ilişki kurma ilkelerinin eksik olduğunu söyledi. Ancak buna rağmen, depremler gibi kriz durumlarında sivil toplum kuruluşlarına duyulan güvenin arttığını ve bu tür olayların toplumdaki kutuplaşmayı azalttığını ekledi. Örneğin, 1999 depreminde farklı yaşam tarzlarına sahip insanların yardımlaşma içinde olmasının önyargıları yıkıcı bir etkisi olduğunu ifade etti. Haluk Levent'in de toplumdaki kutuplaşmayı aşan, herkesin güven duyduğu bir figür olarak öne çıktığını belirtti. Haluk Levent bile şimşekleri üzerine çekmekten korktu ve hükümet taraftarı açıklamalar yapmaya çalıştı. Katılımcı, barış sürecinin ötesinde, sivil toplumun çeşitli zayıflıkları olduğuna dikkat çekti ve bu eksikliklerin farkında olunması gerektiğini belirtti. Ancak bu zayıflıkların kalıcı olduğu anlamına gelmediğini ifade etti. Sivil toplum kuruluşlarının halkla temas kurma ve halkın desteğini kazanma yönünde bir amaçlarının olması gerektiğini vurguladı.

Son döneme dair Devlet Bahçeli hakkında bazı düşüncelerini dile getirmek istediğini belirten katılımcı, Devlet Bahçeli'nin siyasi duruşunun, bir bakıma devletin genel tavrı-

only Merve Kavakçı attended Parliament wearing a headscarf. Although there was no official ban on headscarves at the time, Kavakçı was stripped of her citizenship because she had acquired US citizenship without authorisation from state authorities, and her parliamentary seat was revoked. The participant stated that the outcome might have been different if Nesrin Ünal had also come to the Parliament wearing a headscarf. The participant stated that at that time, the Public Personnel Women's Solidarity Group was one of the most effective groups against the headscarf ban and held meetings with all political parties. The participant recalled that at that time, the Solidarity Group for Women in the Public Sector met with all parties against the headscarf ban but stated that the MHP was the most difficult party to reach. This is related to the attitude of the state and MHP was the party closest to the state at that time. However, in 2010, when a constitutional amendment on the right to education for headscarves came to the agenda, Devlet Bahçeli changed his stance on this issue and supported the headscarf ban, and Kemal Kılıçdaroğlu did not object. The participant said that today, Devlet Bahçeli's stance on this issue can be optimistically evaluated as a sign that the state has started to look at this issue from a distinct perspective. In addition, when he was studying in Malaysia, the books taught at the Islamic University of Malaysia described Israel as the only democratic country in the Middle East, and secondly, it was stated that Türkiye could be considered democratic but was struggling with problems such as the headscarf and the Kurdish issue. He said that he thought that the state might have begun to engage in a process aimed at solving these two problems; this might be an optimistic assessment, but Devlet Bahçeli's attitude could be read in this direction. However, there is no guarantee that these processes will be successful. Devlet Bahçeli's stance in 2010 also changed afterwards and this change was not easy to realise. In 2010, while it was unthinkable for the AK Party to nominate a headscarved parliamentary candidate, this problem was resolved with the pressure of headscarved women in society. She added that she thinks that if a similar pressure is created by civil society and the public sector, the process can move in a positive direction.

Another participant stated that he would like to make a few important points without repeating himself. Regarding the issue of polarisation, he said that the Kurdish issue in Türkiye is a 100-year-old problem dating back to before the Republic. This issue, the last 40 years of which have been characterised by a severe war and conflict process, has deepened with serious human rights violations in the last 10 years. In this process, society has experienced great fatigue and civil society organisations have been seriously worn out. Almost every civil society representative who has spoken about this issue has been subjected to investigations and lawsuits, some members of civil society working in the public sector have been dismissed by Decree Laws and thousands of people have had to go abroad. Today, civil society organisations are not sure whether this danger has passed or not.

nı yansıttığını ifade etti. Başörtüsü yasağı döneminde kritik olaylardan birinin, seçilen iki başörtülü milletvekiliyle yaşandığını hatırlattı: Merve Kavakçı ve Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) Milletvekili Nesrin Ünal. MHP, Nesrin Ünal'a başörtülü olarak Meclis'e gelmesi durumunda partiden ihraç edileceğini bildirince, Meclis'e yalnızca Merve Kavakçı başörtüsü ile katıldı. Bu sırada başörtüsüne yönelik resmi bir yasak olmamasına rağmen, Kavakçı, devlet makamlarından izin almadan ABD vatandaşlığı aldığı gerekçesiyle vatandaşlıktan çıkarıldı ve milletvekilliği düşürüldü. Katılımcı, Nesrin Ünal da başörtüsüyle Meclis'e gelseydi sonucun farklı olabileceğini ifade etti. O dönemde Kamu Personeli Kadın Dayanışma Grubu'nun başörtüsü yasağına karşı en etkili gruplardan biri olduğunu ve tüm siyasi partilerle görüşmeler yaptığını belirtti. Katılımcı, o dönemde Kamu Personeli Kadın Dayanışma Grubu'nun başörtüsü yasağına karşı tüm partilerle görüştüğünü ancak ulaşılması en zor partinin MHP olduğunu belirttiğini hatırlattı. Bu devletin tutumuyla bağlantılıdır ve MHP o dönemde devlete en yakın parti konumundadır. Ancak 2010 yılında, başörtülülerin eğitim hakkına yönelik anayasal bir düzenleme gündeme geldiğinde, Devlet Bahçeli'nin bu konuda tutum değiştirdi ve başörtüsüne destek verdi; ardından Kemal Kılıçdaroğlu da itiraz etmedi. Katılımcı, günümüzde de Devlet Bahçeli'nin bu konudaki tavrını devletin bu meseleye farklı bir perspektiften bakmaya başladığının bir işareti olarak iyimser bir bakış açısıyla değerlendirebileceğini söyledi. Ayrıca Malezya'da eğitim gördüğü dönemde Malezya İslam Üniversitesi'nde okutulan kitaplarda Ortadoğu'nun tek demokratik ülkesi olarak İsrail tanımlanıyor, ikinci olarak ise Türkiye'nin demokratik sayılabileceği ancak başörtüsü ve Kürt meselesi gibi sorunlarla boğuştuğu ifade ediliyordu. Devletin, bu iki sorunu çözmeye yönelik bir sürece girmiş olabileceğini düşündüğünü; bunun iyimser bir değerlendirme olabileceğini ancak Devlet Bahçeli'nin tutumunun bu yönde okunabileceğini söyledi. Ancak, bu süreçlerin başarılı olacağının bir garantisi bulunmamaktadır. Devlet Bahçeli'nin 2010'daki tutumu da sonradan değişmiştir ve bu değişikliğin kolay gerçekleşmemiştir. 2010 yılında, Ak Parti'nin başörtülü bir milletvekili adayı göstermesi düşünülemez bir durum iken, toplumdaki başörtülü kadınların baskısı ile bu sorun çözüme kavuşturulmuştur. Benzer bir baskının sivil toplum ve kamu tarafından oluşturulması halinde sürecin olumlu bir yönde ilerleyebileceğini düşündüğünü ekledi.

Başka bir katılımcı tekrara düşmeden birkaç önemli noktaya değinmek istediğini belirtti. Kutuplaşma meselesine ilişkin olarak, Türkiye'de Kürt meselesinin Cumhuriyet öncesine kadar uzanan, yaklaşık 100 yıllık bir sorun olduğunu söyledi. Son 40 yılı ağır bir savaş ve çatışma süreciyle geçen bu mesele, son 10 yılda ciddi insan hakları ihlalleriyle derinleşti. Bu süreçte toplum büyük bir yorgunluk yaşarken, sivil toplum örgütleri de ciddi anlamda yıprandı. Bu meseleye dair söz söyleyen hemen her sivil toplum temsilcisi hakkında soruşturma ve davalar açıldığını, kamuda çalışan bazı sivil toplum üyelerinin Kanun Hükmünde Kararnameler ile ihraç edildiğini ve yurt dışına gitmek zorunda kalan binlerce insan olduğunu belirtti. Bugün sivil toplum örgütleri bu tehlikenin geçip geçmediğinden emin olamıyorlar.

The speaker stated that although there is a cautious attitude, there is hope and excitement for a solution and that civil society organisations are ready to put their hands under the stone, and that it is difficult for civil society to assume the role of reducing polarisation in society unless concrete steps are taken. In this context, he stated that legal arrangements can be made, or commissions can be established under the roof of the Parliament and added that he believes that only after such steps, civil society will be able to show the expected performance. Reminding that civil society organisations were not included in the peace process in 2011-2013, the speaker stated that only Öztürk Türkdoğan on behalf of the Human Rights Association took part in the Wise People's Committee, but that organisations as a whole were not included in the process. Speaking on behalf of his organisation, the participant stated that since the beginning of the conflict in 2015, they have been working to be prepared for the possibility of a new negotiation process. He stated that last week they prepared a comprehensive report on interventions to meetings and demonstrations in the region, violations of personal freedom and security, detentions, arrests, injuries, and deaths in the last 9 years.

According to the speaker, the stalled negotiation process is imposing a heavy bill on society. Minister of National Defence Hulusi Akar stated that more than 40,000 members of the terrorist organisation have been neutralised in operations in Türkiye, Northeast Syria, and Northern Iraq. The fact that this figure is not discussed by civil society organisations and that violations of the right to life are ignored makes the situation even more grave. Each of them may be seen as a terrorist, but the loss of 40,000 people directly affects 4 million people; because when the families and close circles of these people are considered, it has a significant impact on society. Furthermore, the statement made no mention of law enforcement officers who lost their lives in the name of the state. It is stated that civil society organisations should also reveal the dimensions of the war when concrete steps are taken.

Regarding the peace process that started in 2013, it is stated that state officials made public warnings to prevent the suffering of mothers and to achieve social peace, but now it is as if this issue is the responsibility of only one side. The state claims that it is providing certain rights to achieve social peace, but it should be made clear to civil society that these rights are needed by both sides. The Kurdish issue is no longer just a Kurdish demand but has become an international problem involving the Kurdish population in four different countries in addition to Türkiye. This international dimension may make a solution more difficult. The Kurdish issue, which 20 years ago was an issue that could be solved more easily, has now become more complex and difficult because it has reached an international dimension. The participant concluded by stating that he wanted to draw attention to this issue.

Zeynep Ardic emphasised that civil society should build a bridge between the public and politicians. Civil society should play a facilitating role in conflict resolution

Temkinli bir tavır sergilense de çözüm için umut ve heyecan olduğunu, sivil toplum kuruluşlarının elini taşın altına koymaya hazır olduklarını ifade eden konuşmacı, somut adımlar atılmadıkça sivil toplumun toplumdaki kutuplaşmayı azaltma rolünü üstlenmesinin zor olduğunu söyledi. Bu bağlamda yasal düzenlemeler yapılabileceğini veya Meclis çatısı altında komisyonlar kurulabileceğini belirtti ve ancak bu tür adımların ardından sivil toplumun beklenen performansı gösterebileceğine inandığını ekledi. 2011-2013 yıllarındaki barış sürecinde sivil toplum örgütlerinin sürece dahil edilmediğini hatırlatan konuşmacı, yalnızca Akil İnsanlar Heyeti'nde İnsan Hakları Derneği adına Öztürk Türkdoğan'ın yer aldığını, ancak örgütlerin bütün olarak sürece dahil edilmediğini belirtti. Kendi kuruluşu adına konuşan katılımcı, çatışmaların yeniden başladığı 2015 yılından bu yana yeniden bir müzakere süreci ihtimaline hazırlıklı olmak için çalışmalar yürüttüklerini ifade etti. Geçen hafta, son 9 yıllık süreçte bölgedeki toplantı ve gösteri yürüyüşlerine yapılan müdahaleler, kişi özgürlüğü ve güvenliği ihlalleri, gözaltı ve tutuklamalar, yaralanan ve yaşamını yitirenlerle ilişkin kapsamlı bir rapor hazırladıklarını belirtti.

Konuşmacıya göre, bozulan müzakere süreci topluma ağır bir fatura çıkardı. Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar'ın 2015'ten itibaren Türkiye, Kuzeydoğu Suriye ve Güney Kürdistan'daki operasyonlarda 40.000'den fazla örgüt üyesinin etkisiz hale getirildiğini açıkladı. Bu rakamın, sivil toplum kuruluşları tarafından tartışılmaması, yaşam hakkı ihlallerinin göz ardı edilmesi, durumu daha da vahim hale getiriyor. Her biri terörist olarak görülebilir, ancak 40.000 insanın kaybı, 4 milyon kişiyi doğrudan etkiliyor; çünkü bu insanların aileleri ve yakın çevreleri de hesaba katıldığında toplum üzerinde büyük bir etki yaratıyor. Ayrıca, bu açıklamada devlet kimliğiyle yaşamını yitiren kolluk görevlilerinden hiç bahsedilmedi. Sivil toplum örgütlerinin, somut adımlar atıldığında savaşın boyutlarını da açığa çıkarması gerektiği ifade ediliyor.

2013'te başlayan barış süreciyle ilgili olarak, devlet yetkililerinin annelerin acı çekmesi ve toplumsal barışın sağlanması için toplumsal uyarılarda bulunduğu, ancak şu anda bu mesele sanki sadece bir tarafın sorumluluğundaymış gibi bir izlenim yaratıldığı belirtiliyor. Devlet, toplumsal barışa ulaşmak adına bazı hakları sağladığını iddia ediyor, ancak bu haklara her iki tarafın da ihtiyacı olduğu sivil toplum tarafından açıkça ifade edilmelidir. Kürt meselesi artık sadece Kürtlerin bir talebi olmaktan çıkmış, Türkiye'nin yanı sıra dört farklı ülkedeki Kürt nüfusunu da kapsayan uluslararası bir soruna dönüşmüştür. Bu uluslararası boyut, çözümü daha da zorlaştırabilir. 20 yıl önce daha kolay çözülebilecek bir mesele olan Kürt meselesi, şimdi uluslararası bir boyuta ulaştığı için daha karmaşık ve zor bir hal almış durumda. Katılımcı, bu konuya dikkat çekmek istediğini belirterek sözlerini sonlandırdı.

Zeynep Ardic, sivil toplumun halkla ve siyasetçiler arasında bir köprü kurması gerektiğini vurguladı. Sivil toplumun, çatışma çözümü süreçlerinde, toplumsal barışın inşasında, kutuplaşmaların azaltılmasında kolaylaştırıcı bir rol üstlenerek herkesin katılabileceği bir platform oluşturması gerektiğini belirtti. Ancak, Türkiye'deki sivil

processes, in building social peace and in reducing polarisation, and should create a platform where everyone can participate. However, he said that civil society in Türkiye has not been able to establish a close and strong relationship with the public sector and that this situation is expressed in the rates in the research mentioned here. For civil society to fulfil this bridging function, it is necessary both to establish a healthy relationship with the public and to strengthen this partnership through co-operation within civil society organisations.

Another participant agreed with the pessimistic picture painted in previous comments. According to a study conducted by DPI 3-4 years ago, the economic cost of the war exceeded 1 trillion dollars. He emphasised that in this environment of economic crisis and severe impoverishment, it is bad enough that the money that should be spent for the peace and welfare of the people is spent on oil, weapons, and bullets. However, he said, the issue is not limited to numbers: before the resumption of hostilities, the number of casualties was 40,000, now another 40,000 have been added and the death toll is heading towards 100,000. He reminded the seminar that it is easy to say these figures, but there are human stories behind these losses. The speaker stated that these stories have not been sufficiently valued so far, and from now on, the stories of the people who lost their lives should be brought to the forefront and empathy should be established.

Another participant took the floor and pointed out that the challenges facing Türkiye are many. Stating that Türkiye has become authoritarian due to its inability to resolve the Kurdish issue, the speaker stated that the country currently exhibits the characteristics of a typical authoritarian regime. Amendments to the legislation have brought the current regulations even further back than the Law on Associations enacted during the 12 September period. Regarding the Kurdish issue, it was discussed whether a ninth ceasefire process could be initiated. Recalling that this process started in 1993, the speaker emphasised that the discussions currently on the agenda were more of an exchange of ideas than a process. For a settlement process to begin, the views of the parties need to be clearly expressed. At this point, the views of the state are known, but the views of Abdullah Öcalan, the Kurdish side's interlocutor, are not. The speaker argued that the issue of isolation should be addressed in the context of human rights and stated that open public discussion of this issue has become difficult due to political polarisation. This situation shows that society and politics in Türkiye are deeply polarised. In conclusion, Türkiye cannot move forward without a democratic solution to the Kurdish issue.

Türkiye cannot make progress in economic, social, political, and legal fields under the current conditions. Pointing to a remarkable aspect of this situation, it was reminded that Devlet Bahçeli appealed directly to Abdullah Öcalan from the rostrum of the Parliament. Here the addressee was clearly identified. However, if the addressee of this call is not allowed to express his views, this process will not be able to move

toplumun kamu ile sıkı ve güçlü bir ilişki kuramadığını, bu durumun da burada bahsedilen araştırmadaki oranlarla ifade edildiğini söyledi. Sivil toplumun bu köprü işlevini yerine getirebilmesi için, hem kamu ile sağlıklı bir ilişki kurulması hem de sivil toplum kuruluşlarının kendi içinde iş birliği yaparak bu ortaklığı güçlendirmesi gerekmektedir.

Bir başka katılımcı önceki yorumlarda çizilen karamsar tabloya katıldığını belirtti. DPI'nın 3-4 yıl önce yaptığı bir araştırmaya göre savaşın ekonomik maliyetinin 1 trilyon doları aştığı ortaya çıkmıştı. Bu ekonomik kriz ve ciddi yoksullaşma ortamında, halkın huzuru ve refahı için harcanması gereken paranın petrole, silaha ve mermiye harcanmasının yeterince kötü olduğunu vurguladı. Ancak meselenin yalnızca rakamlarla sınırlı olmadığını; çatışmalar yeniden başlamadan önceki kayıpların 40.000 olduğunu, şimdi bu sayıya 40.000 daha eklendiğini ve can kayıplarının 100.000'e doğru ilerlediğini belirtti. Bu rakamları söylemenin kolay olduğunu, fakat bu kayıpların arkasında gerçek insan hikâyelerinin bulunduğunu hatırlattı. Konuşmacı, bugüne kadar bu hikâyelere yeterince değer verilmediğini, bundan sonra hayatını kaybeden insanların hikâyelerinin ön plana çıkarılması ve empati kurulması gerektiğini ifade etti.

Bir diğer katılımcı söz alarak Türkiye'nin karşı karşıya olduğu zorlukların oldukça fazla olduğuna dikkat çekti. Türkiye'nin Kürt meselesini henüz çözüme kavuşturamaması nedeniyle otoriterleştiğini ifade eden konuşmacı, ülkenin şu anda tipik bir otoriter rejim özellikleri sergilediğini belirtti. Yasal mevzuatta yapılan değişiklikler, mevcut düzenlemeleri 12 Eylül döneminde çıkarılan Dernekler Kanunu'ndan bile daha geri bir noktaya taşıdı. Kürt meselesine ilişkin olarak, dokuzuncu bir ateşkes sürecinin başlatılıp başlatılamayacağı tartışıldı. Bu sürecin 1993 yılında başladığını hatırlatan konuşmacı, şu anda gündemde olan tartışmaların bir süreçten ziyade fikir alışverişinden ibaret olduğunu vurguladı. Bir çözüm sürecinin başlayabilmesi için tarafların görüşlerinin açıkça ifade edilmesi gerekmektedir. Bu noktada, devletin görüşü bilinmemektedir ancak Kürt tarafının muhatap olarak gösterdiği Abdullah Öcalan'ın düşüncelerinin bilinmemektedir. Tecrit konusunun insan hakları bağlamında ele alınması gerektiğini savunan konuşmacı, bu meselenin kamuoyunda açık bir şekilde tartışılmasının, siyasi kutuplaşmalar nedeniyle zorlaştığını ifade etti. Bu durum, Türkiye'de toplumun ve siyasetin derin bir şekilde kutuplaştığını göstermektedir. Sonuç olarak, Kürt meselesinin demokratik yollarla çözüme kavuşturulmadan Türkiye ilerleyemeyecektir.

Türkiye'nin ekonomik, sosyal, siyasi ve hukuki alanlarda ilerleme kaydetmesi mevcut koşullarda mümkün değildir. Bu durumun dikkat çekici bir boyutuna işaret edilerek, Devlet Bahçeli'nin Meclis kürsüsünden doğrudan Abdullah Öcalan'a yönelik bir çağrıda bulunması hatırlatıldı. Burada muhatap açıkça belirlenmiştir. Ancak, bu çağrının muhatabının görüşlerini ifade etmesine izin verilmediği müddetçe sürecin ilerlemesi zor. Bu durum, çözüm sürecinin fiilen başlamış olmadığını, yalnızca tartışmaların sürdüğünü göstermektedir.

Konuşmacı, kendilerinin bir süreç başlatılması için çaba sarf ettiklerini, ancak bu çabaların başarılı olup olmayacağını öngöremediklerini dile getirmiştir. Ayrıca, Türkiye

forward. This situation shows that the solution process has not actually started, only discussions are ongoing.

The speaker stated that they were making efforts to initiate a process, but they could not predict whether these efforts would be successful. Moreover, Türkiye needs a strong peace movement. In this context, the work carried out by the state-sponsored Wise People's Committee in 2013 played a significant role in putting the peace process on a social basis. Thanks to the work carried out by the delegation in all cities and major districts of Türkiye, public support for the peace process increased to 79 per cent. During this period, it was emphasised that the state supported the process and provided all kinds of facilities, which enabled the teams to carry out their activities freely. During this period, there were quite fierce debates. The speaker stated that despite the support of all institutions of the state, they continued their work under threat. The increasing support of the public, especially despite the threats from gang groups within the state and the protests they faced, once again demonstrated the importance of socialising peace. For this reason, it was emphasised that efforts to socialise peace should be restarted.

The speaker stated that Devlet Bahçeli and the Nationalist Movement Party (MHP) signalled a new process, albeit in their own style and language. This situation provided an important opportunity to talk about peace against war. Explaining how a potentially growing war in the Middle East will affect Türkiye will make the importance of peace more visible. In this context, a new space has opened for civil society and a movement that will work for peace against war will have the opportunity to expand.

The speaker emphasised that civil society should seize this opportunity and that it is important to come together more frequently and discuss concrete steps quickly. Civil society has the potential to spread to a wider base. Factors such as the Chairman of the Republican People's Party (CHP) openly expressing his stance in favour of peace and the involvement of the MHP and the ruling AK Party in the process provide a supportive ground for this process. According to the speaker, only the discourses of some small nationalist parties remain, but it seems unlikely that these parties will find widespread support.

Stating that this new situation offers a serious opportunity for civil society, the speaker stated that this area should be used effectively. If a period of peace can be initiated, it is thought that this will take place in a separate way from previous periods. Currently, there is no process, only various possibilities are being discussed. However, there is a possibility that these discussions may evolve into a process. The important thing is that this possibility should be strongly supported. This is independent of domestic politics; it is now a state problem in Türkiye.

The speaker stated that the "Urban Consensus" tactic used in the 31 March local elections, combined with previous electoral strategies, created a broad popular base and this base turned into a democratic alliance. However, he also pointed out that there

güçlü bir barış hareketine ihtiyaç duymaktadır. Bu bağlamda, 2013 yılında devlet destekli Akil İnsanlar Heyeti'nin yürüttüğü çalışmalar, barış sürecinin toplumsal bir zemine oturmasında önemli bir rol oynamıştır. Heyetin, Türkiye'nin tüm şehirlerinde ve büyük ilçelerinde gerçekleştirdiği çalışmalar sayesinde, barış sürecine kamuoyu desteği %79'a kadar yükselmiştir. Bu dönemde, devletin süreci desteklediği ve çalışmalara her türlü kolaylığı sağladığı, bu sayede ekiplerin faaliyetlerini özgürce gerçekleştirebildikleri vurgulanmıştır. Bu süreçte oldukça sert tartışmalar yaşanmıştır. Konuşmacı, devletin tüm kurumlarının desteği olmasına rağmen tehdit altında çalışmalarını sürdürdüklerini ifade etmiştir. Özellikle devlet içerisindeki çete gruplarından gelen tehditler ve karşılaştıkları protestolara rağmen halkın desteğinin artması, barışın toplumsallaştırılmasının önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Bu nedenle barışı topluma mal etmeye yönelik çalışmaların yeniden başlatılması gerektiği vurgulanmıştır.

Konuşmacı, Devlet Bahçeli ve Milliyetçi Hareket Partisi'nin (MHP) kendi üslubu ve diliyle de olsa, yeni bir süreci işaret ettiğini ifade etmiştir. Bu durum, savaşa karşı barışın konuşulabileceğine dair önemli bir fırsat sunmuştur. Ortadoğu'da büyüme potansiyeli taşıyan bir savaşın Türkiye'yi nasıl etkileyeceğini anlatmak, barışın önemini daha da görünür kılacaktır. Bu bağlamda, sivil toplum için yeni bir alan açılmıştır ve savaşa karşı barış çalışmaları yürütecek bir hareket genişleme imkânı bulabilecektir.

Konuşmacı, sivil toplumun bu fırsatı değerlendirmesi gerektiğini, bunun için daha sık bir araya gelip hızlıca somut adımların tartışılmasının önemli olduğunu vurgulamıştır. Sivil toplum daha geniş bir tabana yayılma potansiyeli taşımaktadır. Özellikle Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı'nın barıştan yana tutumunu açıkça ortaya koyması, MHP ve iktidar partisi AK Parti'nin sürecin içinde yer alması gibi etkenler, bu süreci destekleyici bir zeminin oluşmasını sağlamaktadır. Konuşmacıya göre, geriye sadece bazı küçük milliyetçi partilerin söylemleri kalmaktadır, ancak bu partilerin geniş bir destek bulma ihtimali düşük görünmektedir.

Bu yeni durumun sivil toplum için ciddi bir fırsat sunduğunu belirten konuşmacı, bu alanın etkin bir şekilde kullanılması gerektiğini ifade etmiştir. Eğer bir barış dönemi başlatılabilirse, bunun önceki dönemlerden farklı bir yöntemle gerçekleşeceği düşünülmektedir. Şu anda ortada bir süreç bulunmamakta, yalnızca çeşitli olasılıklar tartışılmaktadır. Ancak bu tartışmaların sürece evrilme ihtimali bulunmaktadır. Önemli olan bu ihtimal güçlü bir şekilde desteklenmelidir. Bu iç politikadan bağımsızdır, bu artık Türkiye'de devletin bir sorunudur.

Konuşmacı, 31 Mart yerel seçimlerinde kullanılan "Kent Uzlaşısı" taktığının, daha önceki seçim stratejileriyle birleşerek geniş bir halk tabanı oluşturduğunu ve bu tabanın bir demokrasi ittifakına dönüştüğünü ifade etmiştir. Ancak bu ittifakı bölmeye yönelik girişimlerin olduğu yönünde tartışmaların bulunduğu da dikkat çekmiştir. Buna karşılık, konuşmacı, bu demokrasi ittifakını genişleterek daha da büyütmeye potansiyeline sahip olduklarını dile getirmiştir. 31 Mart seçim sonuçları üzerinden iktidarın kendisini yeniden konsolide etmeye çalışması sonuçsuz bir çaba olacaktır. Bunun yerine, yerel

are discussions that there are attempts to divide this alliance. On the other hand, the speaker stated that they have the potential to expand and enlarge this democratic alliance. The 31 March election results will be a fruitless attempt by the government to reconsolidate itself. Instead, this process can be successfully managed by creating a strong peace movement and civil society solidarity with the support of groups acting together in the local elections.

The speaker stated that he would not address the constitutional debates in detail. However, the periods of the solution process in Türkiye also include constitutional debates. In 2012 and 2013, this opportunity was not utilised, and today constitutional debates are back on the agenda. In this context, civil society will be able to utilise this new space effectively.

Zeynep Ardiç took the floor and wanted to address the speaker's emphasis on economic studies. In this regard, DPI has prepared a series of studies and publications focusing on the economic benefits of peace and organised various meetings in this context. The economic cost of the current situation is extremely high, and the current economic crisis is causing serious polarisation in society. However, this situation can also be a powerful source of motivation. Zeynep Ardiç, referring to an anecdote shared by Ali Bayramoğlu during the Wise People process, reminded the question of a villager in Thrace: "OK, but what will I gain from peace?". Ardiç stated that the answer to this question should be concretely shown to the public and that civil society would play a key role in explaining the economic benefits of peace to the public.

The Role of Civil Society in Conflict Resolution

One speaker took the floor and stated that the situation of the opposition should also be emphasised. The opposition, which claims to be against the authoritarian government, has not been able to take a sufficiently effective stance on this issue. Beyond the Kurdish question, the focus should be on the concept of conflict resolution. The criticism "Why don't you say peace?" stems from the difference between conflict resolution and peace. The speaker reminded the seminar that while moving in the right direction in 2019, in 2018 the main body of the opposition - especially those who supported the work of the Peace Foundation - tended towards the discourse of "Now is not the time to work on the Kurdish issue, we must first get rid of the authoritarian AK Party". Because of such approaches, Kurdish democratic politics were delayed for a long time. The speaker focused on the relations and differences between conflict resolution and civil society organisations. He stated that the time has come to make the voice of peace heard and that there is a need for urgency in this regard. In response to the question "So, what are we waiting for?", those who are waiting for conflict resolution should act. Rights-based organisations list the main problems and demand concrete steps for the peace process to begin. However, it is said that institutions working on conflict resolution, such as DPI, cannot contribute to the

seçimlerde birlikte hareket eden grupların desteğiyle güçlü bir barış hareketi ve sivil toplum dayanışması oluşturularak bu süreç başarıyla yönetilebilecektir.

Konuşmacı, anayasa tartışmalarına detaylı olarak değinmeyeceğini belirtmiştir. Ancak Türkiye'deki çözüm süreci dönemleri aynı zamanda anayasa tartışmalarını da içermektedir. 2012 ve 2013 yıllarında bu fırsatın değerlendirilmemiştir ve bugün anayasa tartışmaları yeniden gündeme gelmiştir. Bu bağlamda, sivil toplum kendisine sunulan bu yeni alanı etkin bir şekilde kullanabilecektir.

Zeynep Ardiç söz alarak, konuşmacının ekonomiyle ilgili çalışmalara dair vurgusuna değinmek istedi. Bu konuda DPI, barışın ekonomik getirilerine odaklanan bir dizi araştırma ve yayın hazırlamış ve bu kapsamda çeşitli toplantılar düzenlemiştir. Mevcut durumun ekonomik maliyeti son derece yüksektir ve içinde bulunulan ekonomik kriz toplumda ciddi bir kutuplaşmaya neden olmaktadır. Ancak bu durum aynı zamanda güçlü bir motivasyon kaynağı da olabilecektir. Zeynep Ardiç, Ali Bayramoğlu'nun Akil İnsanlar sürecinde paylaştığı bir anekdota atıfta bulunarak, Trakya'da bir köylünün "Tamam da barıştan ben ne kazanacağım?" sorusunu hatırlattı. Ardiç, bu sorunun yanıtının halka somut bir şekilde gösterilmesi gerektiğini ve sivil toplumun, barışın sağlatacağı ekonomik faydaları halka anlatmada kilit bir rol üstleneceğini belirtti.

Sivil Toplumun Çatışma Çözümündeki Rolü

Bir konuşmacı söz alarak, muhalefetin durumuna da dikkat çekilmesi gerektiğini ifade etti. Otoriterleşen iktidara karşı olduğunu iddia eden muhalefet, bu konuda yeterince etkili bir duruş sergileyememiştir. Kürt sorununun ötesinde, çatışma çözümü kavramına odaklanılması gerekmektedir. "Neden barış demiyorsunuz?" eleştirisi, çatışma çözümü ile barış arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Konuşmacı, 2019'da doğru bir yönde ilerlenirken, 2018 döneminde muhalefetin ana gövdesinin - özellikle Barış Vakfı'nın çalışmalarına destek verenlerin - "Şu anda Kürt meselesini çalışmanın zamanı değil, önce otoriter AK Parti'den kurtulmalıyız" söylemine yöneldiğini hatırlattı. Bu tür yaklaşımlar nedeniyle uzun süre oyalanıldı. Konuşmacı, çatışma çözümü ile sivil toplum örgütleri arasındaki ilişkiler ve farklılıklar üzerinde durdu. Artık barışın sesini duyurmanın zamanının geldiğini ve bu konuda acele edilmesi gerektiğini ifade etti. "Peki, neyi bekliyoruz?" sorusuna karşılık, çatışma çözümü bekleyenler harekete geçmelidir. Hak temelli örgütlerden barış sürecinin başlaması için temel sorunları sıralayarak somut adımlar talep edilmektedir. Ancak, DPI gibi çatışma çözümü üzerine çalışan kurumların, şartlar öne sürerek veya kırmızıçizgiler belirleyerek diyalogu müzakereye dönüştürme sürecine katkı sağlayamayacağı söylenmektedir. Şu an ortada bir temas dahi bulunmamaktadır ve bu durum çözüm süreci açısından kritik bir eksikliktir.

Hiç kimse mevcut durumun tam anlamıyla farkında değil; bununla birlikte, bir "temas hali" söz konusu. Bu temasın bir müzakereye dönüşebilmesi için müzakerenin adresi tarif ediliyor. Peki, bu süreçte sivil toplum örgütleri ne yapmalı? Demokratik ilişkiler

process of transforming dialogue into negotiation by putting forward conditions or setting red lines. Now, there is no contact at all, which is a critical shortcoming for the resolution process.

No one is fully aware of the current situation; however, there is a “state of contact”. For this contact to turn into a negotiation, the address of the negotiation is being defined. So, what should civil society organisations do in this process? The question arises of whether such organisations should exemplify a model of negotiation based on democratic relations or take rights organisations and their issues from their own perspectives and say, “This is not the way things work with an authoritarian administration” and cut corners. The speaker states that this approach is not conflict resolution. The point he emphasises is not to talk about the wrongness of advocating for rights. However, he states that especially if one is working on the Kurdish issue and conflict resolution, one should take whatever step will provide an inch of progress that day. Unfortunately, the main problem in Türkiye is that peace cannot be socialised. This is the fundamental issue. In this country, texts were prepared for peace initiatives, but thousands of people lost their jobs and politicians were arrested. The deaths and executions across the border are also part of this problem. There is a transitivity between conflict resolution, peace processes and civil society work, but there are also crucial differences.

The speaker stated that the human rights movement defends the right to peace in the context of conflict resolution, but if the conflict continues, their power to directly defend this right is limited and their impact will remain exceptionally low. He stated that the main reason for this situation is that they also criticise violations of the right to peace when the source of the violation is an armed organisation. In this context, he explained that many people working in the region are forced to simultaneously criticise the violations of armed organisations and the state thus being caught between these two sides. He emphasised that the human rights movement has always prioritised human rights and is determined to speak out about violations, regardless of their source. However, it was also stated that this situation limits their room for manoeuvre in defending the right to peace.

According to the speaker, human rights discourse has an important but limited impact on peacebuilding. In such cases, a more political discourse is required, which sometimes creates difficulties for organisations such as the Human Rights Association. The speaker said that the peace movement needs to understand this cautious stance of the human rights movement.

Lastly, the speaker talked about his own experiences, stating that he has been working in this field for 30 years, that he was one of the founders of the Turkish branch of Amnesty International and that he worked for the Human Rights Association and the Helsinki Citizens’ Assembly. He stated that although the Helsinki Citizens’ Assembly is a rights-based organisation, it does not explicitly define itself as a human rights

dayalı bir müzakere modelini mi örneklemeli, yoksa kendi perspektiflerinden hareketle hak örgütlerini ve meselelerini ele alarak “Otoriter bir yönetimle bu işler böyle yürümez” deyip kestirip atmayı mı tercih etmeli? Konuşmacı, bu yaklaşımın çatışma çözümü olmadığını ifade ediyor. Kendisinin vurguladığı nokta, hak savunuculuğu yapmanın yanlışlığından bahsetmek değil. Ancak özellikle Kürt meselesi ve çatışma çözümü üzerinde çalışılıyorsa, o gün bir milim ilerleme sağlayacak adım neyse onun atılması gerektiğini belirtiyor. Ne yazık ki Türkiye’de asıl sorun, barışın toplumsallaşamamasıdır. Bu temel meseledir. Bu ülkede barış girişimlerine yönelik metinler hazırlandı, ancak binlerce kişi işinden oldu, siyasetçiler tutuklandı. Sınır ötesinde yaşanan ölümler ve infazlar da bu sorunun bir parçasıdır. Çatışma çözümü, barış süreçleri ve sivil toplum çalışmaları arasında bir geçişkenlik vardır; ancak aynı zamanda önemli farklılıklar da mevcuttur.

Konuşmacı, insan hakları hareketinin çatışma çözümü bağlamında barış hakkını savunduğunu, ancak çatışma devam ettiği sürece bu hakkı doğrudan savunma güçlerinin sınırlı olduğunu ve etkilerinin oldukça düşük kalacağını dile getirdi. Bu durumun temel nedeninin, ihlalin kaynağı silahlı örgüt olduğunda da eleştiriler yöneltmelerinden kaynaklandığını belirtti. Bu bağlamda, bölgede çalışan pek çok kişinin bir yandan silahlı örgütlerin ihlallerini eleştirirken diğer yandan devleti eleştirmek zorunda kaldığını, dolayısıyla bu iki taraf arasında sıkıştığını ifade etti. İnsan hakları hareketinin önceliği her zaman insan hakları olduğundan, ihlallerin kaynağı ne olursa olsun bunları açıkça dile getirmekte kararlı olduğunu vurguladı. Ancak barış hakkını savunma konusunda bu durumun hareket alanlarını sınırladığı da ifade edildi.

Konuşmacıya göre, insan hakları söylemi barışın tesis edilmesinde önemli ancak sınırlı bir etkiye sahiptir. Bu tür durumlarda daha politik bir söylem gerekliliği ortaya çıkmakta, bu da zaman zaman İnsan Hakları Derneği gibi kuruluşlar için sıkıntılar yaratmaktadır. Konuşmacı ayrıca, barış hareketinin insan hakları hareketinin bu temkinli duruşunu anlaması gerektiğini söyledi.

Son olarak, konuşmacı kendi deneyimlerinden bahsederek, 30 yıldır bu alanda çalıştığını, Uluslararası Af Örgütü’nün Türkiye şubesinin kurucularından biri olduğunu ve İnsan Hakları Derneği ile Helsinki Yurttaşlık Derneği’nde görev aldığını belirtti. Helsinki Yurttaşlık Derneği’nin hak temelli bir örgüt olmasına rağmen kendisini doğrudan bir insan hakları örgütü olarak tanımlamadığı için daha esnek bir şekilde siyasi söylemler geliştirebildiğini ifade etti. Buna karşılık, insan haklarını savunmaya odaklı kuruluşlar süreçleri desteklemekle birlikte, siyasi söylemler kullanma konusunda daha temkinli davranmaktadır. Bireysel çabalarla bu tür çalışmalar yürütülebilecektir.

Bu noktada, yerel yönetimlerin rolüne de değinmek gerekmektedir. Barış Vakfı için yapılan bir araştırmada, belediyelerin stratejik planları incelendi. Ancak kayyum atanmış belediyelerin planları bilinçli olarak inceleme dışında bırakıldı, çünkü bu planlarda anlamlı bir içerik bulunmuyordu. Ne yazık ki, bir iki büyükşehir belediyesi dışında, ‘barış’ kelimesi yalnızca ‘imar barışı’ bağlamında geçiyordu. Oysa yerel yönetimlerin bu konu-

organisation and therefore can develop political discourses more flexibly. In contrast, organisations focused on defending human rights support the processes but are more cautious about using political discourses. Such work can be carried out through individual efforts.

At this point, the role of local governments should be mentioned. In research conducted for the Peace Foundation, the strategic plans of municipalities were analysed. However, the plans of the municipalities to which trustees had been appointed were deliberately excluded from the analysis, as these plans lacked meaningful content. Unfortunately, except for one or two metropolitan municipalities, the word 'peace' was only mentioned in the context of 'zoning peace'. However, local administrations have an especially vital role in this issue. Municipalities have a closer relationship with local people than central administrations. Therefore, they can have a significant impact by cooperating with civil society organisations and organising activities that reduce polarisation (such as poverty alleviation projects, support programmes for students or social services). At present, however, municipalities do not seem to be brave enough in this area and do not pay the necessary attention. As a result, metropolitan municipalities need to take a more active role in strengthening local alliances and moving the process forward. For this reason, the speaker stated that equal pressure should be put on local administrations in big cities as compared to central administration and that the human rights movement could step in here. This would make an important contribution to a reasonable and civilised discussion of the issue at the grassroots level. The municipalities in the Kurdish regions can further contribute by managing this process more carefully and diligently if they do not encounter any setbacks.

On the Right to Peace and the Socialisation of Peace

Another speaker took the floor, stating that he would speak on the right to peace. In Türkiye, a democratic or peaceful solution to the Kurdish issue is usually on the agenda during election periods or when the government declares a ceasefire. This does not do justice to the essence of the issue, which should be focussed on the 'right to peace'. The speaker said that Devlet Bahçeli's action regarding this issue was perceived as an initiative of the state. The Kurdish issue in Türkiye cannot be resolved without the involvement of a party like the MHP. A solution process in which the MHP does not take part could lead to new polarisations and problems. In the past, the MHP played a significant role in the abolition of the death penalty. As such, Devlet Bahçeli made a historic statement on this issue. The speaker emphasised the importance of Bahçeli's words - 'peace at home is important in order to achieve peace abroad' - in the context of the Kurdish issue emphasised the importance of such words. However, he did disagree with the view that the government has given a serious light or hope for the solution to the Kurdish issue.

da çok büyük bir rolü vardır. Belediyeler, merkezi idarelere göre yerel halkla daha yakın bir ilişki içindedir. Bu nedenle, sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yaparak ve kutuplaşmayı azaltıcı etkinlikler düzenleyerek (örneğin yoksulluğu azaltma projeleri, öğrencilere destek programları ya da sosyal hizmetler sunma gibi) önemli bir etki yaratabilirler. Ancak şu an, belediyelerin bu alanda yeterince cesur davranmadığı ve gereken özeni göstermediği görülmektedir. Sonuç olarak, yereldeki ittifakların güçlendirilmesi ve sürecin ilerletilmesi için özellikle büyükşehir belediyelerinin daha aktif bir rol üstlenmesi gerekmektedir. Bu sebeple konuşmacı, merkezi idareye yapılan baskı kadar büyük kentlerde yerel yönetimlere de bir baskı oluşturulması gerektiğini ve insan hakları hareketi olarak burada devreye girebileceklerini belirtti. Bu konunun, toplumun tabanında makul ve medeni bir şekilde tartışılmasına önemli bir katkısı olacaktır. Kürt bölgelerindeki belediyeler de herhangi bir aksilikle karşılaşmadıkları takdirde, bu süreci daha dikkatli ve özenli bir şekilde yöneterek katkıda bulunabilirler.

Barış Hakkı ve Barışın Toplumsallaştırılması Üzerine

Diğer bir konuşmacı, barış hakkı üzerine konuşacağını belirterek söz aldı. Türkiye'de Kürt meselesinin demokratik veya barışçıl çözümü genellikle seçim dönemlerinde ya da hükümetin ateşkes ilan ettiği zamanlarda gündeme gelmektedir. Bu durum, meselelerin özüne haksızlık etmektedir ve asıl odaklanılması gereken 'barış hakkı'dır. Konuşmacı, Devlet Bahçeli'nin bu konuda bir adım atmasının, devletin bir girişimi olarak algılandığını söyledi. Türkiye'de Kürt meselesi, MHP gibi bir parti süreci dahil olmadan

Participants during discussion.

Tartışma sırasında katılımcılar.

The Kurdish issue is a multidimensional problem, affecting not only Türkiye but also four countries in the Middle East. Around 80,000 people have lost their lives in this process, with casualties in almost every village, family, and community. Therefore, the humanitarian dimension of the issue must be taken into consideration. The speaker called for a more fair and sensitive approach to the Kurdish issue and to recognise and address the damage caused by this conflict.

The speaker stated that he would share two examples of the work on the resolution process in 2013, beginning with a memory. He said that he was the vice-president of the bar association at that time and that the Diyarbakır Bar Association received a lot of attention. Within the scope of the resolution process, various delegations visited the bar association. Bar Association President Tahir Elçi was not there that day, so he welcomed a delegation. The visiting group consisted of members of an association formed by those who had been discharged from the army after the 1980 coup. Initially expecting a single delegation, he saw that the group was divided into two different teams. One team sat on the right side of the table and the other on the left. During the talks, the team sitting on the left side thought that the solution process was a new deception and opposed the process. The team sitting on the right supported the solution process and argued that the government's will to solve the Kurdish issue was sincere. The speaker expressed surprise that such opposing views could exist within the same organisation.

When the speaker asked, "Are there two different associations here?", the members of the association confirmed this. It turned out that on one side there were those who had been discharged from the army because of their leftist identity, and on the other side, there were those who had been discharged from the army in the 1980 coup d'état because of their conservative identity. In conclusion, the speaker emphasised the following point: This process, which should be supported and strengthened, should be an issue that should be embraced especially by those coming from leftist politics. However, the problem here was the allegation that the association was deceiving the Kurds. So, what could be done to change such perceptions and increase the credibility of the process? He emphasised that this is what really needs to be discussed.

After describing this example, the speaker stated that he would move on to a second example and evaluate the situation of civil society organisations in Türkiye. Stating that he had been the President of the Diyarbakır Bar Association for four years, the speaker emphasised that bar associations have an important duty to voice demands and objections to the solution of social problems, criticise the malpractices of the government and bring the needs of society to the agenda. However, he stated that they were constantly criticised for engaging in politics at meetings of bar association presidents held throughout Türkiye. An interesting contradiction was brought to light through this example. For example, the President of the Afyonkarahisar Bar

çözümlemeyecektir. MHP'nin yer almadığı bir çözüm süreci, yeni kutuplaşmalara ve sorunlara yol açabilecektir. Geçmişte idam cezasının kaldırılmasında da MHP önemli bir rol oynamıştır. Hal böyle iken Devlet Bahçeli bu konuda tarihi bir açıklama yapmıştır. Bahçeli'nin 'dışarıda barış sağlanabilmesi için içeride barışın önemli olduğunu' vurgulayan sözlerine atıfta bulunan konuşmacı, bu açıklamanın kıymetli olduğunu ifade etti. Ancak, hükümetin Kürt meselesinin çözümüne yönelik ciddi bir ışık veya umut verdiği görüşüne katılmadığını belirtti.

Kürt meselesi çok boyutlu bir sorundur ve yalnızca Türkiye'yi değil, Ortadoğu'daki dört ülkeyi de etkilemektedir. Bu süreçte yaklaşık 80.000 kişi hayatını kaybetmiş, neredeyse her köyden, her aileden ve her topluluktan kayıplar yaşanmıştır. Bu nedenle, mesele'nin insani boyutunun da göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Konuşmacı Kürt meselesine ve bu çatışmanın yarattığı tahribatın kabul edilmesi ve giderilmesi konusuna daha adil ve duyarlı bir yaklaşım sergilenmesi gerektiğini belirtti.

Konuşmacı, iki örnek paylaşacağını belirterek 2013 yılındaki çözüm süreci çalışmalarına dair bir anısını aktardı. O dönemde baro başkan yardımcısı olduğunu ve Diyarbakır Barosu'nun yoğun ilgi gördüğünü söyledi. Çözüm süreci kapsamında baroya çeşitli heyetler ziyaretlerde bulunuyordu. Baro Başkanı Tahir Elçi o gün orada değildi, bu nedenle kendisinin bir heyeti karşıladığını ifade etti. Ziyarete gelen grup, 1980 darbesi sonrası ordudan atılanların oluşturduğu bir dernek üyelerinden oluşuyordu. Başlangıçta tek bir heyet beklerken, gelen grubun iki farklı ekibe ayrıldığını gördü. Bir ekip masanın sağına, diğer ekip ise soluna oturmuştu. Görüşmeler sırasında sol tarafta oturan ekip, çözüm sürecinin yeni bir aldatmaca olduğunu düşünüyor ve sürece karşı çıkıyordu. Sağ tarafta oturan ekip ise çözüm sürecini destekliyor ve hükümetin Kürt meselesinin çözümüne yönelik iradesinin samimi olduğunu savunuyordu. Konuşmacı, aynı dernek içinde böylesine zıt görüşlerin bulunmasına şaşırdığını belirtti.

Konuşmacı, 'Burada iki farklı dernek mi var?' diye sorduğunda, dernek üyeleri bu durumu doğruladı. Meğer bir tarafta sol kimliklerinden dolayı ordudan atılanlar, diğer tarafta ise muhafazakâr kimliklerinden dolayı 1980 darbesinde ordudan atılanlar bulunuyordu. Sonuç olarak, konuşmacı şu noktaya dikkat çekti: Desteklenmesi ve güçlendirilmesi gereken bu süreç, özellikle sol siyasetten gelenlerin sahiplenmesi gereken bir mesele olmalıydı. Ancak burada sorun, derneğin Kürtleri kandırdığı iddiasıydı. Peki, bu tür algıları değiştirmek ve sürecin güvenilirliğini artırmak için ne yapılabilirdi? Asıl tartışılması gerekenin bu olduğunu ifade etti.

Konuşmacı, bu örneği anlattıktan sonra ikinci bir örneğe geçeceğini belirterek, Türkiye'deki sivil toplum örgütlerinin durumunu değerlendirdi. Konuşmacı, baroların toplumsal sorunların çözümüne yönelik talepleri ve itirazları dile getirmek, iktidarın yanlış uygulamalarını eleştirmek ve toplumun ihtiyaçlarını gündeme taşımak gibi önemli bir görevi olduğunu vurguladı. Ancak, Türkiye genelinde düzenlenen baro başkanları toplantılarında sürekli olarak siyaset yapmakla eleştirildiklerini ifade etti. Bu noktada ilginç bir çelişki söz konusudur. Örneğin, Afyonkarahisar Baro Başkanı aynı zamanda

Association was also the Provincial Chairman of the AKP, the President of the Kahramanmaraş Bar Association was the Provincial Chairman of the AKP, the President of the Karaman Bar Association was a member of the Disciplinary Board of the MHP and the President of the Adana Bar Association was a municipal council member of the CHP. Despite this, no criticism was levelled against these individuals for engaging in politics. This double standard exists in the state's view of civil society. Those who criticise the government and loudly voice the demands of society are accused of 'playing politics', whereas those affiliated with political parties close to the government are exempt from such criticism. To break this perception and enable those involved in civil society to speak out against injustice, it is necessary to eradicate the associations and foundations created by the government as an alternative to the groups that object to it. This is one of the most fundamental problems within civil society.

When the government wants to have a say in a certain field, it creates its own groups in these fields. Examples include the establishment of 'bar association number two' considering pre-existing bar associations and the state's creation of new alternatives to pro-women groups active on gender issues. If this understanding continues, civil society will not gain the power to prevent or eliminate polarisation. Regarding the Kurdish issue, the speaker said that their power in solving this problem is directly linked to the government's sincere and positive approach to the issue, but that he thinks the government is not showing such sincerity now. Nevertheless, he emphasised that the statements made by Devlet Bahçeli should be taken into consideration because they come from the perspective of the state and should be accounted for.

Another speaker stated that when the Kurdish issue is brought up, it is often criticised for its character as a political issue and therefore politicised. This is an inevitable reality in Türkiye. For this reason, whether one is working on the mother tongue or dealing with art, there will always be criticism of politics. The speaker stated that they accept these criticisms and continue their way. Civil society's effort to produce politics is fed by a structure shaped around the victims or the marginalised. Therefore, civil society actors cannot act independently from politics. One of the most critical issues for the peace process to proceed in a sound manner is the transformation of peace into a social demand. However, this has been lacking in Türkiye from the beginning. The issue of peace cannot be turned into a social demand. In general terms, civil society in Türkiye has a serious weakness in taking a stance and acting on fundamental issues such as the right to peace. Rather, there is a social structure that is shaped according to where politics stands, and this situation points to a deformed structure. In the past, it was often argued that the Kurdish issue could be solved with strong political leaders with broad social support. For example, the AKP government, at a time when it had the support of almost half of the society, could have utilised this strong political will to create social demand. This is because society in Türkiye

AKP İl Başkanı, Kahramanmaraş Baro Başkanı AKP İl Başkanı, Karaman Baro Başkanı MHP Disiplin Kurulu üyesi, Adana Baro Başkanı ise CHP'nin belediye meclis üyesiydi. Buna rağmen, bu kişilere siyaset yaptıkları yönünde herhangi bir eleştiri yöneltilmedi. Devletin, sivil topluma bakış açısında bu çifte standart bulunmaktadır. İktidarı eleştirenler ve toplumdan gelen talepleri yüksek sesle dile getirenler, 'siyaset yapmakla' suçlanırken; iktidara yakın siyasi partilerle ilişki içinde olanlara bu tür eleştiriler yöneltilmiyordu. Bu algının kırılması ve sivil topluma dahil olanların haksızlığa karşı ses çıkarabilmesi için iktidarın, kendisine itiraz eden gruplara alternatif olarak oluşturduğu dernek ve vakıflardan kurtulması gerekmektedir. Bu durum, sivil toplum alanındaki en temel sorunlardan biridir.

Belirli bir alanda söz sahibi olunmak istendiğinde, iktidar bu alanlarda kendi gruplarını oluşturmaktadır. Örnek olarak, mevcut barolar varken 'iki numaralı baronun kurulmasını ve toplumsal cinsiyet konularında faaliyet gösteren kadın yanlısı grupların karşısına devlet tarafından yeni alternatiflerin çıkarılması gösterilebilir. Bu anlayış devam ettiği sürece, sivil toplum kutuplaşmayı önleme ya da ortadan kaldırma gücü kazanamayacaktır. Konuşmacı Kürt meselesine dair ise, bu sorunun çözümünde kendi güçlerinin, iktidarın meseleye samimi ve olumlu yaklaşımıyla doğrudan bağlantılı olduğunu ancak şu anda iktidarın böyle bir samimiyet göstermediğini düşündüğünü söyledi. Buna rağmen, Devlet Bahçeli'den gelen açıklamaların önemsenmesi gerektiğini, çünkü bu tür bir ifadenin devlet perspektifinden geldiğini ve dikkate alınmasının anlamlı olduğunu vurguladı.

Diğer bir konuşmacı Kürt meselesi gündeme geldiğinde, genellikle bunun politik bir mesele olduğu ve dolayısıyla politika yapıldığı eleştirisiyle karşılaşıldığını ifade etti. Türkiye'de bu durum kaçınılmaz bir gerçeklik. Bu nedenle, ister ana dil üzerine çalışmalar yapılsın ister sanatla ilgilenilsin, politika yapıldığına dair eleştiriler her zaman olacaktır. Konuşmacı, bu eleştirileri kabul ederek yollarına devam ettiklerini belirtti. Sivil toplumun siyaset üretme çabası, mağdurlar ya da ötekileştirilenler etrafında şekillenen bir yapıdan besleniyor. Bu nedenle, sivil toplum aktörleri de politikadan bağımsız hareket edemiyor. Barış sürecinin sağlam bir şekilde ilerleyebilmesi için en kritik konulardan biri, barışın toplumsal bir talebe dönüşmesidir. Ancak Türkiye'de bu konuda baştan beri eksiklik yaşanmaktadır. Barış meselesi, toplumsal bir talep haline getirilememektedir. Genel bir değerlendirme yapılırsa, Türkiye'deki sivil toplumun barış hakkı gibi temel konularda duruş sergileme ve harekete geçme konusunda ciddi bir zaafı bulunmakta. Daha çok, siyasetin durduğu yere göre şekil alan bir toplumsal yapı var ve bu durum deforme olmuş bir yapıya işaret etmektedir. Geçmişte, geniş toplumsal destek gören güçlü siyasi liderler sayesinde Kürt meselesinin çözülebileceği sıkça tartışıldı. Örneğin, AKP iktidarı, toplumun neredeyse yarısının desteğini aldığı bir dönemde, bu güçlü siyasi iradeyi kullanarak toplumsal talep oluşturabilirdi. Çünkü Türkiye'de toplum, siyasete ve popüler olan algıya göre şekilleniyor. Hal böyle iken, süreç beklenildiği gibi ilerlemedi.

Konuşmacı, Kürt meselesinin çözümü için yalnızca toplumsal desteğin değil, aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu unsurlarının desteğinin de sağlanması gerektiğini söyledi. Bu destek olmadan, çözüm çabaları "ayrışma" olarak nitelendirilmeye baş-

is shaped according to politics and popular perception. Yet, the process did not proceed as expected.

The speaker said that the resolution of the Kurdish issue requires both social support and the support of the founding elements of the Turkish Republic. Without this support, efforts for a solution may start to be characterised as “disintegration”. Not only the society but also the founding elements of the state must contribute to this process. However, this support has not been sufficiently established. The situation today is different and more complex than in the past. Currently, the government in Türkiye is shaped around the People’s Alliance. However, the level of social support during this alliance period is uncertain as it is unclear whether support of the past can be achieved. In addition, there are serious problems in motivating society to demand peace in the process of creating a social demand based on political support.

In this context, the creation of a social demand is dependent how the supported political movements motivate and direct their base. The speaker stated that the CHP must be involved in this process as both a constituent element and in terms of social demand, as at least more than half of the society should support this process. The speaker referred to a survey conducted between 2013 and 2015 and reminded that 78 per cent of the society supported the process at that time. However, he highlighted that if the same research were conducted today, this level of social support would be absent, as waves in politics directly affect and shape society.

Another speaker interjected and drew attention to a point in support. In 2023, according to a survey presented in Diyarbakır, the situation had completely reversed compared to previous periods. According to the results of the survey, CHP voters supported the demand for peace, while MHP and AK Party voters opposed this demand. This finding was based on the data collected from three different surveys.

The previous speaker took the floor again and continued his speech. He stated that the results of another study were not positive and elaborated on this issue. He emphasised that civil society organisations play a particularly key role at this point. The speaker said that it is remarkable that the issue, which was seen as an issue that the CHP could solve in the past, is nowadays embraced by the MHP. In recent years, the nationalist sector shaped the biggest obstacle to peace and the discussion of the Kurdish issue. Moreover, society forms a much stronger and higher barrier on this issue compared to the past. The speaker added that they periodically conduct discrimination surveys every three months in Türkiye. According to these surveys, 70 per cent of discriminatory and racist attitudes in Türkiye are based on Kurds. A large part of this discrimination is based on the use of the mother tongue or elements symbolising Kurdish identity. Moreover, a process called “everyday racism”, and “cultural racism” has become widespread in daily life. The speaker emphasised that the structuring of this situation is a separate problem, but that these attitudes are gradually increasing depending on the language of politics.

Participants during discussion.

Tartışma sırasında katılımcılar.

lanabilir. Sadece toplumun değil, devletin temelini oluşturan kurucu unsurların da bu sürece katkı sağlaması kritik öneme sahiptir. Ancak, bu destek yeterince oluşturulamamıştır. Günümüzde durum, geçmişe göre farklı ve daha karmaşık bir güçlük barındırmaktadır. Şu an Türkiye’deki iktidar, Cumhuriyet İttifakı etrafında şekillenmiştir. Ancak bu ittifak döneminde toplumsal destek oranı belirsizdir ve geçmişte oluşan desteğin sağlanıp sağlanamayacağı muammadır. Bununla birlikte, toplumun barış talebi konusunda motive edilmesi, yani siyasal desteğe dayalı bir toplumsal talep oluşturulması sürecinde ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır.

Bu bağlamda, eğer bir toplumsal talep oluşturulacaksa, bu durum, desteklenen siyasi hareketlerin tabanlarını motive etme ve yönlendirme biçimine bağlı olacaktır. Konuşmacı, bu süreçte CHP’nin yalnızca bir kurucu unsur olarak değil, aynı zamanda toplumsal talep açısından da sürece dahil olmasının zorunlu olduğunu belirtti. Çünkü toplumun en az yarısından bir fazlasının bu süreci desteklemesi gerekmektedir. Konuşmacı, 2013-2015 yıllarında yapılan bir araştırmaya atıfta bulunarak o dönemde toplumun %78’inin süreci desteklediğini hatırlattı. Ancak günümüzde aynı araştırma yapılsa, bu düzeyde bir toplumsal destek görülmesinin mümkün olmadığını ifade etti. Bunun sebebi olarak da siyasetteki dalgaların topluma doğrudan etki etmesi ve toplumu şekillendirmesi gösterildi.

Bir diğer konuşmacı, söze girerek destek vermek amacıyla bir noktaya dikkat çekti. 2023 yılında Diyarbakır’da sundukları bir araştırmaya göre, önceki dönemlere kıyasla durum tamamen tersine dönmüştü. Araştırma sonuçlarına göre, CHP seçmeni barış talebini desteklerken, MHP ve AK Parti seçmenleri bu talebe karşı çıkıyordu. Bu bulgu, üç farklı araştırmanın verileriyle ortaya konan bir tabloyu oluşturuyordu.

The 2023 presidential elections were preceded by a period in which racist and discriminatory tendencies increased significantly. This was the period of the highest divergence so far. However, a situation that surpassed even this divergence occurred last summer, in the last three months. It should be noted that there are several reasons for this situation. When all these data are taken together, it is seen that civil society has gained a significant advantage in reducing the impact of divisive ideas that have grown commonplace in society. This is due to the introduction of peace to the agenda by determinant nationalist politics, considered a big step - especially for the MHP.

Secondly, the speaker drew attention to the following problem: To make peace, there must first be a fight or a conflict. However, there is no active perception of war in Turkish society. Especially in the post-2015 period, a political and media order that renders war invisible is effective. In this period, there was a situation where deaths were not reflected in the lives of individuals, therefore barring the distribution of trauma stories in society. There was no idea that an intense war was going on and thus prevented society from demanding peace.

In addition, a large part of society in Türkiye thinks that the PKK has been largely neutralised, confined to a small area and that the Kurdish issue has been shaped as a problem only related to the PKK. This perception has been formed through the political manipulation of society. The speaker summarised this situation as follows: "What kind of peace are you going to talk about and what kind of peace will you lead society to demand?" This situation is again reflected in some of the surveys conducted. For example, when respondents were asked about the most fundamental problems of Türkiye, the proportion of respondents considering problems related to the Kurdish issue or the conflicts themselves varied region. In the Western part of Türkiye, the rate of those who think that the conflicts and war have an impact on the economic crisis varies between 8 to 11 per cent, while this rate exceeds 60 per cent in the Eastern regions, indicating the establishment of the connection between economic problems and war.

Secondly, the speaker drew attention to the problem of the justice system. When asked about the relationship between the current state of the justice and legal system and the Kurdish issue, war, conflict, and reactionary policies, he stated that different segments of society perceive this issue differently. While the rate of those in the Western part of Türkiye making this connection is quite low, this rate is quite high in the Eastern regions. This situation can be interpreted as an indicator of the divergence in society. While those living in the Eastern regions associate the problems caused by the government and its policies with the Kurdish issue, those living in the West ignore or forget this connection. This reveals that there is a regional difference in perception and sensitivity towards the Kurdish issue.

Another speaker wanted to ask a question and drew attention to the following point: "Is this situation solely due to government policies, or do the opposition parties also

Bir önceki konuşmacı tekrar sözü alarak konuşmasına devam etti. Başka bir araştırmada da sonuçların olumlu çıkmadığını belirtti ve bu konuyu detaylandırma gereği duyduğunu ifade etti. Sivil toplum örgütlerinin bu noktada çok önemli bir rol oynadığını vurguladı. Konuşmacı, geçmişte CHP'nin çözebileceği bir mesele olarak görülen konunun, günümüzde MHP tarafından sahiplenmesinin dikkat çekici olduğunu söyledi. Çünkü son yıllarda Kürt meselesinde barış ve bu konunun tartışılmasındaki en büyük engel, milliyetçi kesim üzerinden şekillenmektedir. Ayrıca, toplum geçmişe kıyasla bu konuda çok daha sağlam ve yüksek bir bariyer oluşturmaktadır. Konuşmacı, kendilerinin dönemsel olarak ayrımcılık araştırmaları yaptıklarını ve Türkiye'de her üç ayda bir bu çalışmaların tekrarlandığını ekledi. Bu araştırmalara göre, Türkiye'de ayrımcı ve ırkçı tutumların %70'i Kürtler üzerinden gelişmiştir. Bu ayrımcılığın büyük bir kısmı ise ana dil kullanımı veya Kürt kimliğini simgeleyen unsurlar üzerinden ortaya çıkmıştır. Ayrıca, gündelik hayatta "gündelik ırkçılık" ve "kültürel ırkçılık" olarak adlandırılan bir süreç yaygınlaşmıştır. Konuşmacı, bu durumun yapılaşmasının ayrı bir problem olduğunu, ancak siyasetin diline bağlı olarak bu tutumların giderek daha da arttığını vurguladı.

2023 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden önce, ırkçı ve ayrımcı eğilimlerin ciddi şekilde arttığı bir dönem yaşandı. Bu, o zamana kadarki en yüksek ayrışmanın yaşandığı dönemdi. Ancak, bu ayrışmayı dahi aşan bir durum geçtiğimiz yaz, son üç ay içinde gerçekleşti. Bu durumun farklı nedenleri olduğunu belirtmek gerekmektedir. Tüm bu veriler bir araya getirildiğinde, sivil toplumun, toplumda gündelik hale gelmiş ayrıştırıcı fikirlerin etkisini azaltma konusunda önemli bir avantaj elde ettiği görülmektedir. Çünkü belirleyici olan milliyetçi siyaset, bu dönemde barış kavramını gündeme getirmiştir. Bu durum, özellikle MHP için büyük bir adım olarak değerlendirilmektedir.

İkinci olarak, konuşmacı şu soruna dikkat çekti: Barış yapılabilmesi için öncelikle ortada bir kavga ya da çatışma olması gerekir. Ancak Türkiye toplumunda, aktif bir savaş algısı bulunmamaktadır. Özellikle 2015 sonrası süreçte, savaşı görünmez kılan bir siyaset ve medya düzeni etkili olmaktadır. Bu dönemde, ölümlerin bireylerin hayatlarına yansımadağı ve dolayısıyla travma hikayelerinin de topluma sirayet etmediğı bir durum yaşanmıştır. Yoğun bir savaşın sürdüğüne dair bir fikir oluşmamış, bu da toplumun barış talebinde bulunmasını engelleyen bir unsur olmuştur.

Bunun yanı sıra, toplumun büyük bir kısmı PKK'nın büyük oranda etkisiz hale geldiğini, küçük bir alana sıkıştığını ve Kürt meselesinin de yalnızca PKK ile ilgili bir sorun olarak şekillendiğini düşünmektedir. Bu algı, siyasetin toplum üzerindeki yönlendirmesiyle oluşmuştur. Konuşmacı bu durumu şöyle özetledi: "Neyin barışından bahsedeceksiniz ve toplumu nasıl bir barış talebine yönlendireceksiniz?" Yapılan bazı araştırmalarda da bu durumun yansımaları görülmektedir. Örneğin, katılımcılara Türkiye'nin en temel sorunlarının ne olduğu sorulduğunda, bu sorunların Kürt meselesi ya da çatışmalarla ilişkili olduğunu düşünenlerin oranı bölgelere göre değişiklik göstermektedir. Türkiye'nin batısında, çatışmaların ve savaşın ekonomik kriz üzerindeki etkisini düşünenlerin oranı %8-11 arasında değişirken, doğu bölgelerinde bu oran %60'ı aşmaktadır. Bu da bölge-

have an effect that strengthens this perception and data?" The speaker gave an example in this context: "Look, in a survey conducted by Metropoll, the Kurdish issue ranks ninth among Turkey's most important problems. This is a first in the history of Türkiye. The Kurdish issue has never been ranked so low before." She then questioned whether the opposition also had an impact on this perception. Stating that she did not mean a single address when she said opposition, the speaker asked, "Do those who want the AK Party and the People's Alliance to change, who vote for Kılıçdaroğlu, İmamoğlu or opposition parties in a wider political spectrum have weaknesses or mistakes in this regard?"

The previous speaker took the floor again to answer the question. He stated that the rate of those who define the opposition as non-political has been quite high for many years. Since the opposition has not been able to become a sufficiently influential force within politics, the effect of "non-opposition" consequently created should also be considered. Two contrasting segments of society differentially perceive the relationship between the Kurdish issue and societal concerns. In the previous session, the following issue was raised: When people are asked "What will I gain if there is peace?", it is necessary to explain the concrete benefits of peace. Concrete gains entail notions such as "If there is peace, you will not lose a penny from your pocket, your areas of freedom will expand, your security will increase, you will feel more secure, and your comfort zone will be created" However, it is difficult to understand these benefits without establishing the connection between peace and war. The biggest task in establishing this link and raising awareness of society in this manner falls to civil society.

If these gaps are not filled and formulas to make peace a social demand are not practically realised, it will be exceedingly difficult to ensure the participation of society and create a more interactive process. The aftermath of the 2015 war further complicated this situation. People not only have struggled to connect the problems with the war and the Kurdish issue, but they are uninformed of the new manifestations, consequences and damages caused by the war in the last 10 years.

Therefore, it is of foremost importance to show the public the effects, stories, destruction, and consequences of the war in the last decade. Contrary to the idea that "Kurds may experience emotional detachment", which was frequently expressed in the research conducted in 2015-2016, it has been observed because of several different formations, the Turks experience emotional detachment. Turks are distancing themselves from Kurds, their problems, traumas, pains and demands, and prefer to establish this relationship from a more invisible and indirect place. For this reason, the speaker stated that serious action within civil society is needed to repair this emotional and intellectual rupture in society.

The speaker emphasised the importance of addressing all these issues together. However, in doing so, he stated that the MHP's willingness to make peace can pres-

deki insanların, ekonomik sorunlar ile savaş arasındaki bağlantıyı daha net bir şekilde kurduğunu göstermektedir.

Konuşmacı, ikinci olarak adalet sistemi sorununa dikkat çekti. Adalet ve hukuk sisteminin mevcut durumu ile Kürt meselesi, savaş, çatışma ve gerilimci politikalar arasındaki ilişki sorulduğunda, toplumun farklı kesimlerinin bu konuyu farklı algıladığını belirtti. Türkiye'nin batısında bu ilişkiyi kuranların oranı oldukça düşükken, doğu bölgelerinde bu oran oldukça yüksektir. Bu durum, toplumdaki ayrışmanın bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Doğu bölgelerinde yaşayanlar, iktidarın ve hükümetin yönetim politikalarının ortaya çıkardığı sorunları Kürt meselesiyle ilişkilendirirken, batıda yaşayanlar bu bağlantıyı büyük ölçüde görmezden gelmekte veya unutmaktadır. Bu da Kürt meselesine yönelik algı ve duyarlılıkta bölgesel bir farklılık olduğunu ortaya koymaktadır.

Başka bir konuşmacı bir soru sormak istedi ve şu noktaya dikkat çekti: "Bu durum yalnızca hükümet politikalarından mı kaynaklanıyor, yoksa muhalefet taraflarının da bu algıyı ve veriyi güçlendiren bir etkisi var mı?" Konuşmacı, bu bağlamda bir örnek verdi: "Bakın, Metropoll'ün yaptığı araştırmada Kürt meselesi, Türkiye'nin en önemli sorunları arasında dokuzuncu sırada yer alıyor. Bu, Türkiye tarihinde bir ilk. Kürt meselesi daha önce hiçbir zaman bu kadar düşük bir sırada olmazdı." Devamında, muhalefetin de bu algıda etkisi olup olmadığını sorguladı. Konuşmacı, muhalefet derken tek bir adresi kastetmediğini belirterek, "AK Parti ve Cumhuriyet İttifakı'nın değişmesini isteyen, Kılıçdaroğlu'na, İmamoğlu'na ya da daha geniş bir siyasi yelpazede muhalefet partilerine oy veren kesimlerin, bu konuda zaafı ya da hataları var mı?" diye sordu.

Bir önceki konuşmacı, soruya cevap vermek üzere tekrar sözü aldı. Muhalefeti uzun yıllardır siyaset dışı olarak tanımlayanların oranının oldukça yüksek olduğunu belirtti. Muhalefet, siyaset üzerinde yeterince etkili bir güç haline gelemediği için, bu durumun yarattığı "muhalefetsizlik" etkisi de göz önünde bulundurulmalıdır. Kürt meselesinin ana sorunlarla ilişkisini algılayan toplumda iki farklı kesim bulunmaktadır. Önceki oturumda şu konu gündeme gelmişti: İnsanlara "Barış olursa ne kazanacağım?" diye sorulduğunda, barışın somut faydalarını açıklamak gereklidir. "Barış olursa cebinden bir kuruş eksilmeyecek, özgürlük alanların genişleyecek, güvencen artacak, kendini daha güvende hissedeceksin ve konfor alanın oluşacak" gibi somut kazanımlar anlatılmalıdır. Ancak bu faydaların, barış ve savaşla olan bağlantısı kurulmadan anlaşılması zordur. Bu bağın kurulması ve toplumun bu yönde bilinçlendirilmesi konusunda en büyük görev ise sivil topluma düşmektedir.

Eğer bu boşluklar doldurulmaz ve barışı toplumsal bir talep haline getirecek formüller pratik olarak hayata geçirilmezse, toplumun katılımını sağlamak ve daha etkileşimli bir süreç oluşturmak oldukça zor olacaktır. 2015 sonrası yaşanan savaşın etkileri de bu durumu daha karmaşık hale getirmiştir. İnsanlar, sadece sorunlarla savaş ve Kürt meselesi arasında bağ kurmakta zorlanmıyor, aynı zamanda savaşın son 10 yıldaki yeni görünüşleri, sonuçları ve yarattığı tahribatlar hakkında da bilgi sahibi değiller.

Bu nedenle, savaşın son on yıldaki etkilerini, hikayelerini, yıkımlarını ve sonuçlarını toplu-

ent a great opportunity if it can overcome an important resistance dynamic in Türkiye. If this process can be sustained, this outstretched hand for peace has a serious potential for change. As the government is unable to influence and direct more than half of the society, the opposition's support and full participation in the process are of critical importance to overcome this deficiency and achieve peace. At this point, the CHP's behaviour should be supportive and play a role in advancing the process. However, another prominent issue is the role of civil society. The speaker stated that civil society should increase its activities to strengthen the people's peace movement and address existing problems. Finally, when all these are considered together, regardless of the reasons for engaging in the important peacebuilding process, what is important is the intention to do so, which can be ultimately utilised to steer in the direction of peace. At this point, he stated that they must take steps to ensure peace and concluded his words.

Another speaker took the floor and emphasised the importance of the concept of politics as a concept. Emphasising a point she had drawn from the speeches, she stated that the idea of being political should remain deeply rooted in the ongoing discourse of the Kurdish issue. She stated that the expression "Femicides are political" used by the women's movement is a very impressive and correct discourse. The women's movement should be taken as a prime example as of one of the most successful movements in an oppressive environment. Even in a particularly polarising environment, the women's movement has managed to come together and take a united stance on some issues. For example, while different views may clash on other issues related to women, on an issue such as femicide, the movement has largely united society. The exemplary success of the movement stems from the fact that it does not make identity distinctions such as Kurdish, secular, or non-secular, and this approach should be taken as an example. Of course, like every movement, the women's movement has its problems, but in general they are following a successful path. The environmental movement also sets a similar example. The speaker said that incidents such as the gendarmerie being sent against the villagers who were chanting the takbir and the use of gas made the importance of such struggles even more visible. Therefore, the environmental movement is also a model that should be taken into consideration as it exemplifies social solidarity. The speaker stated that something can be done based on such examples. She emphasised that when common problems are identified, distinct groups can come together to produce solutions and that this approach should be taken into consideration. Therefore, it is necessary to take inspiration from such successful movements, analyse their strategies and develop similar tactics. It is also vital to take bold steps in this process without hesitation.

ma göstermek büyük önem taşımaktadır. Özellikle 2015-2016 döneminde yapılan araştırmalarda sıkça dile getirilen "Kürtler duygusal kopuş yaşayabilir" düşüncesinin aksine, birkaç farklı oluşum sonucunda görülmüştür ki duygusal kopuşu yaşayan aslında Türklerdir. Türkler, Kürtlerden, onların sorunlarından, travmalarından, acılarından ve taleplerinden uzaklaşmakta, bu ilişkiyi daha görünmeyen ve dolaylı bir yerden kurmayı tercih etmektedir. Konuşmacı, bu nedenle, toplumdaki bu duygusal ve düşünsel kopuşu onarmak için ciddi bir sivil toplum faaliyetine ihtiyaç duyulduğunu belirtti.

Konuşmacı, tüm bu konuları bir arada ele almanın önemine vurgu yaptı. Ancak bunu yaparken, MHP'nin barışa yönelik uzattığı elin Türkiye'deki önemli bir direnç dinamiğini aşabilmesi durumunda büyük bir fırsat alanı yaratabileceğini ifade etti. Eğer bu süreç sürdürülebilirse, bu el uzatma ciddi bir değişim potansiyeli taşıyor. İktidar, toplumun yarısından fazlasını etkileyip yönlendirememektedir. Bu eksikliği gidermek için muhalefetin desteği ve sürece tam katılımı kritik bir öneme sahiptir. Bu noktada CHP'nin tutumunun destekleyici ve süreci ilerletici bir rolde olması gerekmektedir. Bununla birlikte, diğer önemli bir konu da sivil toplumun rolüdür. Konuşmacı, sivil toplumun, halkın barış hareketini güçlendirici faaliyetlerini artırması ve mevcut sorunları gidermesi gerektiğini belirtti. Son olarak, tüm bunlar bir arada düşünüldüğünde, barış adına uzatılan elin hangi nedenlerle uzatıldığına bakılmaksızın, önemli olanın bu elin barış yönünde değerlendirilebilmesidir. Bu noktada, barışı sağlayacak adımları atmanın kendilerine düşen bir görev olduğunu ifade etti ve sözlerini sonlandırdı.

Başka bir konuşmacı söz aldı ve politika kavramının önemine dikkat çekti. Konuşmalardan çıkardığı bir noktayı vurgulayarak, bu politik olma fikrinden uzaklaşılması gerektiğini belirtti. Kadın hareketinin kullandığı "Kadın cinayetleri politiktir" ifadesinin son derece etkileyici ve doğru bir söylem olduğunu ifade etti. Kadın hareketinin, baskıcı bir ortamda en başarılı hareketlerden biri olarak örnek alınması gerekmektedir. Kadın hareketi, özellikle kutuplaştırıcı bir ortamda dahi, bazı konularda bir araya gelmeyi başarmıştır. Örneğin, kadınlarla ilgili diğer meselelerde farklı görüşler çatışabilirken, kadın cinayetleri gibi bir konuda toplum büyük ölçüde birleşmiştir. Hareketin başarısı, Kürt, laik, seküler gibi kimlik ayrımlarına gitmemesinden kaynaklanıyor ve bu yaklaşımın örnek alınması gerekmektedir. Elbette her hareketin olduğu gibi kadın hareketinin de sorunları var, ancak genel anlamda başarılı bir yol izlemektedirler. Ayrıca çevre hareketi de benzer bir örnek teşkil etmektedir. Konuşmacı, Tekbir getiren köylülerin üzerine jandarma gönderilmesi ve gaz kullanılması gibi olayların, bu tür mücadelelerin önemini daha da görünür hale getirdiğini söyledi. Dolayısıyla çevre hareketi de toplumsal dayanışma açısından dikkate alınması gereken bir modeldir. Konuşmacı, bu tür örneklerden hareketle bir şeyler yapılabileceğini ifade etti. Ortak sorunlar tespit edildiğinde, farklı kesimlerin bir araya gelerek çözüm üretebildiğini ve bu yaklaşımın dikkate alınması gerektiğini vurguladı. Bu nedenle, başarılı hareketlerden ilham alarak onların stratejilerini incelemek ve benzer taktikler geliştirmek gerekmektedir. Ayrıca, bu süreçte çekinmeden, cesur adımlar atmak önemlidir.

CLOSING REMARKS

Zeynep Ardiç expressed that DPI is planning to start a series in different fields such as economy or culture and arts. She stated that this meeting could be a start to expand the social space by bringing together more people from various levels of society and taking lessons from areas such as the women's movement and the environmental movement, as previously discussed. Thanking the participants for their time, Ardiç expressed her gratitude especially to the Embassy of Finland for hosting DPI and gave the floor to Ambassador Hamalainen.

Ambassador Hamalainen thanked participants for allowing her to welcome them and provide them with a platform to discuss such issues. She expressed her sincere hope that the discussion would continue and engage various actors from all sectors of society as a crucial element of future affairs. Ambassador Hamalainen acknowledged the difficulty of the peace processes and the importance of hope, perseverance, and maintaining a dialogue. She quoted a Finnish saying, "Life is never perfect, but it gets a little better as you go along." Ambassador Hamalainen wished success on the seminar's participants.

KAPANIŞ NOTLARI

Zeynep Ardiç, konuşmasının sonunda eklemek istediklerini dile getirdi. DPI olarak, ekonomi veya kültür ve sanat gibi farklı alanlarda bir seri başlatmayı planladıklarını ifade etti. Bu toplantının da çeşitli kesimlerden daha fazla insanı bir araya getirerek ve vurgulandığı gibi kadın hareketi, çevre hareketi gibi alanlardan ders alarak toplumsal alanı genişletmek için bir başlangıç olabileceğini belirtti. Katılımcılara zaman ayırdıkları için teşekkür eden Ardiç, özellikle Finlandiya Büyükelçiliği'ne, DPI'ı ağırladıkları için minnettarlığını iletti ve sözü Finlandiya Büyükelçisi'ne bıraktı.

Büyükelçi Hamalainen katılımcılara kendilerini ağırlama ve bu tür konuları tartışabilecekleri bir platform sağlama imkânı verdikleri için teşekkür etti. Tartışmanın devam etmesi ve gelecekteki ilişkilerin önemli bir unsuru olarak toplumun tüm kesimlerinden aktörlerin katılımının sağlanması yönündeki samimi umudunu ifade etti. Büyükelçi Hamalainen barış süreçlerinin zorluğunu ve umudun, azmin ve diyalogun sürdürülmesinin önemini vurguladı. Hamalainen, bir Fin atasözünden alıntı yaptı: "Hayat asla mükemmel değildir, ama ilerledikçe biraz daha iyi olur." Büyükelçi Hamalainen seminer katılımcılarına başarılar diledi.

DPI AIMS AND OBJECTIVES

Aims and objectives of DPI include:

- To contribute to broadening bases and providing new platforms for discussion on establishing a structured public dialogue on peace and democracy building.
- To provide opportunities, in which different parties are able to draw on comparative studies, analyse and compare various mechanisms used to achieve positive results in similar cases.
- To create an atmosphere whereby different parties share knowledge, ideas, concerns, suggestions and challenges facing the development of a democratic solution in Turkey and the wider region.
- To support, and to strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers.
- To identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence democracy-building.
- Promote and protect human rights regardless of race, colour, sex, language, religion, political persuasion or other belief or opinion.

DPI aims to foster an environment in which different parties share information, ideas, knowledge and concerns connected to the development of democratic solutions and outcomes. Our work supports the development of a pluralistic political arena capable of generating consensus and ownership over work on key issues surrounding democratic solutions at political and local levels.

We focus on providing expertise and practical frameworks to encourage stronger public debates and involvements in promoting peace and democracy building internationally. Within this context DPI aims to contribute to the establishment of a structured public dialogue on peace and democratic advancement, as well as to widen and create new existing platforms for discussions on peace and democracy building. In order to achieve this we seek to encourage an environment of inclusive, frank, structured discussions whereby different parties are in the position to openly share knowledge, concerns and suggestions for democracy building and strengthening across multiple levels.

DPI's objective throughout this process is to identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence the process of finding democratic solutions. DPI also aims to support and strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers through its projects and output. Comparative studies of relevant situations are seen as an effective tool for ensuring that the mistakes of others are not repeated or perpetuated. Therefore we see comparative analysis of models of peace and democracy building to be central to the achievement of our aims and objectives.

DEMOKRATİK GELİŞİM ENSTİTÜSÜ'NÜN AMAÇLARI VE HEDEFLERİ

DPI'nın amaçları ve hedefleri:

- Barışın ve demokrasinin inşası üzerine yapılandırılmış bir kamusal diyalogun oluşması için gerekli olan tartışma ortamının geliştirilmesi ve genişletilmesi.
- Farklı kesimlerin karşılaştırmalı çalışmalar vesilesiyle bir araya gelerek, farklı dünya örnekleri özelinde benzer durumlarda olumlu sonuçlar elde etmek için kullanılmış çeşitli mekanizmaları incelemesine ve analiz etmesine olanak sağlamak. Farklı kesimlerin bir araya gelerek Türkiye ve daha geniş bir coğrafyada demokratik bir çözümün geliştirilmesine yönelik bilgilerini, düşüncelerini, endişelerini, önerilerini, kaygılarını ve karşılaşılan zorlukları paylaştığı bir ortam yaratmak. Akademisyenler, sivil toplum örgütleri ve karar alıcılar arasındaki işbirliğinin desteklemek ve güçlendirmek.
- Ortak öncelikleri belirlemek ve demokrasi inşası sürecini ve sürece katılımı etkileyecek yenilikçi yaklaşımlar geliştirmek. Din, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve inanç farkı gözetmeksizin insan haklarını teşvik etmek ve korumak.

Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI), Türkiye'de demokratik bir çözümün geliştirilmesi için, farklı kesimlerin bir araya gelerek bilgilerini, fikirlerini, kaygılarını ve önerilerini paylaştıkları bir ortamı teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Çalışmalarımız, demokratik çözümün sağlanması için kilit önem taşıyan konularda fikir birliğine varma ve uzlaşılan konuları sahiplenme yeteneğine sahip çoğulcu bir siyasi alanın geliştirilmesini desteklemektedir.

Kurum olarak güçlü bir kamusal tartışmayı; barışı ve demokrasiyi uluslararası düzeyde geliştirmeye yönelik katılımları teşvik etmek için uzmanlığa ve pratiğe dayalı bir bakış açısıyla hareket ediyoruz. Bu çerçevede barış ve demokratik ilerleme konusunda yapılandırılmış bir kamusal tartışmanın oluşturulmasına katkıda bulunmayı; barış ve demokrasi inşası tartışmaları için yeni platformlar yaratmayı ve mevcut platformları genişletmeyi amaçlıyoruz.

Bu amaçlara ulaşabilmenin gereği olarak, farklı kesimlerin demokrasinin inşası ve güçlendirmesi için bilgilerini, endişelerini ve önerilerini açıkça paylaşabilecekleri kapsayıcı, samimi ve yapılandırılmış tartışma ortamını çeşitli seviyelerde teşvik etmeye çalışıyoruz. DPI olarak farklı projelerimiz aracılığıyla akademi, sivil toplum ve karar alıcılar arasındaki işbirliğini desteklemeyi ve güçlendirmeyi de hedefliyoruz.

BOARD MEMBERS

YÖNETİM KURULU ÜYELERİ

KERİM YILDIZ

(Chief Executive Officer / İcra Kurulu Başkanı)

Kerim Yıldız is an expert in conflict resolution, peacebuilding, international human rights law and minority rights, having worked on numerous projects in these areas over his career. Yıldız has received a number of awards, including from the Lawyers Committee for Human Rights for his services to protect human rights and promote the rule of law in 1996, and the Sigrid Rausing Trust's Human Rights award for Leadership in Indigenous and Minority Rights in 2005. Yıldız is also a recipient of the 2011 Gruber Prize for Justice. He has also written extensively on international humanitarian law, conflict, and various human rights mechanisms.

Kerim Yıldız çatışma çözümü, barışın inşası, uluslararası insan hakları ve azınlık hakları konusunda uzman bir isimdir ve kariyeri boyunca bu alanlarda çok çeşitli projelerde çalışmıştır. Kerim Yıldız, 1996 yılında insan haklarının korunması ve hukuk kurallarının uygulanması yönündeki çabalarından ötürü İnsan Hakları İçin Avukatlar Komitesi Ödülü'ne, 2005'te Sigrid Rausing Trust Vakfı'nın Azınlık Hakları alanında Liderlik Ödülü'ne ve 2011'de ise Gruber Vakfı Uluslararası Adalet Ödülü'ne layık görülmüştür. Uluslararası insan hakları hukuku, insancıl hukuk ve azınlık hakları konularında önemli bir isim olan Yıldız, uluslararası insan hakları hukuku ve insan hakları mekanizmaları üzerine çok sayıda yazılı esere sahiptir.

NICHOLAS STEWART KC

(Chair / Yönetim Kurulu Başkanı)

Nicholas Stewart, KC, is a barrister and Deputy High Court Judge (Chancery and King's Bench Divisions) in the United Kingdom. He is the former Chair of the Bar Human Rights Committee of England and Wales and former President of the Union Internationale des Avocats. He has appeared at all court levels in England and Wales, before the Privy Council on ap-

peals from Malaysia, Singapore, Hong Kong and the Bahamas, and in the High Court of the Republic of Singapore and the European Court of Human Rights. Stewart has also been the chair of the Dialogue Advisory Group since its founding in 2008.

Tecrübeli bir hukukçu olan Nick Stewart Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi (Chancery and King's Bench Birimi) ikinci hâkimidir. Geçmişte İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komitesi Başkanlığı (Bar Human Rights Committee of England and Wales) ve Uluslararası Avukatlar Birliği (Union Internationale des Avocats) başkanlığı görevlerinde bulunmuştur. İngiltere ve Galler'de gerçekleşen ve Malezya, Singapur, Hong Kong, Bahamalar, Singapur ve Avrupa İnsan Hakları mahkemelerinin temyiz konseylerinde görüş bildirdi. Stewart, 2008'deki kuruluşundan bu yana Diyalog Danışma Grubunun başkanlığını da yürütüyor.

OWEN BOWCOTT

Journalist, was The Guardian's legal affairs and Ireland correspondent. He has previously been a general news reporter, foreign news editor and was Ireland correspondent during The Troubles. He studied history at Birmingham University and journalism at Cardiff University. He started off working for the Birmingham Post and later joined the BBC, working as a researcher and producer for BBC News and the current affairs programme Panorama. He has also been a reporter on The Daily Telegraph. He is co-author of a book, Beating the System, about the early years of computer hacking and the criminalisation of online activity.

The Guardian Gazetesinin eski hukuki işler ve İrlanda muhabiridir. Kuzey İrlanda'daki Sıkıntı Yılları ('The Troubles') boyunca gazetenin İrlanda muhabirliğini yapan Bowcott, daha önce de genel haber muhabiri ve dış haber editörü olarak çalışmıştır. Bowcott, Birmingham Üniversitesi'nde tarih ve Cardiff Üniversitesi'nde gazetecilik okumuştur. İş hayatına Birmingham Post'da başlayan konuşmacımız, daha sonra BBC'de araştırmacı ve programcı olarak BBC News ve güncel meseleler hakkında bir program olan Panorama'ya katkıda bulunmuştur. Bowcott ayrıca The Daily Telegraph'da muhabir olarak da çalışmıştır. Erken dönem bilgisayar hekleme ve çevrimiçi faaliyetinin suç sayılması konusunda 'Sistemi Yenme' ('Beating the System') başlıklı kitabın eş yazarı.

PRISCILLA HAYNER

Priscilla Hayner is an independent expert on transitional justice and process design in peace negotiations, and in addressing issues pertinent to future negotiations. She served as senior expert to the High-Level Working Group on the Environmental Consequences of the War in Ukraine, 2023-2024, and was a member of the UN Standby Team of Senior Mediation Advisers for six years, working in Sudan, Cyprus, the Central African Republic, and elsewhere. She led a strategy group on transitional justice to assist the Colombian talks through 2016, and was human rights advisor to the Kenya talks in 2008. Hayner co-founded the International Center for Transitional Justice in 2001. She is the author of two books, *Unspeakable Truths and The Peacemaker's Paradox*. She is based in New York City.

Priscilla Hayner, barış müzakerelerinde geçiş dönemi adaleti ve süreç tasarımı ve gelecekteki müzakerelerle ilgili konuların ele alınması konusunda bağımsız bir uzmandır. 2023-2024 Ukrayna Savaşının Çevresel Sonuçları Üst Düzey Çalışma Grubu'nda kıdemli uzman olarak görev yapmış ve altı yıl boyunca Sudan, Kıbrıs, Orta Afrika Cumhuriyeti ve başka yerlerde çalışarak BM Kıdemli Arabuluculuk Danışmanları Bekleme Ekibi'nin bir üyesi olmuştur. Kolombiya görüşmelerine 2016 yılına kadar yardımcı olmak için geçiş dönemi adaleti üzerine bir strateji grubunu yönetti ve 2008 yılında Kenya görüşmelerinde insan hakları danışmanlığı yaptı. Hayner 2001 yılında Uluslararası Geçiş Dönemi Adaleti Merkezi'ni kurmuştur. Unspeakable Truths ve The Peacemaker's Paradox adlı iki kitabın yazarıdır. New York'ta yaşamaktadır.

ARILD HUMLEN

Arild Humlen is a lawyer and Director of the Norwegian Bar Association's Legal Committee. He is widely published within a number of jurisdictions, with emphasis on international civil law and human rights, and he has lectured at the law faculty of several universities in Norway. Humlen is the recipient of the Honor Prize of the Bar Association of Oslo for his work on the rule of law and in 2015 he was awarded the Honor Prize from the international organisation Save the Children for his efforts to strengthen the legal rights of children.

Hukukçu olan Arild Humlen aynı zamanda Norveç Barosu Hukuk Komitesi'nin direktörüdür. Uluslararası medeni hukuk ve insan hakları gibi yargı alanları üzerine çok sayıda yazısı yayınlanmış, Norveç'te bir dizi hukuk fakültesinde

ders vermiştir. Oslo Barosu bünyesinde Sığınmacılık ve Göçmenlik Hukuku Davaları Çalışma Grubu başkanı olarak yaptığı çalışmalardan dolayı Oslo Barosu Onur Ödülü'ne layık görülmüştür.

ANTONIA POTTER PRENTICE

Antonia Potter Prentice is currently the Director of Alliance 2015-a global network of humanitarian and development organisations. Prentice has extensive experience on a range of humanitarian, development, peace-making and peacebuilding issues through her previous positions, including interim Senior Gender Adviser to the Joint Peace Fund for Myanmar and providing technical advice to the Office of the Special Envoy of the UN Secretary General to the Yemen peace process. Prentice has also been involved in various international organisations including UN Women, Dialogue Advisory Group, and Centre for Humanitarian Dialogue. Prentice co-founded the Athena Consortium as part of which she acts as Senior Manager on Mediation Support, Gender and Inclusion for the Crisis Management Initiative (CMI) and as Senior Adviser to the European Institute for Peace (EIP).

Antonia Potter Prentice, insani yardım kuruluşlarının ve kalkınma örgütlerinin küresel ağı olan İttifak 2015'in direktörüdür. Prentice, Myanmar için Ortak Barış Fonu'na geçici Kıdemli Cinsiyet Danışmanı ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Yemen Özel Elçisi Ofisi'ne teknik tavsiyeler vermek de dahil olmak üzere insancıl faaliyetler, kalkınma, barış yapma ve barış inşası gibi konularda sivil toplum bünyesinde 17 yıllık bir çalışma tecrübesine sahiptir. BM Kadınları, Diyalog Danışma Grubu ve İnsani Yardım Diyalogu Merkezi gibi çeşitli uluslararası örgütlerde görev yapan Prentice, kurucuları arasında yer aldığı Athena Konsorsiyomu Arabuluculuk Desteği, Toplumsal Cinsiyet ve Kaynaştırma için Kriz Yönetimi İnisiyatifi'nde yöneticilik ve Avrupa Barış Enstitüsü'ne (EIP) başdanışmanlık yapmaktadır.

COUNCIL OF EXPERTS

UZMANLAR KURULU ÜYELERİ

BERTIE AHERN

Bertie Ahern is the former Taoiseach (Prime Minister) of Ireland, a position to which he was elected following numerous Ministerial appointments as well as that of Deputy Prime Minister. A defining moment of Mr Ahern's three terms in office as Taoiseach was the successful negotiation of the Good Friday Agreement in April 1998. Mr Ahern held the Presidency of the European Council in 2004, presiding over the historic enlargement of the EU to 27 member states. Since leaving Government in 2008 Mr Ahern has dedicated his time to conflict resolution and is actively involved with many groups around the world. Current roles include Co-Chair of The Inter Action Council; Member of the Clinton Global Initiative; Member of the International Group dealing with the conflict in the Basque Country; Honorary Adjunct Professor of Mediation and Conflict Intervention in NUI Maynooth; Member of the Kennedy Institute of NUI Maynooth; Member of the Institute for Cultural Diplomacy, Berlin; Member of the Varkey Gems Foundation Advisory Board; Member of Crisis Management Initiative; Member of the World Economic Forum Agenda Council on Negotiation and Conflict Resolution; Member of the IMAN Foundation; Advisor to the Legislative Leadership Institute Academy of Foreign Affairs; Senior Advisor to the International Advisory Council to the Harvard International Negotiation Programme; and Director of Co-operation Ireland.

Tecrübeli bir siyasetçi olan Bertie Ahern bir dizi bakanlık görevinden sonra İrlanda Cumhuriyeti Başbakanı olarak görev yapmıştır. Bertie Ahern'in başbakanlık yaptığı dönemdeki en belirleyici gelişme 1998 yılının Nisan ayında Hayırlı Cuma Anlaşması'yla sonuçlanan barış görüşmesi müzakerelerinin başlatılması olmuştur. Ahern, 2004 yılında Avrupa Konseyi başkanlığı görevini yürütürken Avrupa Birliği'nin üye ülke sayısının 27'ye çıktığı tarihsel süreçte payı olan en önemli isimlerden biri olmuştur. 2008 yılında aktif siyasetten çekilen Bertie Ahern o tarihten bu yana bütün zamanını çatışma çözümü çalışmalarına ayırmakta ve bu amaçla pek çok grupta temaslarda bulunmaktadır. Ahern'in hali hazırda sahip olduğu ünvanlar şunlardır: The Inter Action Council Eşbaşkanlığı, Clinton Küresel İnisiyatifi Üyeliği, Bask Ülkesindeki Çatışma Üzerine Çalış-

ma Yürüten Uluslararası Grup Üyeliği, İrlanda Ulusal Üniversitesi Arabuluculuk ve Çatışmaya Müdahale Bölümü Fahri Profesörlüğü, Berlin Kültürel Diplomasi Enstitüsü Üyeliği, Varkey Gems Vakfı Danışma Kurulu Üyeliği, Kriz İdaresi İnisiyatifi Üyeliği, Dünya Ekonomik Forumu Müzakere ve Çatışma Çözümü Forumu Konsey Üyeliği, Harvard Uluslararası Müzakere Programı Uluslararası Danışmanlar Konseyi Başdanışmanı.

DERMOT AHERN

Dermot Ahern is a former Irish Member of Parliament and Government Minister and was a key figure for more than 20 years in the Irish peace process, including in negotiations for the Good Friday Agreement and the St Andrews Agreement. He also has extensive experience at the EU Council level, including as a key negotiator and signatory to the Constitutional and Lisbon Treaties. In 2005, he was appointed by the then UN Secretary General Kofi Annan, to be a Special Envoy on the issue of UN Reform.

Geçmişte İrlanda Parlamentosu milletvekilliği ve kabinede bakanlık görevlerinde bulunan Dermot Ahern, 20 yıldan fazla bir süre İrlanda barış sürecinde anahtar bir rol oynamıştır ve bu süre içinde Belfast Anlaşması (Hayırlı Cuma Anlaşması) ve St. Andrews Anlaşması için yapılan müzakerelere dahil olmuştur. AB Konseyi seviyesinde de önemli tecrübeleri olan Ahern, AB Anayasası ve Lizbon Antlaşmaları sürecinde de önemli bir arabulucu ve imzacı olmuştur. 2005 yılında dönemin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından BM Reformu konusunda özel temsilci olarak atanmıştır.

Prof. Dr. MEHMET ASUTAY

Professor Dr. Mehmet Asutay is a Professor of Middle Eastern and Islamic Political Economy & Finance at the Durham University Business School, UK. He researches, teaches and supervises research on Islamic political economy and finance, Middle Eastern economic development and finance, the political economy of the Middle East, including Turkish and Kurdish political economies. He is the Director of the Durham Centre for Islamic Economics and Finance and the Managing Editor of the Review of Islamic Economics, as well as Associate Editor of the American Journal of Islamic Social Science. He is the Honorary Treasurer of the BRISMES (British Society for Middle Eastern Studies); and of the IAIE (International Association for Islamic Economics).

Dr. Mehmet Asutay, İngiltere'deki Durham Üniversitesi'nin İşletme Fakültesi'nde Ortadoğu'nun İslami Siyasal Ekonomisi ve Finansı alanında profesör olarak görev yapmaktadır. Asutay Türk ve Kürt siyasal ekonomisi, İslami siyasal ekonomi, ve Ortadoğu'da siyasal ekonomi konularında dersler vermekte, araştırmalar yapmakta ve yapılan araştırmalara danışmanlık yapmaktadır.

ALİ BAYRAMOĞLU

Ali Bayramoğlu is a writer and political commentator. Since 1994, he has contributed as a columnist for a variety of newspapers. He is currently a columnist for daily Karar. He is a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established during the peace process between 2013-2015.

Ali Bayramoglu, yazar ve siyasi yorumcudur. 1994 yılından bu yana çeşitli gazetelerde köşe yazarlığı yaptı. Halen, günlük Karar gazetesinde köşe yazmaya devam etmektedir. Türkiye'de 2013-2015 yılları arasında gerçekleşen Çözüm Sürecinde Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.

Prof. CHRISTINE BELL

Professor Christine Bell is a legal expert based in Edinburgh, Scotland. She is Professor of Constitutional Law and Assistant Principal (Global Justice) at the University of Edinburgh, Co-director of the Global Justice Academy, and a member of the British Academy. She was chairperson of the Belfast-based human rights organization, the Committee on the Administration of Justice, from 1995-7, and a founder member of the Northern Ireland Human Rights Commission established under the terms of the Belfast Agreement. In 1999 she was a member of the European Commission's Committee of Experts on Fundamental Rights. She is an expert on transitional justice, peace negotiations, constitutional law and human rights law. She regularly conducts training on these topics for diplomats, mediators and lawyers, has been involved as a legal advisor in a number of peace negotiations, and acted as an expert in transitional justice for the UN Secretary-General, the Office of the High Commissioner for Human Rights, and UNIFEM.

İskoçya'nın başkenti Edinburgh'ta faaliyet yürüten bir hukukçudur. Edinburgh Üniversitesi'nde Anayasa hukuku profesörü olarak ve aynı üniversite bünyesindeki Küresel Adalet Projesinde Müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır. İngiliz Akademisi üyesi de olan Bell, 1995-1997 yılları arasında Belfast merkezli İnsan Hakları örgütü Adalet İdaresi Komisyonu başkanı ve Belfast Anlaşması

şartları çerçevesinde kurulan Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu kurucu üyesi olarak görev yaptı. 1999'da ise Avrupa Komisyonu Temel Haklar Uzmanlar Komitesi üyeliğinde bulundu. Temel uzmanlık alanları Geçiş Dönemi Adaleti, Barış Müzakereleri, Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları olan Prof. Bell, aynı zamanda bu konularda diplomat, arabulucu ve hukukçulara eğitim vermekte, BM Genel Sekreterliği, İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi ve UNIFEM'in de dahil olduğu kurumlarda hukuk danışmanı olarak görev yapmaktadır.

ORAL ÇALIŞLAR

Oral Çalışlar completed his studies at the Ankara University Faculty of Political Sciences. Was President of the Club of Socialist Thought at the university, as well as Secretary-General of the Ankara University Student Union. Wrote for Türk Solu journal which was launched in 1967 and for the Aydınlık journal which was launched in 1968. Was member of the editorial board of Aydınlık journal. Was arrested after the 12th of March 1971 military coup. Remained imprisoned for three years until the Amnesty law adopted in 1974. Was Editor in Chief for the Aydınlık daily newspaper launched in 1978. Was arrested again after the 12th of September 1980 military coup and released in August 1988 after four years in prison. Lived in Hamburg between 1990 and 1992 upon the invitation of the Senate of Hamburg. Worked for Cumhuriyet daily between 1992 and 2008. Broadcast television programmes on different channels, including TRT, 24TV, 360, and SKYTÜRK. Transferred from Cumhuriyet daily to Radikal daily in 2008. Between 2004-2007, he was in board of Turkish Journalists Association. He has a permanent press card. Became Editor in Chief for Taraf daily in 2013. Was part of the Wise People Committee in the same year. Later had to leave Taraf daily alongside Halil Berktaş, Alper Görmüş, Vahap Coşkun, Erol Katırcıoğlu, Mithat Sancar, and Yıldırım Oğur, among others, after the intervention of the Gülen Congregation. Returned to Radikal daily. Started writing for Posta daily after 2016, when Radikal was discontinued. Continues work as a commentator on TV news channels. Has 20 published books, including The Leaders' Prison, Hz. Ali, Mamak Prison from the 12th of March to 12th of September, The Kurdish Issue with Öcalan and Burkay, My 68 Memoirs, The Alevis, When Deniz and Friends Were Executed, My Childhood in Tarsus, The History of Gulenism. Recipient of a large number of journalism and research awards. Married (1976) to author and journalist İpek Çalışlar. Father of author Reşat Çalışlar.

Oral Çalışlar Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde eğitimini tamamladı. Üniversitede Sosyalist Fikir Kulübü başkanlığını ve Ankara Üniversitesi Öğrenci Birliği genel sekreterliğini yaptı. 1967'de kurulan Türk Solu ve 1967'de kurulan Aydınlık dergileri için yazdı. Ayrıca Aydınlık dergisinin yayın kurulu üyesiydi. 12 Mart 1971 darbesinden sonra tutuklandı ve 1974'te af yasası çıkana kadar üç yıl cezaevinde kaldı. 1978 yılında çıkan Aydınlık Gazetesi'nin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. 12 Eylül 1980 darbesi sonrasında tekrardan tutuklandı ve dört yıl cezaevinde kaldıktan sonra Ağustos 1988'de tahliye edildi. Hamburg Senato'sunun daveti üzerine gittiği Hamburg'da 1990-1992 yılları arasında yaşadı. 1992 ve 2008 yılları arasında Cumhuriyet Gazetesi'nde çalıştı. TRT, 24TV, 360 ve SKYTÜRK de dâhil olmak üzere çeşitli kanallarda televizyon programı yaptı. 2008 yılında Cumhuriyet'ten Radikal Gazetesi'ne geçiş yaptı. 2004-2007 yılları arasında Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu'ndaydı. Kendisinin sürekli basın kartı bulunmaktadır. 2013 yılında Taraf Gazetesi Yazı İşleri Müdürü oldu. Aynı yıl Âkil İnsanlar Heyeti'nde yer aldı. Daha sonra, Gülen Cemaati'nin müdahalesi sonucunda, Halil Berktaş, Alper Görmüş, Vahap Coşkun, Erol Katırcıoğlu, Mithat Sancar, Yıldırım Oğur ve diğerleriyle birlikte Taraf'tan ayrıldı. Radikal'e geri dönüş yaptı. Radikal Gazetesi kapandıktan sonra, 2016 yılında Posta Gazetesi için yazmaya başladı. Televizyon programlarına siyaset yorumcusu olarak katılmaya devam etmektedir. 20 kitap yayınlamıştır. Bunların arasında 'Liderler Hapishanesi', 'Hz. Ali', 'Mamak Askeri Cezaevi', 'Öcalan ve Burkay'la Kürt Sorunu', '68 Anılarım', 'Aleviler', 'Denizler İdamı Giderken', 'Çocukluğumun Tarsusu' ve 'Fetullahçılığın Tarihi' de bulunmaktadır. Gazetecilik ve araştırma alanlarında birçok ödüle sahiptir. 1976'dan beri yazar ve gazeteci İpek Çalışlar ile evlidir. Yazar Reşat Çalışlar'ın babasıdır.

CENGİZ ÇANDAR

Cengiz Çandar is currently a columnist for Al-Monitor, a widely respected online magazine that provides analysis on Turkey and the Middle East. He is a former war correspondent and an expert on the Middle East. He served as a special adviser to the former Turkish president, Turgut Özal. Cengiz Çandar is a Distinguished Visiting Scholar at the Stockholm University Institute for Turkish Studies (SUITS).

Kıdemli bir gazeteci ve köşe yazarı olan Çandar uzun yıllar Radikal gazetesi için köşe yazarlığı yapmıştır. Al Monitor haber sitesinde köşe yazarlığı yapmaktadır. Ortadoğu konusunda önemli bir uzman olan Çandar, bir dönem savaş muhabiri olarak çalışmış ve Türkiye eski Cumhurbaşkanı merhum Turgut Özal'a özel danışmanlık yapmıştır.

ANDY CARL

Andy Carl is an independent expert on conflict resolution and public participation in peace processes. He believes that building peace is not an act of charity but an act of justice. He co-founded and was Executive Director of Conciliation Resources. Previously, he was the first Programme Director with International Alert. He is currently an Honorary Fellow of Practice at the School of Law, University of Edinburgh. He serves as an adviser to a number of peacebuilding initiatives including the Inclusive Peace and Transition Initiative at the Graduate Institute in Geneva, the Legal Tools for Peace-Making Project in Cambridge, and the Oxford Research Group, London.

Andy Carl çatışma çözümü ve barış süreçlerine kamusal katılımın sağlanması üzerine çalışan bağımsız bir uzmandır. Barışın inşasının bir hayırseverlik faaliyetinden ziyade adaletin yerine getirilmesi çabası olduğuna inanan Carl, çatışma Çözümü alanında çalışan etkili kurumlardan biri olan Conciliation Resources'un kurucularından biridir. Bir dönem Uluslararası Uyarı (International Alert) isimli kurumda Program Direktörü olarak görev yapan Carl, halen Edinburgh Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde Fahri Bilim Kurulu Üyesi olarak görev yapmaktadır. Barış inşası üzerine çalışan Cenevre Mezunlar İnsiyatifi bünyesindeki Barış ve Geçiş Dönemi İnsiyatifi, Cambridge'te yürütülen Barışın İnşası için Yasal Araçlar Projesi ve Londra'da faaliyet yürüten Oxford Araştırma Grubu gibi bir dizi kurum ve oluşuma danışmanlık yapmaya devam etmektedir.

Dr. VAHAP COŞKUN

Dr. Vahap Coşkun is a Professor of Law at University of Dicle in Diyarbakır where he also completed his bachelor's and master's degrees in law. Coşkun received his PhD from Ankara University Faculty of Law. He has written for Serbestiyet and Kurdistan24 online newspaper. He has published books on human rights, constitutional law, political theory and social peace. Coşkun was a member of the former Wise Persons Commission in Turkey (Central Anatolian Region).

Dr. Vahap Coşkun Diyarbakır'da, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyesidir. Lisans ve lisansüstü eğitimini Dicle Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi'nde Hukuk Doktoru tamamlamıştır. Serbestiyet ve Kurdistan 24 online gazetesinde makale yazan Coşkun, insan hakları, anayasa hukuku, siyasal teori ve toplumsal barış konulu kitaplar yayınlamıştır. Coşkun, Âkil İnsanlar Komisyonu'nun İç Anadolu bölgesi üyesiydi.

Dr. ESRA ÇUHADAR

Dr. Esra Çuhadar, an associate professor at Bilkent University in Turkey currently works on the United Nations standby team of senior mediation advisers as a process design and inclusion expert. She has worked with various civil society and governmental actors and supported numerous dialogue and mediation initiatives in S. Caucasus, Ukraine, Turkey, Cyprus, and between Israel-Palestine, Greece-Turkey, Turkey-Armenia, and Somalia-Somaliland. She has more than twenty years of experience in researching, teaching, and practicing dialogue facilitation, mediation, and conflict assessment. She is a thought leader on designing inclusive peace processes with her extensive research and applied work in this area. She worked to advance the inclusion of civil society and women in places including Afghanistan, Cameroon, Turkey, and Venezuela. She contributed to women's capacity building in peacebuilding and co-founded the Turkey antenna of the Mediterranean Women Mediators Network in 2019. Prior to joining the stand-by team, Esra worked as a senior expert on dialogue and inclusion at the United States Institute of Peace, as a regional mediator for the World Bank, advisor to the mediation support unit of the OSCE, senior research fellow at Inclusive Peace. Esra received and managed numerous research grants, received awards and fellowships, and published extensively in leading journals and books on inclusive peace process and dialogue design, and evaluation of peacebuilding. Dr. Esra Çuhadar received her MA and Ph.D. from Maxwell School of Citizenship and Public Affairs of Syracuse University in the USA. She speaks English and Turkish.

Esra Çuhadar şu anda Birleşmiş Milletler'in kıdemli arabuluculuk danışmanlarından oluşan ekipte (UN Stanby Team) üst düzey arabulucu danışmanı olarak çalışmaktadır. Çeşitli sivil toplum ve hükümet aktörleriyle çalışan Çuhadar, Güney Kafkasya, Ukrayna, Türkiye, Kıbrıs ve İsrail-Filistin, Yunanistan-Türkiye, Türkiye-Ermenistan ve Somali-Somaliland arasında çok sayıda diyalog ve arabuluculuk girişimini destekledi. Diyaloglara olanak tanıma, arabuluculuk ve çatışma değerlendirmesi konusunda araştırma, öğretme ve uygulama ayaklarında yirmi yıldan fazla deneyime sahiptir. Kapsayıcı barış süreçlerinin dizaynı alanındaki kapsamlı araştırmaları ve uygulamalı çalışmaları ile bu alanda bir düşünce lideridir. Afganistan, Kamerun, Türkiye ve Venezuela gibi yerlerde sivil toplumun ve kadınların süreçlere dahil edilmesini geliştirmek için çalışmalar yapmıştır. Barış inşasında kadınların kapasite geliştirmesine katkıda bulunmuş ve 2019'da Akdeniz Kadın Arabulucular Ağı'nın Türkiye antenininin eş kurucula-

rından biri olmuştur. Esra, BM ekibine katılmadan önce Amerika Birleşik Devletleri Barış Enstitüsü'nde diyalog ve katılım konusunda kıdemli uzman olarak çalışmıştır. Dünya Bankası bölgesel arabulucusu, OSCE arabuluculuk destek birimi danışmanı, Inclusive Peace'te kıdemli araştırma görevlisi ve Türkiye'de Bilkent Üniversitesi'nde doçent olarak görev yapmıştır. Çuhadar birçok sayıda araştırma hibesi almış ve yönetmiştir. Pek çok ödül ve burs kazanmış, kapsayıcı barış süreci ve diyalog dizaynı ile barış inşasının değerlendirilmesi üzerine önde gelen dergilerde ve kitaplarda kapsamlı yazıları yayınlanmıştır. Çuhadar yüksek lisans ve doktora derecelerini ABD'deki Syracuse Üniversitesi Maxwell Yurttaşlık ve Halkla İlişkiler Okulu'ndan almıştır. İngilizce ve Türkçe bilmektedir.

AYŞEGÜL DOĞAN

Ayşegül Doğan is a journalist who has conducted interviews, created news files and programmes for independent news platforms. She studied at the Faculty of Cultural Mediation and Communications at Metz University, and Paris School of Journalism. As a student, she worked at the Ankara bureau of Agence-France Presse (AFP), the Paris bureau of Courier International and at the Kurdish service of The Voice of America. She worked as a programme creator at Radyo Ekin, and as a translator-journalist for the Turkish edition of Le Monde Diplomatique. She was a lecturer at the Kurdology department of National Institute of Oriental Languages and Civilizations in Paris. She worked on political communications for a long time. From its establishment in 2011 to its closure in 2016, she worked as a programmes coordinator at IMC TV. She prepared and presented the programme "Gündem Müzakere" on the same channel.

Bağımsız haber platformlarına özel röportaj, haber dosyası ve programlar hazırlayan gazeteci Ayşegül Doğan; Metz Üniversitesi Medyasyon Kültürel ve İletişim Fakültesi'nin ardından eğitimine Paris Yüksek Gazetecilik Okulu'nda devam etti. Okul yıllarında, Fransız Haber Ajansı-AFP'nin Ankara, Courier International'ın Paris bürosunda ve Amerika'nın Sesi Kürtçe servisinde gazeteciliği deneyimledi. Radyo Ekin'de programcı, Le Monde Diplomatique Türkçe'de çevirmen gazeteci olarak çalıştı. Paris'te yaşadığı süre içinde Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Enstitüsü Kürdoloji bölümünde okutmanlık yaptı. Uzunca bir süre siyaset iletişimi ile ilgilendi. 2011'de kurulan IMC TV 2016'da kapatılana dek; program koordinatörü olarak çalıştı. Aynı kanalda "Gündem Müzakere" programını hazırladı ve sundu. Halen ülkesindeki pek çok meslektaş gibi etik ilkelere bağlı; bağımsız bir gazeteci olarak çalışma arayış, istek ve heyecanını koruyor.

VEGARD ELLEFSEN

Vegard is a Norwegian diplomat who retired 31 August 2019 from the foreign service when he left his last posting as ambassador to Ankara. He has been twice posted to NATO both as Permanent representative on the North Atlantic Council and deputy to the same position. He has earlier been posted to the Norwegian mission to the U.N. in New York and to the Embassy in Ottawa. In the Norwegian Ministry of foreign affairs he has been Political Director, Director General for the Regional division, Director of the Minister's secretariat and special envoy to the Sudan peace talks and special envoy to Syria and Iraq. Mr. Ellefsen has a Master in Political Science from the University of Oslo.

Norveçli bir diplomat olan Vegard, 31 Ağustos 2019'da dışişlerinden emekli olduğunda Ankara'da büyükelçi olarak görev yapmaktaydı. İki kere NATO'ya atanmış Vergard, Kuzey Atlantik Konseyi Daimi Temsilcisi ve Daimi Temsilci Yardımcısı olarak görev yapmıştır. Daha öncesinde de New York'ta Norveç Birleşmiş Milletler Daimi Temsilciliği'nde ve Ottawa Büyükelçiliği'nde bulundu. Norveç Dış İşleri Bakanlığı'nda Siyasi İşler Direktörü, Bölgesel Bölünme Genel Müdürü, bakanın Özel Kalem Müdürlüğü Direktörü, Sudan barış müzakereleri özel temsilcisi ve Suriye ve Irak özel temsilcisi olarak görev aldı. Ellefsen Oslo Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi yüksek lisansı yapmıştır.

Prof. Dr. FAZIL HÜSNÜ ERDEM

Dr. Fazıl Hüsnü Erdem is Professor of Constitutional Law and Head of the Department of Constitutional Law at Dicle University, Diyarbakır. In 2007, Erdem was a member of the commission which was established to draft a new constitution to replace the Constitution of 1982 which was introduced following the coup d'état of 1980. Erdem was a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, in the team that was responsible for the South-eastern Anatolia Region.

Fazıl Hüsnü Erdem Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı Başkanı'dır. 2007'de, 1980 darbesinin takiben yürürlüğe giren 1982 darbe anayasasını değiştirmek üzere kurulan yeni anayasa hazırlama komisyonunda yer almıştır. Erdem, 2013'de Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.

Prof. Dr. SALOMÓN LERNER FEBRES

Professor Dr. Salomón Lerner Febres holds a PhD in Philosophy from Université Catholique de Louvain. He is Executive President of the Center for Democracy and Human Rights and Professor and Rector Emeritus of Pontifical Catholic University of Peru. He is former President of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. Prof. Lerner has given many talks and speeches about the role and the nature of university, the problems of scholar research in higher education and about ethics and public culture. Furthermore, he has participated in numerous conferences in Peru and other countries about violence and pacification. In addition, he has been a speaker and panellist in multiple workshops and symposiums about the work and findings of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. He has received several honorary doctorates as well as numerous recognitions and distinctions of governments and international human rights institutions.

Prof. Salomón felsefe alanındaki doktora eğitimini Belçika'daki Université Catholique de Louvain'de tamamlamıştır. Peru'daki Pontifical Catholic Üniversitesinin onursal rektörü sıfatını taşıyan Prof. Salomón Lerner Febres, aynı üniversite bünyesindeki Demokrasi ve İnsan Hakları Merkezi'nin de başkanlığını yapmaktadır. Peru Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu eski başkanıdır. Üniversitenin rolü ve doğası, akademik çalışmalarda karşılaşılan zorluklar, etik ve kamu kültürü konulu çok sayıda konuşma yapmış, şiddet ve pasifizm konusunda Peru başta olmak üzere pek çok ülkede yapılan konferanslara konuşmacı olarak katılmıştır.

Prof. MERVYN FROST

Professor Mervyn Frost teaches International Relations, and was former Head of the Department of War Studies, at King's College London, UK. He was previously Chair of Politics at the University of Natal, Durban, South Africa and was President of the South African Political Studies Association. He currently sits on the editorial boards of International Political Sociology and the Journal of International Political Theory, among others. He is an expert on human rights in international relations, humanitarian intervention, justice in world politics, democratising global governance, the just war tradition in an era of New Wars, and ethics in a globalising world.

Londra'daki King's College'in Savaş Çalışmaları bölümünün başkanlığını yapmaktadır. Daha önce Güney Afrika'nın Durban şehrindeki Natal Üniversitesi'nde

Siyaset Bilimi bölümünün başkanlığını yapmıştır. Güney Afrika Siyaset Çalışmaları Enstitüsü Başkanlığı görevinde de bulunan Profesör Frost, İnsan Hakları ve Uluslararası İlişkiler, İnsancıl Müdahale, Dünya Siyasetinde Adalet, Küresel Yönetimin Demokratikleştirilmesi, Yeni Savaşlar Döneminde Adil Savaş Geleneği ve Küreselleşen Dünyada Etik gibi konularda uzman bir isimdir.

DAVID GORMAN

David has more than 25 years of experience in the field of peacemaking. He started his career in the Middle East and he went on to work for international organisations on a wide range of conflicts around the world. David has been based in the Philippines, Indonesia, Liberia, Bosnia as well as the West Bank and Gaza and has been working in Eurasia for the last several years. He graduated from the London School of Economics, was featured in the award winning film 'Miles and War' as well as several publications and has published several articles on mediation.

David'in barış inşası alanında 25 yıldan fazla deneyimi bulunmaktadır. David kariyerine Orta Doğu'da başladı ve daha sonra uluslararası kurumlarda, dünyanın çeşitli yerlerinde olan çatışmalar üzerinde çalıştı. Kendisi Filipinler, Endonezya, Liberya, Bosna, Batı Şeria ve Gazze'de bulundu. Son birkaç yıldır da Avrasya bölgesinde çalışmaktadır. David London School of Economics'den mezun oldu, ödüllü 'Miles and War' filminde ve çeşitli yayınlarda yer aldı ve arabuluculukla ilgili çeşitli makaleler yayımladı.

MARTIN GRIFFITHS

Martin Griffiths is a senior international mediator and currently the UN's Under-Secretary-General for Humanitarian Affairs and Emergency Relief Coordinator, Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) after previously serving as the UN's Envoy to Yemen. From 1999 to 2010 he was the founding Director of the Centre for Humanitarian Dialogue in Geneva where he specialised in developing political dialogue between governments and insurgents in a range of countries across Asia, Africa and Europe. He is a co-founder of Inter Mediate, a London based NGO devoted to conflict resolution, and has worked for international organisations including UNICEF, Save the Children, Action Aid, and the European Institute of Peace. Griffiths has also worked in the British Diplomatic Service and for the UN, including as Director of the Department of Humanitarian Affairs (Geneva), Deputy to

the Emergency Relief Coordinator (New York), Regional Humanitarian Coordinator for the Great Lakes, Regional Coordinator in the Balkans and Deputy Head of the Supervisory Mission in Syria (UNSMIS).

Kıdemli bir uluslararası arabulucu olan eski Birleşmiş Milletler Yemen Özel Temsilcisi Martin Griffiths, Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi'nde (OCHA) İnsani Yardım ve Acil Durum Yardımı Koordinatörü Genel Sekreter Başyardımcısı olarak görev yapmaktadır. Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarındaki çeşitli ülkelerde hükümetler ile isyancı gruplar arasında siyasi diyalog geliştirilmesi üzerine çalışan Cenevre'deki İnsani Diyalog Merkezi'nin (Centre for Humanitarian Dialogue) kurucu direktörü olan Martin Griffiths 1999-2010 yılları arasında bu görevi sürdürmüştür. Çatışma çözümü üzerine çalışan Londra merkezli Inter Mediate'in kurucuları arasında bulunan Griffiths, UNICEF, Save the Children ve Action Aid isimli uluslararası kurumlarda da görev yapmıştır. İngiltere Diploması Servisi'ndeki hizmetlerinin yanı sıra Birleşmiş Milletler bünyesinde Cenevre Ofisi'nde İnsani Faaliyetler Bölümü'nde yönetici, New York ofisinde Acil Yardım Koordinatörü yardımcılığı, Büyük Göller (Great Lakes) bölgesinde İnsani Yardım Koordinatörü, Balkanlarda BM Bölgesel Koordinatörü ve BM eski Genel Sekreteri Kofi Annan'ın BM ve Arap Birliği adına Suriye özel temsilciliği yaptığı dönemde kendisine baş danışmanlık yapmıştır.

KEZBAN HATEMİ

Kezban Hatemi holds an LL.B. from Istanbul University and is registered with the Istanbul Bar Association. She has worked as a self employed lawyer, as well as Turkey's National Commission to UNESCO and a campaigner and advocate during the Bosnian War. She was involved in drafting the Turkish Civil Code and Law of Foundations as well as in preparing the legal groundwork for the chapters on Religious Freedoms and Minorities and Community Foundations within the Framework Law of Harmonization prepared by Turkey in preparation for EU accession. She has published articles on women's, minority groups, children, animals and human rights and the fight against drugs. She is a member of the former Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, and sits on the Board of Trustees of the Technical University and the Darulacaze Foundation.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Barosuna kayıtlı olarak avukatlık yapmaya başlamıştır. Serbest avukatlık yapmanın yanı sıra UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nda hukukçu olarak görev yapmış, Bosna savaşı sırasında sürdürülen savaş karşıtı kampanyalarda aktif

olarak yer almıştır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik süreci gereği hazırlanan Uyum Yasaları Çerçeve Yasasının Dini Özgürlükler, Azınlıklar ve Vakıflar ile ilgili bölümlerine ilişkin hukuki çalışmalarda yer almış, Türk Ceza Kanunu ve Vakıflar Kanunu'nun taslaklarının hazırlanmasında görev almıştır. İnsan hakları, kadın hakları, azınlık hakları, çocuk hakları, hayvan hakları ve uyuşturucu ile mücadele konularında çok sayıda yazılı eseri vardır. Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. Bunun yanı sıra İstanbul Üniversitesi ile Darülaceze Vakfı Mütevelli heyetlerinde görev yapmaktadır.

NAZAN HAYDARI

Nazan Haydari is Professor of Media Department at İstanbul Bilgi University, Turkey. Her research area consists of intercultural communication, feminist media studies, and critical media pedagogy with a particular interest in communication for peace building, community media, participatory action research and gendered radio histories. She is the director of Center for Conflict Resolution Studies and advisory board member for the Center for Intercultural Dialogue (<https://centerforinterculturaldialogue.org/>) She was involved in the development of various participatory media projects with street-involved children, and disadvantaged youngsters. She is the co-editor of Case Studies in Intercultural Dialogue (2015, Kendal Hunt). Currently working towards the completion of a co-authored book manuscript on an oral history project with women radio broadcasters of 1970s in Turkey. She holds a PhD in Telecommunications and MAIA in Communications and Development from Ohio University.

Nazan Haydari, İstanbul Bilgi Üniversitesi Medya Bölümü'nde İletişim profesördür. Haydari'nin araştırma alanını, kültürlerarası iletişim, feminist medya çalışmaları ve barış inşası iletişimine odaklanan eleştirel medya pedagojisi, topluluk medyası, katılımlı eylem araştırması ve cinsiyetçi radyo tarihçeleri oluşturmaktadır. Çatışma Çözümü Çalışmaları Merkezi'nin direktörü ve Kültürlerarası Diyalog Merkezi'nin (<https://centerforinterculturaldialogue.org/>) danışma kurulu üyesidir. Sokak çocukları ve dezavantajlı gençlerle çeşitli katılımcı medya projelerinin geliştirilmesinde yer almıştır. Kültürlerarası Diyalogda Vaka Çalışmaları'nın (2015, Kendal Hunt) eş editörüdür. Halen Türkiye'de 1970'lerin kadın radyocuları ile sözlü tarih projesi üzerine ortak yazarlı bir kitap taslağının tamamlanması için çalışmaktadır. Telekomünikasyon alanında doktora, Ohio Üniversitesi'nden İletişim ve Kalkınma alanında MAIA derecesine sahiptir.

Dr. EDEL HUGHES

Dr. Edel Hughes is a Lecturer in Law at the School of Law, National University of Ireland, Galway. Prior to joining NUI Galway, Dr. Hughes was a Senior Lecturer in Law at Middlesex University and previously worked at the University of East London and the University of Limerick. She was awarded an LL.M. and a PhD in International Human Rights Law from the National University of Ireland, Galway, in 2003 and 2009, respectively. Her research interests are in the areas of international human rights law, public international law, and conflict transformation, with a regional interest in Turkey and the Middle East. She has published widely on these areas.

Dr. Edel Hughes, Ulusal İrlanda Galway Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyesidir. Daha önce Middlesex Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde kıdemli öğretim üyesi olarak görev yapmış ve ayrıca Doğu Londra Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Limerick Üniversitesi'nde çalışmıştır. Hughes, yüksek lisans ve doktorasını 2003-2009 yılları arasında İrlanda Ulusal Üniversitesi'nde Uluslararası İnsan Hakları Hukuku alanında tamamlamıştır. Hughes'un birçok yayınının da bulunduğu çalışma alanları içinde, Orta Doğu'yu ve Türkiye'yi de kapsayan şekilde, uluslararası insan hakları hukuku, uluslararası kamu hukuku ve çatışma çözümü yer almaktadır.

KADİR İNANIR

Kadir İnanır was born in 1949 Fatsa, Ordu. He is an acclaimed actor and director, and has starred in well over a hundred films. He has won several awards for his work in Turkish cinema. He graduated from Marmara University Faculty of Communication. In 2013 he became a member of the Wise Persons Committee for the Mediterranean region.

Ünlü oyuncu ve yönetmen Kadir İnanır, 100'ü aşkın filmde rol almış ve Türk sinemasına katkılarından dolayı pek çok ödüle layık görüşmüştür. 1949 senesinde Ordu, Fatsa'da doğan İnanır, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon Bölümünden mezun olmuştur. 2013 senesinde barış sürecini yönetmek amacıyla kurulan Akil İnsanlar Heyeti'ne Akdeniz Bölgesi temsilcisi olarak girmiştir.

Prof. Dr. AHMET İNSEL

Professor Ahmet İnsel is a former faculty member of Galatasaray University in Istanbul, Turkey and Paris 1 Panthéon Sorbonne University, France. He is Managing Editor of the Turkish editing house, İletisim, and member of the editorial board of monthly review, Birikim. He is a regular columnist at Cumhuriyet newspaper and an author who published several books and articles in both Turkish and French.

İletişim Yayınları Yayın Kurulu Koordinatörlüğünü yürüten Ahmet İnsel, Galatasaray Üniversitesi ve Paris 1 Panthéon-Sorbonne Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Birikim Dergisi yayın kolektifi üyesi ve Cumhuriyet Gazetesinde köşe yazarıdır. Türkçe ve Fransızca olmak üzere çok sayıda kitabı ve makalesi bulunmaktadır.

ALEKA KESSLER

Aleka Kessler works as Project Officer at the Centre for Humanitarian Dialogue (HD). Having joined HD in 2017 to work on Syria, Aleka has been coordinating mediation project in complex conflict settings. Previously, Aleka also worked with Médecins Sans Frontières and the United Nations Association Mexico. She holds a degree in International Relations from the University of Geneva and a Master's degree in Development Studies from the Graduate Institute of International and Development Studies in Geneva, where she specialized in humanitarian affairs, negotiation and conflict resolution.

Aleka Kessler İnsani Diyalog Merkezi'nde (HD) proje sorumlusu olarak çalışmaktadır. Suriye üzerinde çalışmak için 2017 yılında HD'ye katılan Kessler, karmaşık çatışma ortamlarında arabuluculuk projesini yürütmektedir. Kessler daha önce Sınır Tanımayan Doktorlar ve Meksika Birleşmiş Milletler Derneği'nde çalışmıştır. Lisans eğitimini Cenevre Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde tamamlayan Kessler, daha sonra yüksek lisansını yine Cenevre'de bulunan Uluslararası ve Kalkınma Çalışmaları Yüksek Lisans Enstitüsü'nde (IHEID) Kalkınma Çalışmaları alanında yaptı. Kessler insani yardım, arabuluculuk ve çatışma çözümü alanlarında uzmanlaşmıştır.

AVILA KILMURRAY

Avila Kilmurray is a founding member of the Northern Ireland Women's Coalition. She was part of the Coalition's negotiating team for the Good Friday Agreement and has written extensively on community action, the women's movement and conflict transformation. She serves as an adviser on the Ireland Committee of the Joseph Rowntree Charitable Trust as well as a board member of Conciliation Resources (UK) and the Institute for British Irish Studies. She was the first Women's Officer for the Transport & General Workers Union for Ireland (1990-1994) and from 1994-2014 she was Director of the Community Foundation for Northern Ireland, managing EU PEACE funding for the re-integration of political ex-prisoners in Northern Ireland as well as support for community-based peace building. She is a recipient of the Raymond Georis Prize for Innovative Philanthropy through the European Foundation Centre. Kilmurray is working as a consultant with The Social Change Initiative to support work with the Migrant Learning Exchange Programme and learning on peace building.

Avila Kilmurray, Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucusudur ve bu siyasi partinin temsilcilerinden biri olarak Hayırlı Cuma Anlaşması müzakerelerine katılmıştır. Toplumsal tepki, kadın hareketi ve çatışmanın dönüşümü gibi konularda çok sayıda yazılı eseri vardır. Birleşik Krallık ve İrlanda'da aralarında Conciliation Resources (Uzlaşma Kaynakları), the Global Fund for Community Foundations (Toplumsal Vakıflar için Kürsel Fon), Conflict Resolution Services Ireland (İrlanda Çatışma Çözümü Hizmetleri) ve the Institute for British Irish Studies (Britanya ve İrlanda çalışmaları Enstitüsü) isimli kurumlarda yönetim kurulu üyesi olarak görev yapmaktadır. 1990-94 yılları arasında Ulaşım ve Genel İşçiler Sendikası'nda Kadınlardan Sorumlu Yönetici olarak çalışmış ve bu görevi yerine getiren ilk kadın olmuştur. 1994-2014 yılları arasında Kuzey İrlanda Toplum Vakfı'nın direktörlüğünü yapmış ve bu görevi sırasında eski siyasi mahkumların yeniden entegrasyonu ile barışın toplumsal zeminde yeniden inşasına dair Avrupa Birliği fonlarının idaresini yürütmüştür. Avrupa Vakıflar Merkezi tarafından verilen Yenilikçi Hayırseverler Raymond Georis Ödülü'nün de sahibidir.

Prof. RAM MANIKKALINGAM

Professor Ram Manikkalingam is founder and director of the Dialogue Advisory Group, an independent organisation that facilitates political dialogue to reduce violence. He is a member of the Special Presidential Task Force

on Reconciliation in Sri Lanka and teaches politics at the University of Amsterdam. Previously, he was a Senior Advisor on the Sri Lankan peace process to then President Kumaratunga. He has served as an advisor with Ambassador rank at the Sri Lanka Mission to the United Nations in New York and prior to that he was an advisor on International Security to the Rockefeller Foundation. He is an expert on issues pertaining to conflict, multiculturalism and democracy, and has authored multiple works on these topics. He is a founding board member of the Laksham Kadirgamar Institute for Strategic Studies and International Relations, Colombo, Sri Lanka.

Amsterdam Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde misafir Profesör olarak görev yapmaktadır. Sri Lanka devlet başkanına barış süreci için danışmanlık yapmıştır. Danışmanlık görevini hala sürdürmektedir. Uzmanlık alanları arasında çatışma, çokkültürlülük, demokrasi gibi konular bulunan Prof. Ram Manikkalingam, Sri Lanka'daki Laksham Kadirgamar Stratejik Çalışmalar ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün kurucu üyesi ve yönetim kurulu üyesidir.

BEJAN MATUR

Bejan Matur is a renowned Turkey-based author and poet. She has published ten works of poetry and prose. In her writing she focuses mainly on Kurdish politics, the Armenian issue, minority issues, prison literature and women's rights. She has won several literary prizes and her work has been translated into over 28 languages. She was formerly Director of the Diyarbakır Cultural Art Foundation (DKSV). She is a columnist for the Daily Zaman, and occasionally for the English version, Today's Zaman.

Türkiye'nin önde gelen şair ve yazarlarından biridir. Şiir ve gazetecilik alanında yayımlanmış 10 kitabı bulunmaktadır. 2012 yılının başına kadar yazdığı düzenli köşe yazılarında Kürt siyaseti, Ermeni sorunu, gündelik siyaset, azınlık sorunları, cezaevi yazıları ve kadın sorunu gibi konuları işlemiştir. Yapıtları 28 değişik dile çevrilen Matur, çok sayıda edebiyat ödülü sahibidir. Diyarbakır Kültür ve Sanat Vakfı Kurucu Başkanlığı görevinde bulunmuştur.

Prof. MONICA MCWILLIAMS

Professor Monica McWilliams teaches in the Transitional Justice Institute at Ulster University in Northern Ireland. She currently serves on a three-person panel established by the Northern Ireland government to make recommendations on the disbandment of paramilitary organisa-

tions in Northern Ireland. During the Northern Ireland peace process, Prof. McWilliams co-founded the Northern Ireland Women's Coalition political party and was elected as a delegate to the Multi-Party Peace Negotiations, which took place in 1996 to 1998. She was also elected to serve as a member of the Northern Ireland Legislative Assembly from 1998 to 2003. Prof. McWilliams is a signatory of the Belfast/Good Friday Agreement and has chaired the Implementation Committee on Human Rights on behalf of the British and Irish governments. For her role in delivering the peace agreement in Northern Ireland, Prof. McWilliams was one recipient of the John F. Kennedy Leadership and Courage Award.

Prof. Monica McWilliams, Ulster Üniversitesi'ndeki Geçiş Dönemi Adaleti Enstitüsü'ne bağlı Kadın Çalışmaları Bölümü'nde öğretim üyesidir. 2005- 2011 yılları arasında Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu Komiseri olarak Kuzey İrlanda Haklar Beyannamesi için tavsiyeler hazırlamaktan sorumlu olarak görev yapmıştır. Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucularından olan Prof. McWilliams 1998 yılında Belfast (Hayırlı Cuma) Barış Anlaşması'nın imzalanmasıyla sonuçlanan Çok Partili Barış Görüşmeleri'nde yer almıştır.

HANNE MELFALD

Hanne Melfald worked with the Norwegian Ministry of Foreign Affairs for eight years including as the Senior Adviser to the Secretariat of the Foreign Minister of Norway before she became a Project Manager in HD's Eurasia office in 2015. She previously worked for the United Nations for six years including two years with the United Nations Assistance Mission in Afghanistan as Special Assistant to the Special Representative of the Secretary-General. She has also worked for the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs in Nepal and Geneva, as well as for the Norwegian Refugee Council and the Norwegian Directorate of Immigration. Melfald has a degree in International Relations from the University of Bergen and the University of California, Santa Barbara, as well as a Master's degree in Political Science from the University of Oslo.

Hanne Melfald, başdanışmanlık dahil olmak üzere 8 yıl boyunca Norveç Dışişleri Bakanlığı bünyesinde çeşitli görevlerde bulunmuş, 2015 yılından itibaren İnsani Diyalog için Merkez isimli kurumun Avrasya biriminde Proje Müdürü olarak çalışmaya başlamıştır. Geçmişte Birleşmiş Milletler bünyesinde görev almış, bu görevi sırasında 2 yıl boyunca Birleşmiş Milletler'in Afganistan Yardım Misyonunda BM Genel Sekreteri Özel Temsilcisi olarak görev yapmıştır. Ayrıca

Birleşmiş Milletler Cenevre Yerleşkesi bünyesinde bulunan Nepal İnsani Yardım Koordinasyon Ofisinde de görev almıştır. Bir dönem Norveç Sığınmacılar Konseyi ve Norveç Göçmenlik İşleri Müdürlüğünde çalışan Hanna Melfald Norveç'in Bergen ve ABD'nin Kaliforniya Üniversitelerinde aldığı Uluslararası İlişkiler eğitimini Oslo Üniversitesinde aldığı Siyaset Bilimi yüksek lisans eğitimiyle tamamlamıştır.

ROELF MEYER

Meyer is currently a consultant on international peace processes having advised parties in Northern Ireland, Sri Lanka, Rwanda, Burundi, Iraq, Kosovo, the Basque Region, Guyana, Bolivia, Kenya, Madagascar, and South Sudan. Meyer's experience in international peace processes stems from his involvement in the settlement of the South African conflict in which he was the government's chief negotiator in constitutional negotiations with the ANC's chief negotiator and current South African President, Cyril Ramaphosa. Negotiating the end of apartheid and paving the way for South Africa's first democratic elections in 1994, Meyer continued his post as Minister of Constitutional Affairs in the Cabinet of the new President, Nelson Mandela. Meyer retired as a Member of Parliament and as the Gauteng leader of the National Party in 1996 and co-founded the United Democratic Movement (UDM) political party the following year. Retiring from politics in 2000, Meyer has since held a number of international positions, including membership of the Strategy Committee of the Project on Justice in Times of Transition at Harvard University.

Roelf Meyer, Güney Afrika'daki barış sürecinde iktidar partisi Ulusal Parti adına başmüzakereci olarak görev yapmıştır. O dönem Afrika Ulusal Kongresi (ANC) adına başmüzakereci olarak görev yapan ve şu an Güney Afrika devlet başkanı olan Cyril Ramaphosa ile birlikte yürüttüğü müzakereler sonrasında Güney Afrika'daki ırkçı apartheid rejim sona erdirilmiş ve 1994 yılında ülkedeki ilk özgür seçimlerin yapılması sağlanmıştır. Yapılan seçim sonrası yeni devlet başkanı seçilen Nelson Mandela kurduğu ilk hükümette Roelf Meyer'e Anayasal İlişkilerden Sorumlu Bakan olarak görev vermiştir. Roelf Meyer 2011-2014 yılları arasında Güney Afrika Savunma Değerlendirme Komitesine başkanlık yapmış, aynı zamanda aktif olan bazı barış süreçlerine dahil olarak Kuzey İrlanda, Sri Lanka, Ruanda, Burundi, Irak, Kosova, Bask Bölgesi, Guyana, Bolivya, Kenya, Madagaskar ve Güney Sudan'da çatışan taraflara danışmanlık yapmıştır.

MARK MULLER QC

Mark Muller, QC, is a senior advocate at Doughty Street Chambers (London) and the Scottish Faculty of Advocates (Edinburgh) where he specialises in public international law and human rights. Muller is also currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts and is the UN Special Envoy to Syria in the Syrian peace talks. He has many years' experience of advising numerous international bodies, such as Humanitarian Dialogue (Geneva) and Inter-Mediate (London) on conflict resolution, mediation, confidence-building, ceasefires, power-sharing, humanitarian law, constitution-making and dialogue processes. Muller also co-founded Beyond Borders and the Delfina Foundation.

Mark Muller Londra merkezli Doughty Street Chambers Hukuk Bürosu'na ve Edinburgh'daki İskoç Avukatlar Birliği'ne bağlı olarak çalışan tecrübeli bir hukukçudur. Uluslararası kamu hukuku ve insan hakları hukuku alanında uzman olan Muller, Afganistan, Libya, Irak ve Suriye gibi çeşitli çatışma alanlarında uzun seneler çatışma çözümü, arabuluculuk, çatışmasızlık ve iktidar paylaşımı konusunda danışmanlık hizmeti vermiştir. 2005'den bu yana İnsani Diyalog için Merkez (Centre for Humanitarian Dialogue), Çatışma Ötesi (Beyond Borders) ve Inter Mediate (Arabulucu) isimli kurumlara kıdemli danışmanlık yapmaktadır. Harvard Hukuk Fakültesi üyesi olan Muller bir dönem İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu başkanlığı ve Barolar Konseyi Hukukun Üstünlüğü Birimi başkanlığı görevlerini de yürütmüştür. Kültürel diyalog yoluyla barışı ve uluslararası anlayışı teşvik etme amacıyla İskoçya'da kurulan Sınırlar Ötesi (Beyond Borders) isimli oluşumun kurucusu olan Muller halen BM Siyasal İlişkiler Birimi bünyesindeki Arabulucular Destek Ekibinde Kıdemli Arabuluculuk Uzmanı olarak görev yapmaktadır.

AVNİ ÖZGÜREL

Mehmet Avni Özgürel is a Turkish journalist, author and screenwriter. Having worked in several newspapers such as Daily Sabah and Radikal, Özgürel is currently the editor in chief of the daily Yeni Birlik and a TV programmer at TRT Haber. He is the screenwriter of the 2007 Turkish film, Zincirbozan, on the 1980 Turkish coup d'état, Sultan Avrupa'da (2009), on Sultan Abdülaziz's 1867 trip to Europe; and Mahpeyker (2010): Kösem Sultan, on Kösem Sultan. He is also the screenwriter and producer of 2014 Turkish film, Darbe (Coups), on the February 07, 2012 Turkish intelligence crisis. In 2013 he was appointed a member of the Wise Persons Committee in Turkey established by then Prime Minister Erdoğan.

Gazeteci-yazar Avni Özgürel, uzun yıllar Milliyet, Akşam, Sabah ve Radikal gibi çeşitli gazetelerde haber müdürlüğü ve köşe yazarlığı yaptı. 2013 yılında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir. 1980 darbesini konu eden belgesel film Zincibozan (2007), Sultan Abdülaziz'in 1867'de Avrupa'ya yaptığı yolculuğu konu eden Sultan Avrupa'da (2009), Mahpeyker: Kösem Sultan (2010) ve 7 Şubat Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) operasyonunun anlatıldığı "Darbe" filmleri senaristliğini ve yapımcılığını üstlendiği projeler arasındadır. Özgürel, şu anda Yeni Birlik gazetesinin sahibi ve genel yayın yönetmenidir. Ayrıca TRT Haber'de program yapmaktadır.

Prof. JOHN PACKER

Professor John Packer is Associate Professor of Law and Director of the Human Rights Research and Education Centre (HRREC) at the University of Ottawa in Canada. Prof. Packer has worked for inter-governmental organisations for over 20 years, including in Geneva for the UN High Commissioner for Refugees, the International Labour Organisation, and for the UN High Commissioner for Human Rights. From 1995 to 2004, Prof. Packer served as Senior Legal Adviser and then the first Director of the Office of the OSCE High Commissioner on National Minorities in The Hague. In 2012-2014, Prof. Packer was a Constitutions and Process Design Expert on the United Nation's Stand-by Team of Mediation Experts attached to the Department of Political Affairs, advising in numerous peace processes and political transitions around the world focusing on conflict prevention and resolution, diversity management, constitutional and legal reform, and the protection of human rights.

Dr. John Packer Kanada'da Ottawa Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doçent ve İnsan Hakları Araştırma ve Eğitim Merkezi (Human Rights Research and Education Centre) müdürüdür. 20 yıl boyunca Packer BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, Uluslararası Çalışma Örgütü ve BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği gibi Cenevre'de bulunan hükümetler arası örgütlerde çalışmıştır. 1995'ten 2004'e kadar Lahey'de Packer Kıdemli Hukuk Danışmanı, ardından da Ulusal Azınlıklar Yüksek Komiserliği birinci müdürü olarak görev almıştır. 2012-2014 yıllarında Packer BM Arbuluculuk Uzmanlar Ekibi siyasi ilişkiler biriminde Anayasa ve Süreçlerin Tasarımı Uzmanı olarak yer aldı. Dünyadaki birçok barış süreci ve siyasi geçişler konusunda danışmanlık yapan Pecker, çatışma önleme ve çözümü, çeşitlilik yönetimi, anayasa ve hukuk reformları ve insan hakları korumasına odaklanmıştır.

JONATHAN POWELL

Jonathan Powell is the founder and CEO of Inter Mediate, an NGO devoted to conflict resolution around the world. In 2014, Powell was appointed by former Prime Minister David Cameron to be the UK's Special Envoy to Libya. He also served as Tony Blair's Chief of Staff in opposition from 1995 to 1997 and again as his Chief of Staff in Downing Street from 1997 to 2007. Prior to his involvement in British politics, Powell was the British Government's chief negotiator on Northern Ireland from 1997 to 2007 and played a key part in leading the peace negotiations and its implementation.

Ortadoğu, Latin Amerika ve Asya'da yaşanan çatışmaların çözümü üzerine çalışan ve devletten bağımsız arabuluculuk kurumu olan Birleşik Krallık merkezli Inter Mediate'in kurucusudur ve İcra Kurulu Başkanıdır. 2014 yılında Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron tarafından Libya konusunda Özel Temsilci olarak atanmıştır. 1995-2007 yılları arasında Birleşik Krallık eski Başbakanı Tony Blair kabinesinde Başbakanlık Personel Daire Başkanlığı görevinde bulunmuş, 1997 yılından itibaren Kuzey İrlanda sorununun çözümü için yapılan görüşmelere Britanya adına başmüzakereci olarak katılmıştır. 1978-79 yılları arasında BBC ve Granada TV için gazeteci olarak çalışmış, 1979-1994 yılları arasında ise Britanya adına diplomatlık yapmıştır.

Sir KIERAN PRENDERGAST

Sir Kieran Prendergast is a former British diplomat who served as the Under-Secretary General for Political Affairs at the United Nations from 1997 to 2005 and as High Commissioner to Kenya from 1992 to 1995 and to Zimbabwe from 1989 to 1992. During his time at the UN, Prendergast stressed the human rights violations and ethnic cleansing that occurred during the War in Darfur and was involved in the 2004 Cyprus reunification negotiations. Since his retirement from the UN, he has conducted research at the Belfer Center for Science and International Affairs (United States) and is a member of the Advisory Council of Independent Diplomat (United States). Prendergast also holds a number of positions, including Chairman of the Anglo-Turkish Society, a Trustee of the Beit Trust, and Senior Adviser at the Centre for Humanitarian Dialogue.

Birleşik Krallık Dışişleri Bakanlığı bünyesinde aralarında Kıbrıs, Türkiye, İsrail, Hollanda, Kenya ve ABD'de diplomat olarak çalışmıştır. Birleşik Krallık Dışişleri ve Milletler Topluluğu Bürosu'nun (Foreign and Commonwealth Office) Güney Afrika'daki Apartheid rejimi ve Namibya konularıyla ilgilenen birimine başkan-

lık etmiştir. Bir dönem BM Siyasal İlişkiler Biriminde Müsteşar olarak çalışmış, BM Genel Sekreteri'nin Barış ve Güvenlik konulu yönetim kurulu toplantılarının düzenleyiciliğini yapmış, Afganistan, Burundi, Kıbrıs, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Doğu Timor gibi bölgelerde barış çabalarına dahil olmuştur.

RAJESH RAI

Rajesh Rai was called to the Bar in 1993 with his areas of expertise including human rights law, immigration and asylum law, and public law. He has been treasurer of IMCB Chambers (London) since 2015 and has also been a Director of an AIM-listed investment company where he led their renewable energy portfolio. Rai is a frequent lecturer on a wide variety of legal issues, including immigration and asylum law and freedom of expression (Bar of Armenia), minority linguistic rights (European Parliament), and women's and children's rights in areas of conflict (cross-border conference to NGOs working in Kurdish regions). He is also Founder Director of HIC, a community centred NGO based in Cameroon.

1993 yılında İngiltere ve Galler Barosu'na kaydolmuştur. İnsan Hakları Hukuku, Göçmenlik ve Sığınma Hakkı hukuku ile Kamu Hukuku temel uzmanlık alanlarıdır. Kamerun'daki HIC isimli sivil toplum örgütü ile Uganda'daki Human Energy isimli şirketin kurucusudur. Bir dönem The Joint Council for the Welfare of Immigrants-JCWI-(Göçmenlerin Refahı için Ortak Konsey) direktörlüğünü yapmıştır. Başta İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu adına olmak üzere uluslararası alanda özellikle Avrupa, Asya, Afrika, ABD ve Hindistan'da çok çeşitli hukuki konular üzerine seminerler ve dersler vermiştir.

Sir DAVID REDDAWAY

Sir David Reddaway is a retired British diplomat currently serving as Chief Executive and Clerk of the Goldsmiths' Company in London. During his previous career in the Foreign and Commonwealth Office, he served as Ambassador to Turkey (2009-2014), Ambassador to Ireland (2006-2009), High Commissioner to Canada (2003-2006), UK Special Representative for Afghanistan (2002), and Charge d'Affaires in Iran (1990-1993). His other assignments were to Argentina, India, Spain, and Iran, where he was first posted during the Iranian Revolution.

Halen çeşitli özel şirket ve üniversitelere danışman, yönetim kurulu üyesi ve konsültasyon uzmanı olarak hizmet etmektedir. 2016 yılının Ocak ayından bu

yana Londra Üniversitesi bünyesindeki Goldsmith Koleji'nde Konsey üyesi ve Goldsmith şirketinde yönetici katip olarak görev yapmaya başlamıştır. Bir dönem Birleşik Krallık adına Türkiye ve İrlanda Cumhuriyeti Büyükelçisi olarak görev yapan Reddaway bu görevinden önce Birleşik Krallık adına Kanada'da Yüksek Misyon Temsilcisi, Afganistan'da Özel Temsilci, İran'da ise Diplomatik temsilci olarak görev yapmıştır. Bu görevlerinin yanı sıra İspanya, Arjantin, ve Hindistan'da diplomatik görevler üstlenmiştir.

Prof. NAOMI ROHT-ARRIAZA

Professor Naomi Roht-Arriaza is a Distinguished Professor of Law at the Hastings College of Law, University of California (San Francisco) and is renowned globally for her expertise in transitional justice, international human rights law, and international humanitarian law. She has extensive knowledge of, and experience in, post-conflict procedures in Latin America and Africa. Roht-Arriaza has contributed to the defence of human rights through legal and social counselling, her position as academic chair, and her published academic works.

Prof. Naomi Roht-Arriaza Amerika Birleşik Devletleri'nin San Francisco şehrindeki UC Hastings College of the Law isimli Hukuk okulunda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Geçiş Dönemi Adaleti, İnsan Hakları İhlalleri, Uluslararası Ceza Hukuku ve Küresel Çevre Sorunları gibi konular uzmanlık alanına girmektedir.

AHMET MÜMTAZ TAYLAN

Ahmet Mümtaz Taylan is a well-known Turkish actor and director. He graduated from the Hacettepe University State Conservatory of Theater's Department. He also worked at the Diyarbakir State Theatre from 1989 to 1993. He later worked in theatres with Roberto Cioli and Der Ruhr in Germany from 1993 to 1994. Since then, he has been in a number of dramas alongside Yücel Erten. He rose to the rank of general secretary of Devlet Tiyatrolar Sanatçılar Derneği, or DETS (Association of State Theater Artists), which he held until 2006. He also appeared in a number of well-known films. He starred in Nuri Bilge Ceylan's film "Once Upon A Time In Anatolia," which earned the Cannes Film Festival's highest honour, the Golden Palm. At the 15th Golden Ball Film Festival in 2007, Talan won the Film Writers' Association Award for Best Supporting Actor for his role in Inan Temelkuran's "Made in Europe". In addition, in 2002, he received the Ismet Küntay Award for Best Director

for the play “Misafir”. In 2018, he won the “Best Actor in Drama” award at the 23rd Sadri Alışık Theater & Film Awards.

Ahmet Mümtaz Taylan geniş çapta tanınmış bir Türk aktör ve direktördür. Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü’nden mezun oldu. 1989-1993 yılları arasında Diyarbakır Devlet Tiyatrosu’nda da çalıştı. 1993-1994 yılları arasında Almanya’da Roberto Cioli ve Der Ruhr ile tiyatrolarda çalıştı. Yücel Erten ile birlikte birçok dramada rol aldı. 2006 yılına kadar yürüttüğü Devlet Tiyatrolar Sanatçılar Derneği’nin (DETS) genel sekreterliğine kadar yükseldi. Birçok tanınmış filmde rol alan Talan, Nuri Bilge Ceylan’ın Cannes Film Festivali’nin en büyük onur ödülü olan Golden Pam’i kazanan “Bir Zamanlar Anadolu’da” adlı filminde rol aldı. Talan, 2007 yılında 15. Altın Top Film Festivali’nde İnan Temelkuran’ın “Made in Europe” filmindeki rolüyle Film Yazarları Derneği En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu Ödülü’nü kazandı. Ayrıca 2002 yılında “Misafir” oyunuyla İsmet Küntay En İyi Yönetmen Ödülü’nü aldı. 2018 yılında 23. Sadri Alışık Tiyatro & Film Ödülleri’nde “Drama Dalında En İyi Erkek Oyuncu” ödülünü kazandı.

Dr. MEHMET UFUK URAS

Mehmet Ufuk Uras is a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. He was previously a former leader of the now-defunct University Lecturers’ Union (Öğretim Elemanları Sendikası) and was elected the chairman of Freedom and Solidarity Party in 1996. Ufuk resigned from the leadership after the 2002 general election. Ufuk ran a successful campaign as a “common candidate of the Left”, standing on the independents’ ticket, backed by Kurdish-based Democratic Society Party and several left-wing, environmentalist and pro-peace groups in the 2007 general election. He resigned from the Freedom and Solidarity Party on 19 June 2009. After the Democratic Society Party was dissolved in December 2009, he joined forces with the remaining Kurdish MPs in the Peace and Democracy Party group. On 25 November 2012, he became a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. Ufuk is a member of the Dialogue Group and is the writer of several books on Turkish politics.

Dr. Mehmet Ufuk Uras İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi’nde lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenimini tamamladıktan sonra, milletvekili seçilene kadar İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde yardımcı doçent doktor olarak görev yapmıştır. 22 Temmuz 2007 ge-

nel seçimlerinde İstanbul 1. Bölge’den bağımsız milletvekili adayı olmuştur. Seçimlerin sonucunda %3,85 oranıyla yani 81.486 oy alarak İstanbul 1. Bölge’den bağımsız milletvekili olarak 23. dönem meclisine girmiştir. Seçimler öncesinde liderliğinden ayrıldığı Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP) Genel başkanlığına 11 Şubat 2008’de yapılan 5. Olağan Kongresi’ni takiben geri dönmüştür. 17 Haziran 2009 tarihinde, partinin dar grupçu bir anlayışa kaydığı düşüncesi ve sol siyasetin daha geniş bir yelpazeye ulaşması iddiasıyla bir grup arkadaşıyla Özgürlük ve Dayanışma Partisi’nden istifa etmiştir. ÖDP’den ayrılışıyla birlikte Eşitlik ve Demokrasi Partisi kuruluş sürecine katılmıştır. DTP’nin 19 kişiye düşüp grupsuz kalmasından sonra, Kürt sorununun parlamentoda çözülmesi gerektiğini savunarak Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) grubuna katılmıştır. Ufuk Uras, seçim sürecinde, kuruluş çağrısını yaptığı Eşitlik ve Demokrasi Partisi’ne üye olmuştur. 25 Kasım 2012’de kurulan Yeşiller ve Sol Gelecek Partisinin kurucularındandır ve aynı zamanda PM üyesidir. Uras’ın çok sayıdaki yayınları arasında “ÖDP Söyleşileri”, “İdeolojilerin Sonu mu?” (Marksist Araştırmaları Destek Ödülü), “Sezgiciliğin Sonu mu?”, “Başka Bir Siyaset Mümkün”, “Kurtuluş Savaşında Sol”, “Siyaset Yazıları” ve “Alternatif Siyaset Arayışları” “Sokaktan Parlamento’ya” “Söz Meclisten Dışarı” ve “Meclis Notları” adlı kitapları da bulunmaktadır.

Prof. Dr. SEVTAP YOKUŞ

Professor Dr Sevtap Yokuş is a Law Faculty Member at İstanbul Altınbaş University in the Department of Constitutional Law. She holds a PhD in Public Law from the Faculty of Law, İstanbul University, awarded in 1995 for her thesis which assessed the state of emergency regime in Turkey with reference to the European Convention on Human Rights. She is a widely published expert in the areas of Constitutional Law and Human Rights and has multiple years’ experience of working as a university lecturer at undergraduate, postgraduate and doctoral level. She also has experience of working as a lawyer in the European Court of Human Rights.

Prof. Dr. Sevtap Yokuş İstanbul Altınbaş Üniversitesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı öğretim üyesidir. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Doktora Programı bünyesinde başladığı doktorasını “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin Türkiye’de Olağanüstü Hal Rejimine Etkisi” başlıklı tezle 1995 yılında tamamlamıştır. Akademik görevi sırasında lisans, yüksek lisans ve doktora aşamasında dersler veren Prof. Dr. Yokuş özellikle Anayasa Hukuku ve İnsan hakları Hukuk alanında uzmanlaşmıştır. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne başvuruda pratik avukatlık deneyimi de bulunmaktadır.

11 Guilford Street London WC1N 1DH
United Kingdom
+44 (0) 207 405 3835

democraticprogress.org

info@democraticprogress.org

[@DPLUK](https://twitter.com/DPLUK)

[DemocraticProgressInstitute](https://www.facebook.com/DemocraticProgressInstitute)